

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

**ARCHITEKTURA ZÁMKU A KOSTELA SVATÉHO JANA
KŘTITELE VE STARÉ VSI NAD ONDŘEJNICÍ:**

FORMA, STYL, DIALOG

bakalářská diplomová práce

GABRIELA KŘÍŽOVÁ

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ondřej Jakubec, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití uvedené literatury a pramenů. Předkládaná práce obsahuje 144411 znaků.

V Ostravě dne: 3. 5. 2022

.....
Gabriela Křížová

Poděkování

Na prvním místě bych zde chtěla poděkovat svému vedoucímu práce, panu doc. Ondřeji Jakubcovi, Ph.D. za jeho odborné vedení, za poskytnutí cenných rad a připomínek při zpracování zvolené problematiky. Dále Římskokatolické farnosti Stará Ves nad Ondřejnicí za velmi vstřícný přístup při zpřístupnění kostela a poskytnutí dokumentace. Mé poděkování patří také pracovníkům úřadu Stará Ves nad Ondřejnicí. Jmenovitě Ing. Daliborovi Dvořákovi (starosta obce), Mgr. Jaromíru Chvostkovi (místostarosta) a Ing. Mgr. Janu Slavíkovi (farář Římskokatolické farnosti Stará Ves nad Ondřejnicí).

Abstrakt

Bakalářská diplomová práce se zaměřuje na renesanční architekturu města Stará Ves nad Ondřejnicí z období druhé poloviny 16. století. Stručně se zabývá a shrnuje historii rodu Syrakovských z Pěrkova a následně nastíní historii a vývoj renesančního zámku s kostelem sv. Jana Křtitele, jejichž společnými objednateli byl rod Syrakovských. Práce se také zabývá účastí italských kameníků a stavitelů na obou historických objektech.

Hlavním cílem práce je srovnání architektonické podoby dříve dokončeného, výhradně renesančního zámku a později přestavěného kostela sv. Jana Křtitele obsahující renesanční prvky přechodného slohu

Abstract

The bachelor thesis is focused on Renaissance architecture of the village of Stará Ves nad Ondřejnicí from the period of the second half of 16th century. The thesis briefly covers and summarizes the history of Syrakovský of Pěrkov family. Then, the history and development of the Renaissance chateau with church of Saint John the Baptist, of which the Syrakovský family was the ordering party, is outlined. The thesis also covers the participation of Italian craftsmen and builders in both buildings.

The main aim of the thesis is to compare the architectural form of the previously-completed solely Renaissance chateau with the later-rebuilt church of Saint John the Baptist containing Renaissance features of transitional style.

Obsah

1. ÚVOD	6
2. PRAMENY A LITERATURA: PŘEHLED BĀDÁNÍ.....	8
PŘEHLED BĀDÁNÍ.....	9
3. STARĀ VES NAD ONDŘEJNICĪ.....	12
HISTORICKO-TOPOGRAFICKÝ VÝVOJ OBCE.....	12
GEOGRAFICKĀ POLOHA OBCE	12
HISTORICKÝ VÝVOJ OBCE	13
VÝZNAMNĪ MAJITELÉ STATKU V SOUVISLOSTI S NĚKTERÝMI ŠLECHTICKÝMI RODY	15
STARĀ VES ZA SYRAKOVSKÝCH Z PĚRKOVA	16
NOVODOBĀ HISTORIE OBCE	17
4. ROD SYRAKOVSKÝCH Z PĚRKOVA	18
HISTORIE RODU SYRAKOVSKÝCH.....	18
5. ZĀMEK VE STARĚ VSI NAD ONDŘEJNICĪ.....	23
STAVEBNĪ HISTORIE A OTĀZKA AUTORSTVĪ.....	23
POPIS ZĀMKU VE STARĚ VSI NAD ONDŘEJNICĪ.....	29
STYLOVĚ ZHODNOCENĪ ZĀMKU .VE STARĚ VSI NAD ONDŘEJNICĪ V PODOBNOSTI ARKĀDOVÝCH ZĀMKŮ V ĀESKÝCH ZEMĪCH, ZVL. NA MORAVĚ.	32
6. KOSTEL SV. JANA KŘTITELE VE STARĚ VSI NAD ONDŘEJNICĪ.....	35
STAVEBNĪ DĚJINY KOSTELA	35
POPIS KOSTELA	38
RENASANĀNĪ NĀHROBKY RODU SYRAKOVSKÝCH.....	41
HLAVNĪ OLTĀŘ.....	45
STYLOVĚ ZHODNOCENĪ STAVBY	46
7. POROVNĀNĪ ARCHITEKTONICKÝCH SOUVISLOSTĪ OBJEKTŮ.....	49
KAMENOSOCHAŘSKĚ PRVKY	49
KOEXISTENCI DVOU STYLŮ A JEJICH AMBIVALENCE	52
8. ZĀVĚR.....	55
POUŽITĚ PRAMENY	58
ARCHIV – ARCHIVNĪ PRAMENY A STARĚ TISKY	66
SEMINĀRNĪ, BAKALĀŘSKĚ, DIPLOMOVĚ A DISERTAĀNĪ PRĀCE	66
INTERNETOVĚ ZDROJE.....	67
SEZNAM OBRAZOVĚ PŘĪLOHY	68
OBRAZOVĀ PŘĪLOHA:.....	77
ANOTACE	136

1. Úvod

V předkládané diplomové bakalářské práci se zabývám renesanční architekturou dvou památek na severu Moravy. K tomuto rozhodnutí mě vedl fakt, že Stará Ves nad Ondřejnicí, kde se kostel svatého Jana Křtitele a zámek [1] nacházejí, je v blízkosti mého bydliště města Ostravy. Tento region má podobných dochovaných památek mnohem méně než jiné oblasti, týká se to i renesanční architektury. Prameny ze závěti olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku uvádějí, že listina, která je datována k 29. listopadu 1267, je historiky považována za pomyslný „rodný list“ města. Je však zřejmé, že historie osídlení Ostravy a jejích oblastí je mnohem starší. Zde se zmiňuje i Ostrava, „mé rodné město“, poprvé v historickém pramenu písemné povahy.¹ Navíc na mě působí velmi silně kontrast průmyslové oblasti Ostravska a dosud zachovaných památek z doby renesance. Při psaní práce se naskytuje možnost bádání dvou relativně blízko vedle sebe stojících památek v oblasti renesanční architektury Staré Vsi nad Ondřejnicí. Také se nabízí možnost bádání, o možnosti mít společného autora, nebo tvůrce, kteří pocházejí ze stejné dílny. Vedl mě k tomu především vztah k malebnému místu blízko průmyslové Ostravy a touha dozvědět se více o daných památkách. Jedním z cílů byla myšlenka vytvořit ucelený materiál pro přespolní návštěvníky obce, kostela a zámku.

Předmět práce

Odkazem minulosti jsou dodnes dva významné doklady stavitelského umění předků – renesanční zámek a goticko-renesanční kostel. Jako návštěvník se mohu seznámit s nově zrekonstruovaným zámkem z období renesance a obdivovat významnou pozoruhodnost obce v podobě kostela sv. Jana Křtitele, v jehož útrokách byli pohřbíváni významní držitelé blízkého zámku. Dodnes je zde zachováno několik šlechtických náhrobků.² Stavby mají za sebou dlouhou stavební historii, která mi však až do nedávna nebyla známa. Mým cílem bylo tedy z dostupných materiálů sestavit práci, která by se věnovala těmto moravským památkám.

Stará Ves nad Ondřejnicí v historii ztotožňovaná se vsí Brunswerde, patřila v roce 1301 k olomouckému biskupství. Od počátku 15. století byla však udělována lénem. Leníci se střídali a od roku 1570 bylo léno v držení Syrakovských z Pětrkova, kteří se časově a slohově stali budovateli zámecké budovy v letech 1560–1570.³ Renesanční zámek,

---

¹ Historie města Ostrava, <https://www.ostrava.cz/cs/o-meste/historie-mesta>, vyhledáno 25. 1. 2022.

² Ladislav Juroš, *Stará Ves. Zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jižně od Ostravy*, Hukvaldy-Dobrá 2012, s. 1.

³ Jindřich Benatzky, *Zámek Stará Ves nad Ondřejnicí, Těšínsko - vlastivědný časopis okresů Frýdek-Místek a Karviná* 1972, č. 1-2, str. 14.

jemuž bude věnována část diplomové bakalářské práce, je dokladem reprezentativního feudálního venkovského sídla opatřeného arkádovým dvorem a fasádou zdobenou zlidovělým sgrafitem.⁴ Dalším historickým objektem práce bude staroveský kostel zasvěcený sv. Janu Křtiteli, stojící asi 300 metrů severně od zámku. I tento objekt v roce 1589 vystavěli na místě staršího kostela páni Syrakovští z Pětrkova.⁵ Dle lidové pověsti byl zámek s kostelem spojen dřevěným mostem, ta však nebyla nikdy potvrzena. V pozdějších dobách, jak bude uvedeno, byl církevní stánek upraven.⁶

Cíl práce

Cílem diplomové bakalářské práce je umělecko-historicky dokumentovat a porovnat architektonické podoby a styl dříve vybudovaného, výhradně renesančního zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí s později přestavěným goticko-renesančním kostelem sv. Jana Křtitele. U těchto dvou historicky dochovaných památek, kterým je v práci věnována pozornost je významným pojítkem rod Syrakovských z Pětrkova. Práce se také zabývá možnou účastí italských kameníků a stavitelů na obou historických objektech.

---

⁴ Ladislav Hosák, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Úvodní svazek. Přehled historického místopisu Moravy a Slezska v období feudalismu do roku 1848, Praha 1967, s. 346.

⁵ Alena Kónigová - Kudělková, *Soupis stavebních památek v Ostravském kraji*, Opava 1953, s. 20 – 21.

⁶ Viz L. Juroš (pozn. 2), s. 30.

2. Prameny a literatura: přehled bádání

Pro přesnější informace a lepší historický přehled jsem prostudovala značné množství literatury, která se zabývá daným tématem.⁷ Literatura k obci, k její dominantě zámku i kostelu sv. Jana Křtitele je sice v celku rozsáhlá, jedná se však většinou o postupně přejímané závěry dřívějších prací. Zájemci o staroveskou historii využívají neocenitelné služby přinášející jednotlivé archivy.⁸ Celkově vzato archiválií vhodných k tomuto účelu je mnoho, jsou však roztroušeny v celé řadě fondů, ale i takto dokládají jednotlivé fáze historického vývoje Staré Vsi nad Ondřejnicí.⁹

Velká část archivních pramenů o Staré Vsi nad Ondřejnicí a přilehlých obcí se nachází v Zemském archivu v Opavě. Nadále bychom je taktéž mohli najít v archivních fondech Lenního dvora Kroměříž. Počet nalezených záznamů ze Zemského archivu v Opavě o Staré Vsi nad Ondřejnicí je 1273. Datace archivních pramenů je různorodá. Velmi často se ovšem vyskytují prameny od osmdesátých let devatenáctého století až po konec druhé světové války a také let pozdějších.

Nalezené archivní fondy jsou všechny uloženy ve Státním okresním archivu Frýdek Místek s místem vzniku Stará Ves nad Ondřejnicí (Ostrava-město).¹⁰ Nachází se zde fond *Archiv Stará Ves nad Ondřejnicí* (1738-1945), z tohoto fondu je zpracován a inventarizován všechn materiál. Jsou zde knihy zápisů ze schůzí obecního výboru, zastupitelstva a rady z let 1899–1945 (1946). Obecní kronika byla založena roku 1921 a má několik dílů. Celý archivní soubor je zpřístupněn k nahlížení. Jako pomůcka slouží inventář od O. Mateášové.¹¹ Je zde také uložena *Pamětní kniha obce Staré Vsi nad Ondřejnicí*, zachycující však jen historii v letech 1921 – 1990. Od roku 1833 do konce druhé světové války vznikala Archiv obce Stará Ves nad Ondřejnicí. Hodnotný archivní materiál nalezneme v Zemském archivu v Opavě, kde se nachází například fond *Archiv velkostatku Stará ves nad Ondřejnicí* (1742 – 1878) nebo Archiv velkostatku Veselíčko (1994 – 1945), který byl od roku 1620 so roku 1904 staroveským velkostatkem. Významný pro bádání je Zemský archiv v Opavě (dále ZAO), který spravuje *Fond Pozůstalost J. Zukala* (1872 – 1929) jehož autor shromáždil množství poznatků o dějinách všech

---

⁷ Archivní fondy ČR – Ministerstvo vnitra České republiky, <https://aplikace.mvcr.cz/archivni-fondy-cr/Default.aspx>, vyhledáno 1. 2. 2022.

⁸ Jaromír Chvostek - Antonín Grůza, *Písemná paměť- archivní prameny*, Poodří, Roč. 3, č. 3, 2000, s. 30.

⁹ Viz J. Chvostek – A. Grůza (pozn. 8), s. 31.

¹⁰ Archivní fondy ČR – Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/archivni-fondy-cr/>, vyhledáno 1. 2. 2022.

¹¹ SOkA Frýdek-Místek, Farní úřad Stará Ves. Inventář. Frýdek-Místek 2000. SOkA Frýdek-Místek, fond Archiv obce Stará Ves, Frýdek-Místek 2016.

šlechtických rodů, které ovlivnily dějiny obce, a to rod Čeplů, Syrakovských a Podstatských. (*Fond Letní dvůr v Kroměříži (1249 – 1857)* uložen v olomoucké pobočce ZAO skýtá významné poznatky z dějin obce stejně jako *Fondy Arcibiskupství Olomouc (1144 – 1961)* a *Arcibiskupská konsistoř Olomouc (1202 – 1950)*, z nichž je možno čerpat významné informace o historii kostela Jana Křtitele, fary i školy ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. V neposlední řadě nelze opomenout Archiv města Ostravy. Jak je uvedeno v pamětní knize farnosti Stará Ves 1901 – 1998 je Stará Ves nad Ondřejnicí jedna z nejstarších dědin našeho kraje.¹²

Nejstarší duchovní fond se záznamy mezi lety 1668–1965 o Staré Vsi nad Ondřejnicí se nazývá *Farní úřad Stará Ves nad Ondřejnicí*. Existující materiál dokládá historii farního úřadu, jeho působení ve Staré Vsi a přiřazených obcích Petřvald a Košatka. Z inventářů kostela a fary se dozvídáme vybavenost a vzhled budov, naopak od roku 1691 byly sepsovány účetní knihy, jenž nahlíží do sekce hospodaření fary. Pro genealogii a demografické studium lze využít matričních knih, jenž byly psány v letech 1875–1897 pro privátní potřeby církve. Jako archivní pomůcka slouží inventář od Olgy Mateášové. Druhým fondem duchovního charakteru představují materiály Skupiny Všeodborového sdružení křesťanského dělnictva Stará Ves nad Ondřejnicí. Časový rozsah je mezi lety 1908–1946, ovšem není zpracován archivní materiál. Z dalších fondů Dalšími velmi cennými prameny jsou matriční záznamy. Do roku 1850 existuje přesně 14 matričních knih, jenž jsou uloženy v Zemském archivu v Opavě a jejich původce je Římskokatolická fara Stará Ves nad Ondřejnicí. Většina z nich je digitalizována.

Přehled bádání

Dlouhodobou soustředěnou pozornost počátkům moravské renesanční architektury věnují badatelé A. Grůza a L. Dědková, kteří jsou autory řady zásadních publikací a statí. Jedná se zejména o jeho studie stavebně historického průzkumu zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, písemné paměti Poodří a zejména publikaci Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty a o další přínosné tituly. Velmi podnětné jsou pak rovněž četné práce Ondřeje Jakubce, který se mimo jiné zaměřuje na formální jazyk a funkci sakrální architektury kolem roku 1600 stejně jako další autoři.¹³

---

¹² SOKA Frýdek-Místek, fond Stará ves nad Ondřejnicí. Pamětní kniha farnosti Stará Ves 1901-1998.

¹³ Ondřej Jakubec, *Modalita a konfesionalita sakrálních staveb v českých zemích 16. a počátku 17. století*. In Horníčková, Kateřina; Šroněk, Michal. *In puncto religionis: konfesní dimenze předbělohorské kultury Čech a Moravy*, Praha 2013. - Ondřej Jakubec, *Sebastiano Serlio a renesanční architektura v českých zemích*. Několik poznámek, in: Ladislav Daniel – Jiří Pelán – Piotr Salwa – Olga Špilarová (edd.), *Italská renesance a baroko ve střední Evropě*, Olomouc 2005. - Ondřej Jakubec, *Kulturní prostředí a mecenát olomouckých biskupů potridentské doby*, Olomouc 2003. – Ondřej Jakubec,

V kapitole upřesňující geografické údaje byly využity publikace Zeměpisný lexikon ČR autorského kolektivu pod vedením Boženy Novákové¹⁴ a také druhé vydání Zeměpisného lexikonu ČR od L. Demka.¹⁵ Z německých historicky starších publikací nám ve svém geografickém popisu posloužily monografie G. Wolneho a A. Prokopa. Z novější publikací použita kniha autora K. Merten Sakralarchitektur, in: F- Seibt (ed.), Renaissance in Mähren. Informace k vývoji administrativní příslušnosti jsme vybírali z publikací L. Hosáka a genezi názvu obce se věnuje druhý díl publikace L. Hosáka a R. Šrámka a také Místopisný rejstřík A. Turka. O významných členech tohoto rodu nacházíme zmínku téměř v každém textu zabývajícím se historií jak zámku, tak panství. Podrobnější informace se dozvídáme v Zemských deskách či v textu stavebně historického průzkumu. Literatura o šlechtických držitelích obce Erbovní pověsti s původem erbu uvádí velmi podrobně kapitola o rodu Syrakovských v monografii B. Paprockého Zrcadlo markrabství Moravského. K erbovní části práce je využita publikace J. Halady Lexikon české šlechty, a Erbovník od M. Myslivečka.¹⁶ Typologií a architekturou renesance se zabývají E. Šamánková aj. Krčálová, z jejichž monografie byly pro práci dalšími cennými zdroji.

Architekturu a sochařství v kostele sv. Jana Křtitele popisuje ve své diplomové práci J. Křibíková, také B. Indra v článku o renesančním stavitelství na severovýchodní Moravě a ve Slezsku. Také byly využity monografie K. Jiříka. K novějším publikacím o zámku patří stručná publikace L. Juroše. V knize Grůzy a Dědkové Stará Ves nad Ondřejnicí – dějiny obce a její dominanty jsou chronologicky zpracovány dějiny této obce a také architektura obce. O stavebních činnostech rodu v obci nejpodrobněji vypovídá historická část stavebně historického průzkumu, sepsána A. Grůzou, L. Dědkovou a N. Goryczkovou. Výsledky průzkumu zámku jsou uloženy na Památkovém ústavu v Ostravě, a byly zveřejněny ve zkrácené formě v Průzkumech památek roku 2001.¹⁷ Bádání v oblasti dějin architektury pozdní gotiky a rané renesance na našem území se neobejde bez výsledků bádání církevních historiků.⁹Ke zkoumání a hodnocení sakrální architektury 16. století

Skupina pozdně renesančních štukatur na Moravě, jejich styl a význam – možnosti a meze interpretace, Umění LI, 2003. - Ondřej Jakubec, *Zbožná reprezentace – reprezentativní zbožnost*. Poznámky k uměleckému mecenátu kardinála Františka z Dietrichsteina, in: Leoš Mlčák (ed.), Kardinál František z Dietrichsteina (1570–1636). *Prelát a politik neklidného věku*, Olomouc 2008. - August Prokop, *Die Markgrafschaft Mähren in kunstgeschichtlicher Beziehung III*, Wien 1904. - Hana Myslivečková, *Moravská sakrální architektura v letech 1580–1660 Moravian Sacral Architecture in the Years 1580–1660*. (Dizertační práce). Markéta Vlková, *Velké Losiny – žerotínský zámek v kontextu středoevropské renesanční architektury* (bakalářská diplomová práce). - Miroslav Plaček, *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2001. - Miroslav Plaček, *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha 2001.

¹⁴ Božena Nováková a kol, *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla*. Praha 1999, 867-868.

¹⁵ Jaromír Demek – Peter Mackovčín (ed.) *Zeměpisný lexikon ČR*. Brno 2006, 303-304.

¹⁶ Milan Mysliveček, *Erbovník aneb Kniha o znacích i osudech rodů žijících v Čechách a na Moravě*. Praha 1993.

¹⁷ Martina Vymětalová, *Sborník státního památkového ústavu v Ostravě 2001*. Ostrava 2002.

výrazně napomohly i publikace o působení biskupů olomouckých.¹⁸ Kulturním aktivitám a zvláště mecenátu olomouckých biskupů, především pak Stanislava Pavlovského se systematicky věnuje Ondřej Jakubec.¹⁹ V neposlední řadě k novým poznatkům posledních průzkumu a rekonstrukce zámku mi byl velkou inspirací rozhovor s Mgr. Jaroslavem Chvostkem (místní kronikář).

Práci jsem rozčlenila do kapitol. První se stručně věnuje historii obce Stará Ves nad Ondřejnicí. Druhá kapitola je věnována rodu Syrakovských. Třetí kapitola zachycuje historický vývoj zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí a popis renesančního vývoje obou těchto staveb. Kapitola čtvrtá zaznamenává stavební historii kostela sv. Jana Křtitele. Závěrečná kapitola je věnována porovnání architektonických souvislostí pamětihodností.²⁰

---

¹⁸ Samotnému regionu severní Moravy a Slezska je věnována pozornost teprve krátce. František Skřivánek – Jaroslav Tovačovský, *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, Praha 2004.

¹⁹ Ondřej Jakubec, *Kulturní prostředí a mecenát olomouckých biskupů potridentské doby*, Olomouc 2003. Jan Štěpán, *Dvůr olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského z Pavlovic v letech 1579 – 1598. Stanislav Pavlovský z Pavlovic (1579-1598). Biskup a mecenáš umírajícího věku*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2009.

²⁰ SOkA Frýdek-Místek, fond Archiv obce Stará Ves, Frýdek-Místek 2016.

3. Stará Ves nad Ondřejnicí

Historicko-topografický vývoj obce

Pamětní kniha farnosti Stará Ves, obec popisuje jako:

„Obec na soutoku tří řek vznikla v konstelacích, když byl Mars v Raku z vísky Brunswerde. Stará Ves je zemědělská obec charakterizovaná loukoťovým kolem s astrologickými symboly v záři slunečních paprsků společně s historickými znaky rodu Syrakovských a s erbem pětিলisté růže.“²¹

Geografická poloha obce

Pokus chceme vyjádřit něco o historii a počátcích této obce, je na místě si připomenout její geografickou polohu. Obec Stará Ves nad Ondřejnicí se nachází v Moravskoslezském kraji, ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Ostrava. Na mapě historické Moravy bylo toto území pohraniční, leželo blízko řeky Odry, která tvořila přirozenou hranici mezi Moravou a Opavským Slezskem.²² Stará Ves nad Ondřejnicí je obec ležící čtrnáct kilometrů jihozápadně od města Ostravy.[2] Obec hraničí s Paskovem, Petřvaldem a na jihu s Trnávkou. Intravilánem Staré Vsi nad Ondřejnicí protéká vodní tok Ondřejnice. Částí je Košatka nad Odrou, kterou protéká řeka Lubina. Obtéká ji dolní tok již zmíněné řeky Ondřejnice, která nedaleko ústí do řeky Odry. V současnosti zde žije 2 581 obyvatel (k 1. 1. 2021).²³ Do katastrálního území obce zasahuje velkoplošně zvláště chráněné území CHKO Poodří (zóny I až III), ptačí oblast Poodří a evropsky významná lokalita. Obec je umístěna do prostoru Moravské brány.²⁴ Lokalita, která byla vybrána pro stavbu zámku, umožnila vyzvednout objekt podsklepený a dvoupodlažní, obehnaný vodním příkopem s valem. [3, 4] V blízkosti tak mohla vzniknout další potřebná hospodářská stavení. Stavba kostela se nachází nedaleko zámku na svahu kopce Sarkovce.²⁵

---

²¹ SOKA Frýdek-Místek, fond Stará ves nad Ondřejnicí. Pamětní kniha farnosti Stará Ves 1901-1998.

²² Viz B. Nováková (pozn. 14), s. 868.

²³ Stará Ves nad Ondřejnicí, <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9339/stara-ves-nad-ondrejnicí/pocet-obyvatel/>, vyhledáno 2. 2. 2022.

²⁴ Zdenka Gläserová - Lebedová, *Stará Ves na d Ondřejnicí v době šlechtických stavebníků v 16. století (1) Poodří – časopis obyvatel horní Odry*, 2009, roč. XII, 4/2009, s. 15-16.

²⁵ Antonín Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013, s. 99, 148.

Historický vývoj obce

Bruneswerde je nynější Stará Ves, kdy Brunovou zásluhou vzniká první písemná zmínka o existenci této obce. Známkou jejího rozvoje se stává právo užívat vlastní obecní erb se zlatou růží, přidělený obci roku 1536 olomouckým biskupem Thurzem.²⁶[5] Z historické předlohy vycházejí i novodobé symboly - znak a prapor - udělené obci a schválené Parlamentem České republiky v roce 1999. Dva pruhy na vlajce připomínají, že obec má dvě části: samotnou Starou Ves a místní část Košatku s asi 300 obyvateli.²⁷[6]

Příznivé polohy využili již před více než 700 lety kolonizátoři a první písemnou zmínku o Staré Vsi nad Ondřejnicí nalezneme v testamentu olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku (1245 – 1281) 29. listopadu 1267. [7] Jak v překladu uvádějí historici Jiřík a Psík: „*koupili jsme též od Franka hraběte Hukeswaghen újezd, který začíná od toku s názvem Zedelnic (Sedlnička) a má z jedné strany jako hranici Odru, z druhé strany Brunswerge se sedmdesáti lány. Tento brunswerdský újezd jsme koupili od paní /vdovy/ Konráda z Plavče a jeho dědiců a celý náleží našemu kostelu. Na třetí straně jsou pak Rosenowe (Rožnov) a Grabowe, které patří donedávna do državy našeho kostela, ale jsou to vsi námi osazené. Na čtvrté straně je Ostrava (řeka Ostravice, tak jak sestupuje od Uherska.*“²⁸ Je zde zmiňována vesnice pod jménem újezd „Bruneswerde“ (název se používal až do 16. století), která je historicky ztotožňována s obcí Stará Ves nad Ondřejnicí.²⁹ Území, na kterém obec vznikla, náleželo v době jejího zrodu patrně olomouckému údělnému knížeti. Následně ji získal Konrád z Plavče nebo některý z jeho předků.³⁰ Historické zdroje uvádí, že ke koupi újezdu došlo někdy v letech 1258 až 1259. Nevíme také, zda onen Újezd měl jméno již předtím, než jej biskup zakoupil.³¹

Badatelské prameny předpokládají, že název obce byl zřejmě odvozen od jména biskupova. Je však dochováno velmi málo pramenů, ze kterých je možno v bádání čerpat.³² V názorech regionálních badatelů nacházíme zmínky o založení Brunswerge spolu

²⁶ Lucie Augustinová, Sakrální architektura moravskoslezského kraje na přelomu gotiky a renesance (dizertační práce), Ústav teorie a dějin architektury FA ČVUT, Praha 2014.

²⁷ Ibidem s. 55-57.

²⁸ Karel Jiřík, *Závěť olomouckého biskupa Bruna z roku 1267*, Ostrava 1967, s. 8 -9. (ed) Richard Psík, *1267 závěť Bruna ze Schauenburku, olomouckého biskupa*. Ostrava 2017, s. 9 – 10.

²⁹ SOKA Frýdek-Místek, fond Stará ves nad Ondřejnicí. Pamětní kniha farnosti Stará Ves 1901-1998, s. 1-2.

³⁰ Před r. 1267 Konrád z Plavče drží území nazývané Paskov. První zmíněná zpráva o budoucím lenním území v závěti olomouckého biskupa ze Schauenburku – ten kupuje pro olomoucký kostel od vdovy po Konrádu z Plavče území Paskov a državy od hrabat Hückeswagenů, kolonizátorů původem z Porýní a dá vzniknout újezdu s názvem „Bruneswerde“ (tj. výspa patřící Brunovi). Parafrázováno z: Martina Kučerová - Stanislav Lapčík, *Lenní statek Stará Ves nad Ondřejnicí 1952 – 1874 – inventář*, svazek 1, díl V. Spisy lén olomouckých biskupů a arcibiskupů, 2006, s. 11.

³¹ Viz A. Grůza – L. Dědková, (pozn. 25), s. 9.

³² Libuše Dědková – Nad'a Goryczková – Antonín Grůza, *Stavebně historický průzkum zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 4/2000*. Nепublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě, s. 31.

s Brušperkem, Bertholdem ze Staříče a Jindřichem z Fryčovic, a to na podkladě příkazu Bruna ze Schauenburku až v prosinci 1269.³³ Pamětníci však tuto hypotézu zpochybňují, neboť uvádí, že mezi Brušperkem a Krmelínem stávala v historické době vesnice, která za švédských válek byla zničena.³⁴ Toto území, okrsek, obvod (circuitus) je zaznamenáno podruhé v soupise tzv. brušperského vikbildu,³⁵ (Staříč, Fryčovice Brunswerde, Paskov jako osady) v tzv. zakládací listině Brušperka.³⁶ Zde se dokládá, že Brunswerde byla osazenou vsí. Pochybení je ale v oblasti rozsahu vesnické pluziny, která měla plný rozsah 70 lánů, což odpovídá středověkému městu či vesnici. Je zde na místě otázka, zda část původní vyměřené pluziny Brunswerde nebyla přičtena později i základnému městu Brušperk.³⁷

Ves byla lokována na již existující osadě a nadále byla rozšiřována. V počátcích svého rozvoje náležela tzv. stolním statkům olomouckého biskupství. Ve 14. století došlo k zahrnutí do lenního systému, kterým byly spravovány ostatní biskupské statky již od 13. století. Olomoucký biskup Bruno ze Schauenburku v době svého úřadu rozsáhle kolonizoval Moravu.³⁸ Kromě lokalizace osad na zákupním právu ve zmiňované Staré Vsi se stal i zakladatelem obcí a měst na zeleném drnu. Zde řadíme např. sousední Brušperk. Tímto aktem rozšiřuje majetek olomouckého biskupství a posiluje jeho moc na Moravě.³⁹ Zdroje uvádí, že obec Brunswerde od prvopočátku své historie byla obcí, náležící k Moravě.⁴⁰

Další písemné prameny uvádějí v letech 1364 – 1380 na postu olomouckého biskupa Jana IX. ze Středy. Když byl roku 1364 jmenován biskupem olomouckým, nějakou dobu funkci kancléře nevykonával, ale již následujícího roku se k ní vrátil. Roku 1374 se byl nucen usadit v Olomouci, sídle své diecéze.⁴¹ Jeho počinem bylo rozdělení území Brunswerde na dvě až tři menší manství. Takto rozdělené, dal je svým družníkům – manům pocházejících z drobné šlechty. Stará Ves zůstává rozdělena až do opětovného

---

³³ Ladislav Hosák, *Historický místopis země Moravskoslezské*. Brno 1938.

³⁴ Viz L. Juroš (pozn. 2), s. 2-3. In Ladislav Juroš, *Z úst do úst: pověsti ze Staré Vsi*, Dobrá 2006.

³⁵ Brušperk se po svém vybudování stal správním centrem oblasti tzv. brušperského vikbildu, tvořeného Brušperkem, Staříčí, Paskovem, Fryčovicemi a Starou Vsí. V rámci tohoto vikbildu město spravovalo okolní vesnice, bylo sídlem soudu atd.

³⁶ V údajích se uvádí datace 6. 12.1269 – CDB \V/2 č. 597.

³⁷ Viz J. Chvostek, - A. Grůza (pozn. 8), s. 7-8.

³⁸ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32), s. 15-16.

³⁹ Antonín Grůza, *Stará Ves nad Ondřejnicí, Poodří - časopis obyvatel horní Odry*, 2000. roč. III., 3/2000, s. 7-11.

⁴⁰ Miroslav Havrlant - Ladislav Hosák - Blanka Pitronová et al., *Dějiny Ostravy*, Ostrava 1967. - Havrlant, 1967, uvádí, že při výkladu závěti biskupa Bruna činilo dlouho potíže místní jméno Brunswerde, které bylo ztotožňováno s Moravskou Ostravou nebo bylo pokládáno za zaniklou ves. František Linhart, 1929, nadhodil možnost totožnosti Brunswerde se Starou vsí. Údaje z pramenů tuto rovnici nikterak nenarušují, protože Stará ves se v nich objevuje právě tehdy, kdy Brunswerde mizí. Adolf Turek, 1991, uvádí, že v městských fulneckých knihách se užívalo pro Starou ves označení Brunswerde ještě koncem r. 1600.

⁴¹ SOkA Frýdek-Místek, Farní úřad Stará Ves. Inventář. Frýdek-Místek 2000.

scelení počátkem 16. století.⁴² Mezi lety 1380 – 1402 se objevuje mezi many olomouckého biskupství Mikuláš z Brunswerde (Nicolaus de Brunswerde), zaznamenan v knihách biskupského lenního dvora (1389). Zde se praví, že vesnici drží již od roku 1380 jako biskupský man zavázaný jemu lenní přísahou, kterého o 12 let později zdroje uvádí taktéž jako Mikuláše ze Staré Vsi (Nicolaus de Antiqua Villa).⁴³

Potvrzení toho, že kolonizační německé jméno vsi se v průběhu 14. – 15. století mění ve prospěch českého názvu, vidíme také v přídomku dalšího lenního držitele Martina Žabky ze Staré Vsi (Martinus dictus de Antiqua Villa), dříve jmenovaného jako Martin z Brunswerde (Martinus de Brunswerde).⁴⁴ V archiváliích biskupského lenního dvora v Kroměříži nalezneme k roku 1466 uvedeno, že zdejší vrchnost je označována jako de Antiqua vulgariter z Starewsy.⁴⁵ V 16. a 17. století se v archiváliích udává název obce Stara Wes. Rok 1718 přináší změnu v podobě znění Altendorf. Oba tyto názvy byly společně používány až do roku 1918. Současné pojmenování obce Stará Ves na Ondřejnici je užíváno od roku 1924.⁴⁶[8]

Jak tedy obec Stará Ves či Brunswerde v době svých počátků vypadla. Z poznatků badatelů vyplývá, že byla vystavena celkem s 70 lány půdy podobně jako Staříč. Fakt, že okolní městečka jako Fryčovice se 60 lány plužiny a 10 lány lesa nebo Brušperk a ves Místek se 40 a 45 lány ukazují na to, že tato historická obec byla osadou důležitou s předurčení stát se městem. Jak již bylo uvedeno, do poloviny 14. století je ve vlastnictví stolních statků olomouckého biskupství. Následně byla postupně předávána do péče drobných šlechticům pod vazalskou přísahou.⁴⁷

Významní majitelé statku v souvislosti s některými šlechtickými rody

Kromě lenních držitelů, které zmiňuje již uvedený text, připomeňme, že statek držel v letech 1465 – 1483 Smil z Barchova a Jiřík z Červené Lhoty, který spravoval třetinu obce. Jmenovaní poskytli vesničanům v roce 1483 výsadu odúmrti. Po nabytí práva odúmrti, kterého se jim dostalo za poplatek odváděný v podobě drůbeže, mohli takoví držitelé s majetkem volně nakládat a odkázat příbuzným. Zemské museum v Opavě zmiňuje právě ve spisech lén olomouckých biskupů a arcibiskupů, že nejstarší písemná

---

⁴² Viz L. Juroš (pozn. 2), s. 2 uvádí: Zámek byl stavitelem situován do otevřené krajiny, snad proto, aby příchozím do vsi již z dálky přišla na obdiv nádherná renesanční sgrafita. Od prostých nízkých chalup stavěných ze dřeva vynikal na panoramatu obce více než dnes.

⁴³ František Linhart, *Vlastivěda moravská. Místecký okres*, Brno 1915, s. 15.

⁴⁴ Karl Lechner, *Die ältesten Belehnungs – und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz*, Brünn 1902, s. 58.

⁴⁵ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32), s. 14.

⁴⁶ Ladislav Hosák – Rudolf Šrámek, *Místní jména na Moravě a ve Slezsku II. M-Ž*. Praha 1980, s. 686 – 687.

⁴⁷ Jaroslav Bakala, *Osídlení Místecka a Brušperska v období vrcholného feudalismu*, Frýdek Místek 1983, s. 31.

zpráva týkající se Staré Vsi na Ondřejnici je zaznamenána v privilegiu (dochovaném opise z roku 1661), kterým Smil z Barchova a Jiřík z Červené Lhoty udělují staroveské obci zmíněnou odúmrť.⁴⁸ Mezi drobnou šlechtu vlastníků stolních statků náleží také rod Čeplů z Belku. V letech 1516–1519 statek držel Jan Čeple z Belku. Dalším držitelem léna se stal roku 1525 Mikuláš Čeple (manželka Markéta z Křechova).⁴⁹ V roce 1542 přijali léno na Starou Ves a Proskovice Petr a Bohuněk Čeplové. Roku 1552 přijal léno na tvrz, Starou Ves a Proskovice Bohuš Čeple z Belku.⁵⁰ Bohuš Čepel z Belku, toho času pán na Staré Vsi, který se pokusil získanou výsadu odúmrťi zrušit.⁵¹[9]

Stará Ves za Syrakovských z Pěrkova

A. Grůza a L. Dědková zaznamenávají historii o držitelích staroveského léna, a to především o příslušnících dvou hlavních šlechtických rodů, jejichž osudy byly bytostně spjaty s existencí zdejšího zámku. Šlo o Syrakovské z Pěrkova a Podstatské z Prusinovic. Od roku 1560 statek mají v držení Syrakovští z Pěrkova.⁵² Z rukou Syrakovských přechází držba léna na Kryštofa Karla Podstatského z Prusinovic.⁵³ Ve třicetileté válce se nevedlo Staré Vsi dobře. V roce 1634 zaplavila ves švédská vojska, která zpustošila vesnici i kostel a obsadila zámek. Od začátku 17. století vlastnil zámek po další tři století rod Podstatských.

Právě představitelé rodu Syrakovských, [10] kteří se zasloužili o vybudování dvou nejvýznamnějších stavebních dominant v obci, jsou významným šlechtickým rodem.⁵⁴ Jaroš Syrakovský pán z Proskovic se po boku ženy Kateřiny Petřvaldské stal stavebníkem renesančního zámku zbudovaného pravděpodobně mezi lety 1565–1570 a dokončeného za jeho syna Ctibora (staršího) Syrakovského (nejvyšší písař markrabství moravského). [11] Díky svému postavení a majetku si mohl dovolit rozšířit projekt o reprezentační

---

⁴⁸ Martina Kučerová - Stanislav Lapčík, Lenní statek Stará Ves nad Ondřejnicí 1952 – 1874 – inventář, svazek 1, díl V. Spisy lén olomouckých biskupů a arcibiskupů, 2006, (viz inv. č. 2227).

⁴⁹ Gregor Wolny, *Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften. Band 3.* Brünn 1859, s. 104–105.

⁵⁰ Viz L. Hosák (pozn. 33), s. 707.

⁵¹ Zdenka Gläserová - Lebedová, *Stará Ves na d Ondřejnici v době šlechtických stavebníků v 16. století (1) Poodří – časopis obyvatel horní Odry 2009*, roč. XII, č. 4 (2009), s. 16. - V 70. letech 14. století se v písemnostech objevují první biskupští manové. Je zmiňována větší i menší Brunswerde, kdy se mohlo jednat o dobové rozlišení větší Staré Vsi a menší Košatky. Do tohoto období prvních biskupských leníků se klade také tvrz ve Staré Vsi. Tvrz ve Staré Vsi nad Ondřejnicí zcela určitě již existovala v dobách, kdy ji jako biskupští manové drželi příslušníci slezského šlechtického rodu Čeplů z Belku v letech 1504 – 1559.

⁵² Největší stopu v dějinách obce zanechal slezský rod Syrakovských z Pierkova (Pěrkova). Pravděpodobně nejvýznamnějším počinem jejich vlády byla stavba renesančního zámku z v letech 1560–1570, a od roku 1625 se objevuje v majetku Podstatských z Prusinovic.

⁵³ Jan Halada. *Lexikon české šlechty*, Podstatské z Prusinovic. Praha 1992, s. 117.

⁵⁴ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 36.

prostory. Jeho zásluhou byla také fasáda vyzdobena figurálním sgrafitem. Jaroš následně také inicioval stavbu zděného kostela sv. Jana Křtitele (na místě staršího dřevěného), vysvěceného olomouckým biskupem Stanislavem Pavlovským v roce 1591. Přestavěný místní kostel, se stal místem jejich posledního odpočinku. Byly zde pohřbeny také jejich manželky.⁵⁵

Novodobá historie obce

Po téměř 300 letech převzalo Starou Ves olomoucké arcibiskupství. Roku 1536 udělil olomoucký biskup Stanislav Thurzo právo užívat obecní znak se zlatou růží. Roku 1930 se stalo majitelem město Moravská Ostrava. Během krize roku 1938 se místní část Košatka dočasně odtrhla od zbytku obce kvůli záboru do nacistického Německa na základě Mnichovské dohody a zůstala jí do konce druhé světové války. [12] V roce 1991 se obec osamostatnila od Moravské Ostravy. V roce 1999 schválil parlament obecní symboly vycházející z historického znaku. Prapor byl doplněn o dva pruhy symbolizující dvě místní části a zvlněné čáry. [13] Žluté symbolizují řeky Ondřejnici a Lubinu protékající územím a černá symbolizuje řeku Odru.⁵⁶ Obec Stará Ves, jak dokládá listina, jež byla vydána dne 14. září roku 1536 Stanislavem Thurzem v Kroměříži má ve svém erbu: v černém štítě umístěnu zlatou růží s pěti okvětními lístky a pěti zelenými kališními lístky. Ve středu růže se pak nachází rudý semeník ve tvaru pěticípé hvězdy. Je zde patrná silná symbolika čísla pět. Historie obecního znaku sahá už do první poloviny šestnáctého století.⁵⁷

Koncem 14. století a počátkem 15. století nalezneme mnoho německých variant názvů, a to Braunsverde, Brawswerde či Brawswerd. Taktéž je uvedeno, že mezi lety 1375–1466 se používalo názvu Antiqua-villa a později také de Antiquo Brunswerd. V roce 1518 nesla název v Stare Wsy. V první třetině 17. století, roku 1611 se název proměňuje na obec staroweskou. Rok 1633 zmiňuje název Staráwes. Publikace Turek uvádí také dva názvy, Altendorf a „Stará Wes“ a to v roce 1846. Rok 1881 připomíná název „Stará Ves“ a zásadní změnou se stalo přidání přibližného umístění obce, a to „Stará Ves nad Ondřejnicí“ roku 1924.⁵⁸

⁵⁵ Petr Mašek, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku; II. díl N–Ž*. Praha 2010; s. 96.

⁵⁶ Klára Augustinová, *Stará ves nad Ondřejnicí*. Nástin historicko-topografického vývoje lokality (seminární práce), filozofická fakulta, katedra historie, Ostravská univerzita v Ostravě Ostrava 2018. Uvádí: Na rozšiřování majetku biskupství měla v té době vliv především kolonizační činnost, směny a přikupování dalších statků a v neposlední řadě také zavedení tzv. lenního systému na určité části biskupských majetků. Šlo o propůjčování statků (tzv. lén) světským uživatelům (tj. vyšší a nižší šlechtě nebo měšťům) za slib věrnosti a např. vojenské nebo finanční podpory či dalších služeb. Tito uživatelé, zvaní leníci nebo manové, získávali původně léna pouze doživotně a to jen k užívání, nikoliv jako své osobní vlastnictví. Lenní systém přetrvával na majetcích olomouckého (arci)biskupství plných šest staletí a zanikl až v roce 1869, kdy byly lenní statky přičleněny k arcibiskupskému kmenovému jmění.

⁵⁷ Jan Tejkal, *Znak a prapor obce. Poodří*, 2000, č. 3, s. 6–7.

⁵⁸ Adolf Turek a kol. *Mistopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy*. Opava 2004, s. 587.

4. Rod Syrakovských z Pěrkova

V době renesance se ze středověkých rytířů stávají velkostatkáři, zakládající na svých panstvích pivovary, vinice či rybníky. Šlechta si začíná získávat podnikatelskou aktivitou vlastní majetek.⁵⁹ Díky těmto rytířským a šlechtickým rodům, bychom snad ani nevěděli o existenci některých z nich a také bychom dnes neobdivovali některé mnohdy i hodnotné renesanční památky.⁶⁰ Nejvíce obec Stará Ves nad Ondřejnicí v minulosti poznamenala vláda slezského rodu Syrakovských z Pěrkova. Doba, kdy panství drželi ve vlastnictví Syrakovští, je z hlediska stavebních aktivit v obci nejdůležitějším obdobím pro stavbu zámku a výstavbu nového kostela. Do konce 16. století byly rodem Syrakovských provedeny veškeré významné úpravy a výzdoba zámku i kostela.⁶¹[14]

Historie rodu Syrakovských

Rod Syrakovských je původem starobylý vladycký rod, který má své počátky v dnešním Polsku. Po příchodu na Moravu okolo roku 1530 se členové rodu *Sierakowskich* usadili na Bruntálsku.⁶² První zde přišel vladyka Jaroš (Jeroným) Syrakovský, [15] který byl ve službách olomouckého biskupa, jako hejtman biskupského panství hukvaldského.⁶³ Jeho ženou byla Kateřina Petřvaldská dcera Hanuše Petřvaldského, která mu Starou Ves a Proskovice přinesla věnem. Jaroš s Kateřinou měli tři syny. Ctibora, Jana, Václava, dceru Esteru, Elišku a třetí neznámého jména. Syn Václav došel záhy ke smrti, a tak se stárnoucímu otci stává oporou další ze synů, Ctibor, který jde v jeho šlépějích.⁶⁴

Ještě za svého života Jaroš se svou manželkou Kateřinou Petřvaldskou zahájili rozsáhlou přestavbu středověké tvrze ve Staré Vsi na reprezentativní renesanční zámek.⁶⁵ Stavbu včetně sgrafitové výzdoby, s nimi začal a následně dokončil syn Ctibor, který za svého života postupně lenní statky rozšířil a k rodinnému majetku přikoupil roku 1597 rovněž část léna Zábřeh, Výškovice a Starou Bělou, Proskovice, Paskov a také samotnou Starou Ves.⁶⁶ Jak zdroje uvádí, jeho aktivita, podnikavost a houževnatost byla významná jak v úřadě, který zastával až do své smrti, tak v přestavbě tvrze. Ctibor je uváděn jako

---

⁵⁹ Václav Bůžek, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995. Příslušníci nižší šlechty se druhé polovině 15. století a po celé šestnácté a sedmnácté století označovali souhrnným názvem rytířstvo. Titulováni jako „stateční“ či „vladykové“.

⁶⁰ Ibidem s. 12-14.

⁶¹ Viz Z. Gláserová – Lebedová (pozn. 24) s. 17-18.

⁶² Pozn. Rod se psal Syrakowski nebo Sierakowski ze Syrakovic z Pěrkova někteří také z Boguslavic.

⁶³ Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*. Brno 2004. s. 118.

⁶⁴ Viz Z. Gláserová – Lebedová (pozn. 24), s. 18.

⁶⁵ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 39.

⁶⁶ Viz L. Juroš (pozn. 2), s. 9-10.

nejvýznamnější stavitel ve Staré Vsi.⁶⁷ Jaroš Syrakovský 24. února 1570 umírá na staroveském sídle. Jeho náhrobek je vsazený v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi.⁶⁸ Sepulkrální památky ve staroveském kostele přinášejí zajímavé svědectví o otci i synu Syrakovských.

Popisováno v díle *Zrcadlo slavného Markrabství moravského* Bartoloměje, Paprockého z Glogol, kdy byl zachycen dnes již neexistující text náhrobní desky: [16]

„LÉTHA PÁNĚ 1570. W PATEK DEN SVATÉHO MATĚGE
DOKONAL JEST ŽIVOT SVŮG W KRYSTU PÁNU
UROZENÝ WLÁDYKA PAN JAROŠ SYRAKOWSKÝ Z PĚRKOWA
A NA STARÉ WSI
A TUTO POCHOWÁN
GEOŽTO DUSSY PÁN BUOH RAČ MILOSTIW BÝTI.“

Zámožnost rodu potvrdil především Ctibor Syrakovský starší z Pěrkova, který byl v letech 1579-1600 nejvyšším písařem markrabství Moravského a od otcovy smrti držel část Staré Vsi (od 1572) společně se svým bratrem Janem, který však zřejmě v roce 1579 umírá.⁶⁹ Též je uváděn jako nejvyšší sudí markrabství (1580) a úředník zemského soudu (1580-1583). Poprvé byl ženatý s Alinou Prusínovskou z Víckova, která je rovněž pochována ve staroveském kostele. Jeho druhou ženou byla Johanka Bruntálská z Vrbna, se kterou měl syny Hynka, Jana, Ctibora a dceru Alenu.

Na pravém břehu řeky Ondřejnice po roce 1579 přestavěl již zmiňovanou paskovskou tvrz na zámek, pak nechal také vystavět na západ od svého sídla kamenný kostel.⁷⁰ Zemřel 8. září 1600 a jeho ostatky byly pochovány v tehdy zcela novém staroveském farním kostele. Sepulkrání monument pod oknem na jižní zdi kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí můžeme považovat za nejstarší umělecké vypočtení majitelů Zábřehu nad Odrou i Výškovic.⁷¹

Monument se skládá ze čtyř náhrobních desek s reliéfními postavami zemřelých v nikách. Dvou mužů a dvou žen. [17]⁷² Pro Zábřeh je důležitá třetí postava, zpodobující Ctibora Syrakovského z Pěrkova. Nad touto postavou se nachází nápisová deska psaná

⁶⁷ Jaroslava Křibíková, *Renesanční architektura a sochařská tvorba na severu Moravy ve vztahu k některým šlechtickým rodům*. Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 1999. s. 20 -21.

⁶⁸ Josef Pilnáček, *Rody starého Slezska: P-S*, Brno 1972, s. 118 uvádí: „Náhrobek Jaroše Syrakovského je ve Staré vsi, ačkoli vnuk Hynek Syrakovský praví, že je pochován v kostele sv. Václava v Moravské Ostravě, kde kněz má za ně sloužit mši.“

⁶⁹ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 39-40.

⁷⁰ Ibidem s. 40-41.

⁷¹ Viz O. Mateášová, *Pamětní kniha* (pozn. 12), s. 35.

⁷² Bohumil Kvasil a kol. *Malá československá encyklopedie D-CH*, Praha 1985, vysvětluje pojmy náhrobek, náhrobník a epigraf takto: Epigraf (řec.) původně antická pohřební řec nad padlým, nebo náhrobní nápis v několika epigramických verších, vznik v Řecku a rozšířil se hlavně u Římanů. Od středověku reliéfní nebo malovaná kamenná i kovová deska zasazovaná do zdi kostela na paměť zemřelého, který je obvykle zobrazen ležící. Označuje-li hrob, je formou náhrobníku. Náhrobník – kamenná nebo kovová deska kryjící hrob v podlaze nebo zdi kostela, opatřena nápisy, datací, popř. zobrazením zemřelého.

gotickou minuskulou. Postava Ctibora Syrakovského je mírně rozkročena, pootočena nepatrně doleva. Obličej a knír jsou detailněji propracovány. Kolem krku má renesanční křezl a je zpodobněna v renesanční zbroji. U nohou má postava opřený renesanční štít s erbem, který je již málo čitelný, neboť dolní třetina epitafu byla poškozena zubem času. I tak na erbu vidíme klenot Syrakovských: dvě vztyčené ruce držící prsten. Nad podobiznou Ctibora Syrakovského je vytesán následující staročeský text:

*„Letha Panie 1 600 w patek den pamatny narozenie
Blahoslawene Panny Maryge dokonal, jest zywoť
swug w Panu Bohu Urozeny a Stateczny Rytirz Pan
Stibor Syrakowsky z Pierkowa Na Starej Vsy a Paskowie
a Zabrzeze nad rzeku Odru Neywyssy Pisarz Markrabstwi Mo
rawského a w tomto Chramie panie pochowan jest gehoźto Dussi
wssemohouczy Pan Buh racz Milostiw begti a w poczete swych wywo
lenych do Nebeske Slawy przigiti Amen.“*

Na čtvrté náhrobní desce je vyobrazena Alina Prusínovská, Ctiborova první manželka, která zemřela již roku 1578, jak se dozvídáme z nápisu nad reliéfem. Samotná hrobka Syrakovských, jež se nachází pod podlahou kostelní lodi staroveského kostela, je dnes prázdná.⁷³

V roce 1603 přijali jeho synové společně léna Starou Ves, Starou Bělou, Zábřeh nad Odrou a Výškovice. Ctiborův syn Ignác (uváděn i jako Hynek), dosáhl zletilosti roku 1602 a na sklonku roku 1603 přijal léno i za své mladší bratry Jana a Ctibora mladšího. Hynek Syrakovský drží od roku 1606 pouze Paskov a v roce 1614 umírá na svém zámku v Paskově. V Moravských zemských deskách je Hynek zmiňován jako sudí práva menšího zemského v kraji olomouckém (1608).⁷⁴ Roku 1606 dosáhl Ctiborův syn Jan mladší plnoletosti a dostal manství Zábřeh se Starou Bělou a Výškovicemi.⁷⁵ František kardinál Dietrichštejn, biskup olomoucký, [18] povolil pergamenovou listinou z 2. října 1606 na žádost Jana Syrakovského z Pěrkova na léně Zábřehu, aby na lenním statku, zahrnujícím tvrz, dvůr a ves Zábřeh nad Odrou, dvůr a ves Starou Bělou a ves Výškovice, zapsal své manželce Aleně Skrbenské z Hříště věno. Pojistil je zápisem v lenních knihách tak, aby Alena v případě manželova úmrtí mohla věna bez překážky užívat.⁷⁶ O věnu nás informuje také listina vydaná olomouckého biskupa Františka z Dietrichsteina. Jan spolu s druhým bratrem Ctiborem mladším prodali po smrti Hynka v září 1614 Paskov Kateřině Onšíkové z Bělkovic jeho druhé

⁷³ Zhlédnutí reliéfu s ochotou umožnil místní farář Jan Slavík, 2. 2. 2022. Reliéfy budou následně popsovány v samostatné kapitole.

⁷⁴ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s 43-44.

⁷⁵ Alois Adamus, *Sbírka listin k dějinám města Moravské Ostravy*. Ostrava 1929, s. 158-160.

⁷⁶ Jan Bistřícký a kol., *Přívodce městem a okolí*. Olomouc 1998, s. 12.

ženě. Tímto prodejem však na sebe bratři převzali i dluhy, které Hynek zanechal. Jan Syrakovský z Pěrkova se ještě později objevuje v konfiskačním protokolu olomouckého biskupa Františka kardinála Dietrichsteina z roku 1624 jako účastník stavovského povstání. Tato událost znamenala odebrání veškerého majetku (např. Zábřeh). V té době Starou Ves držel sám jen nejmladší bratr Ctibor mladší.⁷⁷ Přesnou příčinu zdroje neuvádí, ale patrně pro neshody s olomouckým biskupem se musel ze zámku vystěhovat a do své smrti v roce 1631 žil v chudobě se svou ženou Annou Bruntálskou z Vrbna na menším novém dvoru ve Staré Vsi.⁷⁸

Rodu Syrakovským sloužil erb, ve kterém se v červeném poli na jedné polovině nacházel půlkruh, který byl symbolizován jako stříbrný prsten. Na tomto prstenu stojí stříbrná šipka.⁷⁹ Klenot postupně vzrůstá do koruny, od které se zvedají dvě červené paže se stříbrnými manžetami. Tytéž ruce uchopují polovinu stříbrného prstenu.⁸⁰ Původ erbu rodu Syrakovských je polský, nebyl tedy přenesen do Polska z Moravy. Další, ve většině dosti podobné popisy erbu Syrakovských a taktéž zkrácenou verzi erbovních pověstí uvádí příručky o erbech a rodech či lexikony. [19]

Dokladem ctižádosti i úspěšnosti Syrakovských byla stavba renesančního zámku, kterou zahájil spolu se synem Ctiborem, Jaroš Syrakovský, pán Proskovic a Staré Vsi. Také významně přestavěli kostel, který se stal místem posledního odpočinku obou stavitelů, pánů rodu Syrakovských i jejich manželék.

Ondřej Dudič z Hořehovice za nevýhodných podmínek prodal Ctiboru Syrakovskému z Pěrkova i zámek Paskov. Ctibor byl významnou osobností moravské společnosti a vystavěl na přelomu 16. a 17. století i zámek v Zábřehu. Koncem 16. století nechal rozšířit tvrz v Paskově, což dokládá rodový erb s iniciálami CZ dochovaný na kamenném překladu dnes zazděném v zámku. Syrakovský i jeho synové patřili k předním stoupencům katolické církve na severní Moravě, vyčerpávaly je ale také četné soudní spory. Jak již bylo uvedeno od zadlužených Ctiborových synů Jana mladšího

---

⁷⁷ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 60.

⁷⁸ Viz J. Pilnáček (pozn. 68), s. 117.

⁷⁹ V heraldice představuje střela (šíp) symbol rychlosti, pohotovosti a bojovného ducha. Zvláštním typem je zavínutá střela, kterou mají ve znaku právě Syrakovští z Pěrkova.

Klenot znamená v heraldice ozdobu přilby sloužící k rozpoznání skupin bojujících rytířů, která se později stala jedním ze základních prvků šlechtické heraldiky.

Magický kruh prstenu znamená svazek a slib. Je znamením věrnosti, stálosti i oddanosti. Podobně jako opasek či náramek má ochranný účinek pro svého nositele.

⁸⁰ Jiří Pajer, Novokřtěnský fajánsový podnos s aliančními erby z roku 1609. Jiří Pajer. In: *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci* / Olomouc: Vlastivědné muzeum v Olomouci č. 280, 2000, s. 1-9. - Jan Pelant, *Erby české, moravské a slezské šlechty: Vývoj erbů a stručné dějiny 610 rodů*. Praha 2013, s. 440-441.

a Ctibora mladšího koupila Paskov v roce 1614 za 52 000 zlatých Kateřina Onšíková z Bělkovic.

Po době největšího rozkvětu zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí přichází doba změn dovršených hrůzami třicetileté války. Z rukou Syrakovských přechází držba léna na Kryštofa Karla Podstatského z Prusinovic.⁸¹

---

⁸¹ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 60-61, s. 38-39.

5. Zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Stavební historie a otázka autorství

Kdyby pan Jaroš Syrakovský nezískal v roce 1559 místo vrchnostenského úředníka na biskupském hradě Hukvaldech, nestál by dnes na místě původní středověké tvrze ve Staré Vsi nad Ondřejnicí renesanční zámek. Snad právě služba na Hukvaldech ho přiměla poohlédnout se po důstojném sídle v okolí. Již v roce 1542 je doložen jako úředník největšího mensálního biskupského panství Hukvaldy. Zde působil třicet let a v roce 1568 je označován jako „hejtman biskupský na Hukvaldách“. Je mnoho dokladů o tom, že při výstavbě hukvaldského panství musel Jaroš často zastupovat biskupa-stavebníka. A právě tyto schopnosti, které Jaroš Syrakovský projevil ve službách olomouckých biskupů, a pak také povýšení na hejtmana tak významného hradu a panství, vyvolaly v něm touhu po vlastním reprezentativním sídle.

Jednu z nejkrásnějších renesančních památek Moravy a Slezska najdete jen pár kilometrů od Ostravy. Zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí byl do své současné podoby přebudován ve druhé polovině 16. století jako reprezentativní sídlo rodu Syrakovských. Zámek stojí na svahové tarase nad údolím říčky Ondřejnice.[20, 21, 22] Hodnota objektu spočívá v původní renesanční dispozici a unikátní sgrafitové výzdobě fasády.⁸² Starším sídlem manů olomouckých biskupů byla starověká tvrz doložená poprvé až roku 1552. Od roku 1560 patřila Jaroši Syrakovskému z Pěrkova, který byl v letech 1560-1570 stavebníkem renesančního zámku, který sloužil jako reprezentativní rodinné sídlo. Ve čtrnáctém až šestnáctém století ve Staré Vsi tvrz skutečně existovala, je doložena v pramenech (jak je nejednou uváděno např. L. Jaroš v literatuře *Stará ves. Zámek ve Staré vsi nad Ondřejnicí, jižně od Ostravy*), ale dosud není známá její poloha. A. Grůza s L. Dědkovou v publikaci *Dějiny obce a její dominanty* naopak uvádí, že názor, že tvrz se nacházela na místě renesančního zámku, je mylná.⁸³ Na základě stavebně historického průzkumu z dubna roku 2000 existence tvrze na místě současného zámku opravdu potvrzena nebyla. V otcově díle pokračoval syn Ctibor Syrakovský z Pěrkova dokončuje závěrečnou fázi výstavby (1570-1578) včetně bohaté výzdoby. Oba Syrakovští se při svém pobytu na biskupském

---

⁸² Vladimír Brych – Jan Rendek, *Hrady a Zámky na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2008, s. 503-505.

⁸³ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32), s. 99. (Idem) Libuše Dědková, Antonín - Grůza, Antonín, *Renesanční zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí*, In: *Průzkumy památek*. Praha 2001. Nepublikováno, uloženo v ÚOP středních Čech, č. 2, s. 132-140.

dvoře setkali se zedníci, kameníky i malíři nejenom domácími, ale také italskými, kteří se na biskupských stavbách běžně podíleli. Jaroš je ostatně viděl při práci už v průběhu renesanční přestavby hukvaldského hradu, tedy ještě dříve, než se stal stavebníkem vlastního sídla. Není zřejmé, požádal-li o vypracování projektu některého už naturalizovaného Itala, nebo si přizval poučeného domácího stavitele. Architektonická podoba renesanční stavby byla výsledkem několika stavebních etap v rozmezí asi dvaceti let.⁸⁴

Kolem roku 1690 a pak znovu v roce 1704 objekt vyhořel a stavba byla po požárech opravena jen nouzově. Zřejmě tehdy nová omítka zakryla původní bohatá figurální sgrafita a freskovou výzdobu. Novým majitelům se nákladná sgrafita nechtělo opravovat, a tak nechali fasádu natřít jednoduchou omítkou. Na zdobné prvky se zapomnělo. K jejich obnově došlo až v druhé polovině 20. století. V téže době byly upraveny i místnosti prvního patra, které od 18. století sloužily jako sýpka.⁸⁵ Druhé patro od 18. století zůstává pusté. V přízemí budovy se nacházely byty a kanceláře úředníků.⁸⁶ O obnově objektu informuje kamenná deska osazená ve stěně arkádové chodby nádvoří. [23] Značně zdevastovaný zámek v roce 1904 získává olomoucká kapitula a od roku 1930 město Ostrava. Budova byla ve zchátralém stavu, navíc při osvobození obce v závěru 2. světové války shořela barokní cibule s věží. Později byla nahrazena stanovou stříškou. První větší opravy byly zahájeny až v roce 1953 včetně obnovy sgrafit.⁸⁷ V dalších desetiletích zámek patřil Okresnímu vlastivědnému muzeu ve Frýdku-Místku. Po roce 1989 získala obec zámek do svého vlastnictví a od roku 2004 v jeho části sídlí obecní úřad. Ke konci druhého desetiletí 21. století probíhá rozsáhlá rekonstrukce financovaná zčásti z dotačních titulů, zčásti z obecního rozpočtu. V roce 1958 se zámek stal kulturní památkou a je zapsán v celostátním Ústředním seznamu památek.

B. Indra nebo J. Krčálová ve svých textech konstatují, že autor stavby zámku ve Staré Vsi není v žádných pramenech uváděn. Další pozdější přestavby tvrze na zámek kolem roku 1600, kterou Syrakovští realizovali, vykazuje v jednotlivých prvcích ještě plynulé

---

⁸⁴ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 135.

⁸⁵ Miroslav Plaček, *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2001, s. 320-321.

⁸⁶ Přesuneme se do roku 1740, ze kterého máme popis celého zámku. Ten uvádí, že první poschodí má místnosti bez stropů a slouží jako sýpka. Poschodí druhé bylo zřejmě neobydlené. Další zpráva o zámku z roku 1830 obsahuje informaci, že obyvatelné bylo pouze přízemí, které obsahovalo úřednické byty a kanceláře. Situace v prvním a druhém patře zůstala nezměněna. V období druhé poloviny devatenáctého století a na počátku století dvacátého byly na zámku provedeny vnitřní úpravy tak, že celé přízemí a první poschodí sloužilo zejména bytovým účelům úředníků velkostatků.

⁸⁷ Petr David – Vladimír Soukup, *Dějiny zámků v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha 2013, s. 78-79.

navazování na předchozí renesančního tvarosloví.⁸⁸ V době vlastnictví Podstatských z Prusinovic od roku 1625 až do roku 1904, nesloužil zámek jako reprezentativní sídlo šlechty, proto nebylo důvodu k jeho opravám. Podstatští měli k dispozici honosnější sídla pro stálé bydlení (např. Veselíčko), proto pozbyla Stará Ves své důležitosti a stala se pouze druhořadým sídlem. Pro uchování původní renesanční architektury a sgrafitové výzdoby, byl fakt, že se zámek stal druhořadým, výhodou. Nedošlo zde k významným přestavbám, a tím zůstala sgrafitová výzdoba ukryta pod nánosy mladších omítek. Tím tedy mohlo dojít ve 20. století k její obnově.⁸⁹ Jak Ondřej Jakubec zmiňuje: v období náboženského rozrůznění konfesí se výrazněji uplatňuje úloha objednavatele, která se v architektuře projevuje uplatněním tradiční heraldické výzdoby, ale také rozdílným dispozičním uspořádáním. Olomoučtí biskupové investovali do výstavby mnoha katolických kostelů, far a škol, a to dokonce i takových, které se nenacházely na jejich panstvích, což samozřejmě souviselo s jejich rekatolizačním působením. Biskupové (zvláště Vilém Prusinovský a Stanislav Pavlovský) zajišťovali na stavby nejen materiál a stavitele, ale i ideový rozvrh stavby a její výzdobu.⁹⁰ Samozřejmě se pracovalo i na sakrální architektuře. Pro 16. století už existuje nepoměrně více prokazatelných a prokázaných příkladů staveb, které literatura zařadila do doby jejich vzniku či osoby stavebníka. Rod Syrakovských se zasloužil o dostavbu a především výzdobu kamennými portály a sgrafitovou výzdobou, (po italském vzoru a zřejmě i s přispěním italských stavebníků). Sgrafitáři kombinovali psaníčkové sgrafíto s postavami. Nachází se zde výjevy z bible, epizody tureckých válek i vyobrazení šlechticů. Lunetová římsa je zdobena freskovou malbou. Důkazem toho, že zámek nechali stavět návazně na sebe otec se synem, jsou jejich erby sjednocené s manželčinými. Nad vstupním portálem věže visí erby Jaroše Syrakovského a jeho druhé manželky Kateřiny z Petřvaldu. Vyškrábané do sgrafitu druhého patra od vstupních dveří se nachází erby Ctibora a jeho manželky Aleny Prusinovské z Víckova.⁹¹[24]

Historické stavby jsou v popředí pozornosti badatelů po celá staletí. Ve stavebně historickém průzkumu z roku 2000 (Grůza, Dědková, Goryczková) se např. uvádí, že nedostatek dostupných písemných a ikonografických materiálů často vede k použití

---

⁸⁸ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32), s. 39-40 uvádí: Vzhledem k tomu, že původní sgrafitová výzdoba respektovala obrysy pěti malých obdélníkových, ale zazděných okének rozsazených mezi velká okna ve druhém patře a ty jsou zřejmě nejstaršími okny zámku, je nutno tuto stavební úpravu klást do doby po roce 1600, kdy přežívalo renesanční cítění, zjevné u kamenných ostění větších oken.

⁸⁹ Viz Z. Gläserová – Lebedová (pozn. 24), s. 132.

⁹⁰ Ondřej Jakubec, *Olomoučtí biskupové jako renesanční mecenáši*. In: *Pro arte: Sborník k počtě Ivo Hlobila*. Praha 2002, s. 261–270.

⁹¹ Viz L. Juroš (pozn. 2), s. 7-11.

destruktivní metody, při které byla prověřována jak ložná malta, tak omítky a zdivo. Výsledek jejich vzájemné komparace slouží jako podklad pro stanovení jednotlivých fází výstavby zámku.⁹² Jako renesanční nikoli středověké jsou autory označovány sklepy vybudované Jarošem Syrakovským. Jak autoři uvádějí, celé první patro nechal taktéž postavit Jaroš, včetně zaklenutí všech místností renesančními lunetovými klenbami s vytaženými hřebínky. Stejný stavebník nechal vyzdvihnout i druhé nadpodlaží, které však bylo zastropeno trámovými záklopovými stropy v širších místnostech s průvlaky. Kromě toho nechává taktéž postavit arkády s pilíři v přízemí a sloupy se sokly a zděnými poprsněmi v prvním patře. [25] Malta je zde vždy stejná, omítka však odlišná.⁹³ Další dostavbu patra dokončuje Ctibor s tím, že nejprve pokračuje dle původního plánu otce, následně však, zdá se přizval i jiné stavitele. Renesanční, stříbrošedé omítky jsou stejné jako na později aplikované fasádě. V této druhé renesanční etapě byly zřejmě dokončeny jihozápadní, severozápadní a severovýchodní stěna. [26, 27, 28, 29] Také se v této etapě zřejmě dokončuje druhé patro věže a její další patra. [30, 31] Na skutečnost, že zámek nebyl dostavěn v jedné stavební etapě, poukazují již zmiňovaní restaurátoři Rodinger a Zeithammer ve zprávě z 5. 12. 1955.⁹⁴ Poté, co zdivo dosáhlo po celé obvodu římsy, byl objekt zastřešen a omítnut stříbrošedou omítkou a vyzdoben sgrafity. Tato etapa zřejmě probíhala před rokem 1578, není však vyloučeno, že i krátce po něm.⁹⁵ Třetí renesanční fáze je dle autorů stavebně historického průzkumu v souvislosti ze změnou plánu. Renesanční malba stříbrošedé barvy i omítka se používala stále, etapa však spočívala ve statickém zesílení zdiva.⁹⁶ Při této příležitosti byla tedy asi zazděna již uváděna malá okénka a proražena velká okna. K ověření hypotézy, že okénka byla zazděna, je třeba provést sondáž v omítce v líci fasády. Tímto by se mohla potvrdit existence případné atikové nadstavby. V závěrečné renesanční etapě byl vytažen fabion, tvořící přechod mezi svislou stěnou a stropem a lunetová římsa, [32, 33] čímž došlo k překrytí psaníčkového sgrafita v horní části malbou. Zda k tomuto došlo v době přestavby za Ctibora ml., není známo. Je předpoklad, že o většinu výzdobných prvků zámku, jak na kamenných portálech, sgrafitové výzdobě i na výmalbě interiéru má zásluhu Ctibor starší.⁹⁷

---

⁹² Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32), s. 69.

⁹³ Ibidem s. 70.

⁹⁴ Ibidem Citát: „Na severní straně jsme našli spoj dvojího zdiva, což nasvědčovalo tomu, že část zahradni byla pozdějšího data.“ s. 69.

⁹⁵ Ibidem s. 71.

⁹⁶ Milan Huběňák, Stará Veš nad Ondřejnicí, zámek – restaurování sgrafitové fasády zámku. Ostrava 2011. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

⁹⁷ Antonio Kapelet, zde měl pracovat ještě na výmalbě interiéru v roce 1586.

Je pravděpodobné, že Ctibor starší stačil zámek dokončit dříve, než začal stavět kostel sv. Jana Křtitele.⁹⁸

Pokud bychom stavební dějiny zámku přepsali v datech, můžeme ji sumarizovat následovně: Vznik renesančního zámku datujeme v letech 1565 – 1570. Jeho výstavba a následná výzdoba byla realizována v letech 1574-1578. Koncem 17. století a počátkem 18. století (snad v roce 1704) zámek dvakrát vyhořel.⁹⁹ V roce 1705 byla provedena obnova, která spočívala ve zdvižení nových krovů a pokrytí šindeli. Došlo k omítnutí a natření fasády. Do této doby řadíme i nález nekvalitní omítky v horním patře a zbytky šedého nátěru na portálku v přízemí. K vnitřním úpravám interiéru v této době zřejmě nedošlo. Rok 1791 a následná léta je na zámku prováděna jen základní údržba a jsou provedeny jednoduché vnitřní úpravy tak, že celé přízemí a první poschodí sloužilo zejména bytovým účelům úředníků velkostatku. V roce 1916 z Ulrichova popisu vyplývá, že stav stavby byl velmi špatný¹⁰⁰ Při následném opadávání omítky byla odhalena původní výzdoba.¹⁰¹ V roce 1927 bylo přízemí a první patro předěláno na byty. Tuto skutečnost dokumentují zprávy z roku 1927 a 1932 nebo též zaměření z roku 1940. Město Moravská Ostrava v roce 1939 odkupuje statek Stará Bělá a tím získává také zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Na konci II. světové války dochází k silnému poškození stavby zámku. V průběhu osvobozovacích bojů byla bohužel zničena horní část věže včetně dobové barokní cibulovité bání s lucernou. V roce 1946 dává památkový úřad v Brně (Ing. Dufek) požadavek, [34] že je nutno z památkového hlediska zámek uvést do původního stavu a v roce 1953 bylo započato s opravou sgrafitové výzdoby, byly rozebrány vazní trámy a uloženy nové. [35] V letech 1954–1961 byl zámek průběžně opravován. Proběhly i nejrozsáhlejší opravy zámku. Byla provedena obnova střech, vytaženo bednění k rekonstrukci fabionu a z betonu zhotovena lunetová římsa. Budova byla stažena železobetonovými pásy. Byl zrekonstruován krov společně s krytinou, opravena většina místností zámku a také zasazena nová okna. V roce 1967 Ing. Kubálková i Krajské středisko památkové péče ve Frýdku Místku upozorňují na nutnost oprav arkád. Následuje v letech 1972-1979 restaurování sgrafit [36] a v roce 1988 probíhají opravy související

⁹⁸ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, *Stavebně historický průzkum...*(pozn. 32), s. 71.

⁹⁹ Rodinger a Zeithammer ve zprávě uvádí, že sgrafita byla vlivem dvou požárů poškozena ohořením. Jak byla poškozena celá stavba, nevíme.

¹⁰⁰ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 113. (ed.) Josef Ulrich, *Schloss Altendorf*. Mitteilungen des Erzherzog Reiner – Museum in Brünn 1916, Nr. II, s. 163-166.

¹⁰¹ Kdyby zámek nezpustošil požár na počátku 18. století a tehdejší majitelé nenechali fasádu zámku překrýt jednoduchou omítkou, možná by se zachovalo více původních cenných sgrafit. Majitelům se nákladná sgrafita nechtělo opravovat, a tak nechali fasádu natřít jednoduchou omítkou. Na zdobné prvky se dočista zapomnělo. Až popis z roku 1916 upozornil, že pod opadávající omítkou se nacházejí sgrafita.

s věží a v roce 1997 oprava sgrafitové výmalby věže.¹⁰² V letech 2017 až 2020 byla zámku navracena nová věžní bání (do roku 2019 byla nahrazena stanovou stříškou). Došlo k úpravám druhého podlaží, k obnově fasády, výměně oken a opravě střechy.¹⁰³

K nejrozsáhlejším stavebním úpravám zámku ve Staré Vsi došlo v padesátých a počátkem šedesátých let 20. století. Byl zrekonstruován krov společně s krytinou, opravena většina místností zámku a také zasazena nová okna. I přes úpravy v interiéru památky si budova svou původní renesanční dispozici a také výbavu nese až do současnosti.¹⁰⁴ Další významnou přestavbu zámek prodělal v letech 2000-2001. [37] V průběhu obnovy se objevilo několik dosud neznámých stavebních konstrukcí zámku, které do značné míry zpřesňují jeho stavební vývoj. Objeveno bylo renesanční pískovcové schodiště ukryté pod betonovými schodišťovými stupni, [38] trámový záklopový strop ve věži, řada vylehčovacích oblouků nebo arkád směřujících do arkádového a několik dosud neznámých prevětů. [39] Dva z nich byly dochovány ve velmi dobrém stavu a byly také obnoveny. Takto dobře dochované renesanční toalety a zejména jejich množství (10 prevětů) v rámci jedné poměrně malé venkovské stavby, nemají v rámci ČR obdobu.¹⁰⁵ Prevěty jsou vestavěny v síle zdiva zámku a v boční stěně se nachází malá nika pro umístění osvětlení. Ještě v polovině 19. století byly toalety užívány. Poté následovalo jejich postupné zazdění.¹⁰⁶(osobní rozhovor s Mgr. J. Chvostkem)

Součástí celkové rekonstrukce stavby bylo kromě obnovy interiérů a opravy arkádového nádvoří také restaurování sgrafitových fasád zámku včetně lunetové atiky, kompletní obnova střechy zámku, a především osazení nové konstrukce cibulové střechy věže. Barokní cibulová bání završovala zámeckou věž až do roku 1945, kdy byla nahrazena provizorní stanovou stříškou. Ta nyní (2019) ustoupila replice původní bání, která se stala dominantou zrekonstruované střechy.¹⁰⁷[40]

---

¹⁰² Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, *Stavebně historický průzkum...*(pozn. 32), s. 72-79.

¹⁰³ Obnova zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, <http://architekt-sonovsky.cz/obnova-zamku-ve-stare-vsi-nad-ondrejnicí/>, vyhledáno 14. 2. 2022.

¹⁰⁴ Zámek Stará Ves nad Ondřejnicí, <https://www.msstavby.cz/rekonstrukce-zamku-ve-stare-vsi-nad-ondrejnicí/>, vyhledáno 15. 3. 2022.

¹⁰⁵ Objev renesančních prevětů ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, <https://www.npu.cz/cs/uop-usti-nad-labem/inspirujete-se/61178-objev-renesančních-prevetu-na-zamku-ve-stare-vsi-nad-ondrejnicí/>, vyhledáno 15. 3. 2022.

¹⁰⁶ Na cenu NPÚ v kategorii objev, nález roku byli navrženi obec Stará Ves nad Ondřejnicí (vlastník), zastoupená starostou Ing. Daliborem Dvořákem a místostarostou Mgr. Jaromírem Chvostkem, a Ing. arch. Tomáš Šonovský (autor projektu rekonstrukce a stavební dozor).

¹⁰⁷ J. Chvostek uvádí: Návrat 14 metrů vysoké a 20 tun těžké bání, je součástí rozsáhlé rekonstrukce zámku. Bání na dřevěné konstrukci pokryté mědí vznikla podle původní na základě dochovaných fotografií. Do její makovice byly umístěny i tubusy s poselstvím pro příští generace. Vloženy zde byly např. noviny, mince, projekt střešní bání nebo telefon.

Popis zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

U renesančních staveb se hojně uplatňovala klasická řádová architektura, sloupořadí, ale i specifické konstrukce kleneb a kupolí, podobně i rovnoramenné/pravoúhlé schodiště se stalo samostatným architektonickým prvkem. Rozšířil se též nový druh výzdoby fasády zvaný sgrafito. Z hlediska typologie staveb i sociální struktury stavebníků se stavební aktivity výrazně projevíly ve výstavbě městských paláců a městských i předměstských vil, kde život bohatých objednavatelů se v nemalé míře odehrával v uzavřených vnitřních nádvořích, sálech a odlehlých zahradách, což souviselo se zvyšujícími se nároky na životní komfort.¹⁰⁸ Ve Staré Vsi tak vznikl třípodlažní zámek s téměř čtvercovým půdorysem, s vnitřním malým nádvořím zdobeným otevřenými arkádami a představenou věží.¹⁰⁹[41] Podobu obou stavitelů zámku zachytili neznámí kameníci v pískovcových figurálních náhrobcích umístěných v nedalekém kostele svatého Jana Křtitele.

Ctibor Syrakovský při přestavbě dokázal doplnit zámek o reprezentační prostory, což mohl dosáhnout pouze tím, že budovu zvýší. Horní polopatro proto nadstavil, nechal zesílit i zdivo třetího patra věže, kterou zvýšil o další podlaží. [42, 43] Uvnitř je obestavěno hrázdění, které nese dosud nejvyšší věžní patro. Obepínal je arkádový ochoz. V pravé polovině patra nechal vybudovat sál se dvěma přilehlými většími místnostmi, do kterého vedly tři zalamované portálky. Přístup sem byl umožněn především z arkád. Na protější straně byla zřejmě sýpka s hliněnou podlahou. Jako stavební materiál byly používány cihly, na maltu i omítky byl vybrán šedý, nikoliv už žlutý písek a méně vápna. [44, 45] Nad nově otevřenými okny druhého patra doplnila exteriér fabionová římsa s výsečemi. Celá nadstavba byla pokryta hlazenou omítkou a malířsky vyzdobena freskovou technikou. Věž možná završovala renesanční přilbice. Dispozici v přízemí a prvního patra Ctibor neměnil.¹¹⁰

Z doby Syrakovských se nedochoval žádný popis budovy ani vnitřního vybavení. K objasnění historie stavby máme k dispozici jen mladší záznamy. Podle projektu neznámého autora, tak rostla na čtvercovém půdorysu nevelká jednopatrová budova s malým čtvercovým nádvořím obklopeným arkádami, v jihovýchodním průčelí s předstupující věží. Umístění arkád je u nás ojediněle řešeno v podobě na všechny čtyři strany dvora. V přízemí arkádového dvora čtvercového půdorysu jsou tyto arkády umístěny na vyzdřených osmibokých pilířích, v prvním poschodí na válcovitých a v druhém

¹⁰⁸ Ower Hopkins, *Architektonické slohy*. Praha 2017, s. 62-65.

¹⁰⁹ Viz M. Plaček (pozn. 86), s. 54. U renesančních zámků je nad některými vjezdy na nádvoří hranatá věž, pouze však u zámku ve Staré Vsi je věž vysunut u obrysu.

¹¹⁰ Viz Z. Gläserová – Lebedová (pozn. 24), s. 134-135.

poschodí na toskánských sloupech, vše bez další výzdoby.¹¹¹ Z průčelí zámku vystupuje čtyřpatrová hranolová branská věž, která je zakončena dřevěným arkádovým ochozem. [46] Vstup do věže je po kamenném mostě (dříve snad padacím). Během války (1945) byla původní cibulová bání zakončující věž zničena, ta byla nahrazena dřevěným otevřeným ochozem s jehlancovou stříškou. V současnosti věž zdobí autentická replika cibulové bání.¹¹² Vchod do zámku tvoří zdivo s plasticky zdůrazněnými čelnými plochami kvádrů, také nazýváno jako bosovaný portál. Tento portál je obdélného tvaru s rovnou římsou, nad níž jsou umístěny dva kruhové reliéfní znaky obou zakladatelů.¹¹³

Vnější stěny zámku a věže jsou rozčleněny tzv. kordónovými římsami, což jsou mírně vystupující římsy dělící průčelí ve vodorovném směru. Vyzdobeny jsou figurálními a ornamentálními sgrafity, které se postupně restaurovaly. [47, 48, 49, 50] Veškerá okna jsou rámována profilovaným kamenným ostěním. [51] Druhé poschodí původně obsahovalo několik malých obdélníkových oken, jež nejspíše sloužila jako větrací otvory sýpek případně střílny. Pravděpodobně na konci šestnáctého století byla však zazděna a nahrazena o něco většími prolamovanými okny. Je jisté, že jako stavební materiál byl použit převážně málo kvalitní, lomový hrubozrný pískovec, typický pro Pobeskydí. Cihly se objevují ve velké míře až v posledním polopatre. Ložná malta i omítky v průběhu první etapy byly okrově až žlutě zbarvené, obsahovaly písek a dostatek vápna.¹¹⁴

Interiéry přízemních místností mají zejména valenou křížovou hřebínkovou klenbu, místy se štukovými žebry. Ve vrcholech klenby přispěly k dekoraci právě štukové, kruhové a polokruhové probírané terče, pod patkami kleneb čabraky. [52] Původní trámový strop, který se nacházel v prvním a ve druhém poschodí, se do dnešní doby dochoval pouze v jediné místnosti. Taktéž arkádové ochozy mají ve všech třech patrech stejnou klenbu jako v místnostech v přízemí.¹¹⁵ Pod západní a východní částí zámku se nacházejí dva hlavní vchody do zámeckých sklepů. Tyto vchody jsou umístěny do přízemí arkád a zaklenuty valenou cihlovou klenbou, označovaného vždy jako hladomorna. Dnes je tu pět dochovaných sklepů valeně zaklenutých s otisky bednění, šestý je prostorný,

---

¹¹¹ Viz P. David – V. Soukup, (pozn. 88), s. 79.

¹¹² Jak vysvětluje kronikář a zároveň místostarosta Jaromír Chvostek, sestřelení bání nebyla náhoda. „V té věži mělo být německé kulometné hnízdo a v okamžiku, kdy se od Proskovic blížily ty sovětské tanky, tak věděli, že nebezpečí je z věže. Tankisté prostě neváhali, zamířili a věž sestřelili,“ popisuje kronikář. Pamětníci potvrzují, že nová bání na zámecké věži vypadá stejně jako původní barokní cibule. (osobní rozhovor)

¹¹³ Viz P. David – V. Soukup, (pozn. 87), s. 79-80.

¹¹⁴ Viz Z. Gläserová – Lebedová (pozn. 24), s. 134-135.

¹¹⁵ Karel Jiřík, *Renesanční zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí*. Těšínsko, roč. 25, 1982, č. 1, s. 6–9.

se středním pilířem a lunetami. Zdivo je zde kamenné. Lze konstatovat, že sklepy jsou renesanční.¹¹⁶[53]

Sgrafito se dochovalo v nebyvalém rozsahu a formách.¹¹⁷ Reprezentativní podobu má především na exponovaném čelním křídle zámku. Figurální motivy jsou kombinovány psaníčkovým sgrafitovým projevem.¹¹⁸ Krásným příkladem kombinace všech druhů výzdoby jsou fasády zámku ve Staré Vsi. Figurální motivy rámované renesančním obloukem nebo vložené do kvadratických polí mezi okny přitahují pozornost nejen návštěvníků zámku, ale také mnohých badatelů. [54] Sgrafitová výzdoba zaujme svou variabilitou a také neumělým rukopisem. Ten vidíme v naivním „lidovém“ ztvárnění postav.¹¹⁹ Prozrazuje také dvě etapy stavebního vývoje budovy. Nad vstupním portálem po straně okna prvního patra se nachází sgrafitový obraz dvojice manželů, zakladatelů zámku. Nad oběma výjevy nalezneme dva erby důležité pro datování.¹²⁰ Což potvrzuje, že na dosud dvoupodlažní budově pracovali sgrafitáři na objednávku Ctibora. Zcela určitě tomu tak bylo před 6. lednem 1578, kdy zemřela Alina, ale také ne dříve, než se uskutečnila nadstavba třetího zámeckého podlaží.¹²¹ Na protější levé straně průčelí se nachází šest starozákonních obrazů bez bližšího označení citací. Vpravo od věže je figurální výzdoba prvního patra vyplněna poli čerpající z Matoušova a Lukášova evangelia. Při jihovýchodním nároží budovy jsou vyobrazeny motivy oblíbené v renesanci, a to solární znamení, Slunce a Měsíc. Ornamenty lví hlavy a akantových listů, též v renesanci oblíbených motivů vidíme v bordurách okenních otvorů.¹²² Téma turecké vojny je vyobrazeno na boční západní fasádě zámku. Neobvyklý je oděv válečníků viděný očima sgrafitářů. V ikonografické symbolice jsou zřejmé vyholené hlavy nebo opakovaný znak půlměsíce a hvězdy. Fasády severní a východní byly pokryty sgrafitovými diamantovými bosážemi. Naopak sgrafitová výzdoba dostavovaného druhého patra je již narušena prolomenými velkými okny. Celá výzdoba vrcholí malovaným ornamentálním vlysem, který sleduje korunní fabionovou římsu s lunet s freskami.¹²³ Budovu zámku

---

¹¹⁶ Viz V. Brych – J. Rendek, (pozn. 82), s. 504-505.

¹¹⁷ Sgrafito je technika grafické výzdoby omítkových povrchů staveb, která vznikla a prodělala největší rozkvět v období renesance a znovu v novorenesanci. Princip spočívá v nanesení dvou (výjimečně více) různobarevných vrstev omítky, přičemž části horní ještě vlhké vrstvy se odstraní škrábáním, odhalená kontrastující spodní vrstva pak tvoří požadovanou dekoraci vnější fasády, případně i stěn interiérů staveb. Motiv sgrafita bývá figurální nebo ornamentální, charakteristická jsou obdélníková tzv. psaníčka (*psaníčkové sgrafito* = *obálka*).

¹¹⁸ Zdeněk Wirth. *Antonín Wiehl a česká renesance*. Praha: Jan Štenc, 1921 (1921 tisk) s. 26 (česky) Zvláštní otisk ze sborníku Umění.

¹¹⁹ Viz M. Plaček (pozn. 85), s. 57-59.

¹²⁰ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 104. Ctibor byl hrdý na své rodové znamení (zavinutá střela) a rád jej prezentovat. Ta je sgrafitáři vyryta na jeho erbu.

¹²¹ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 103-106.

¹²² *Ibidem* s. 103-106.

¹²³ Viz V. Brych – J. Rendek, (pozn. 82), s. 504-505.

vybudovali zřejmě italští stavitelé a kameníci.¹²⁴ Máme historicky doloženo, že zde ještě roku 1586 pracoval Antonín Vlach Kapelet z Brušperku, a to na dokončení interiérů zámku.¹²⁵

V druhém patře zámku Ctibor Syrakovský vybudoval slavnostní sál, dodnes označovaný jako rytířský. V interiéru vznikly v 16. století dosud neurčené malby. Tyto, dokazují zprávy o průzkumech omítek uskutečněných ostravskými památkáři počátkem 60. let 20. století. Grůza s Dědkovou uvádějí, že v roce 1962 bylo v prvním poschodí nalezeno torzo údajné sgrafitové výzdoby.¹²⁶ Nacházelo se pod tehdy jediným zachovalým stropem. Také torzo nástěnné malby na čelní zdi slavnostního sálu nemá nikde uveden svůj námět ani technologii zpracování.¹²⁷ Dostavba patra byla příčinou, že nová lunetová římsa opatřená klenovou omítkou, překryla dosavadní sgrafita. Lunety byly vyplněny malbami, jejichž autor je rovněž neznámý. Když v roce 1954 J. Rodinger a A. Zeithammer obnovili lunetovou římsu, byly ve dvou lunetách nalezeny freskovou technikou zhotovené portréty Ctibora a Johany. Hlavním výtvarným motivem byly však rolverky doplněné různými hlavičkami a dalšími motivy.¹²⁸ Závěrečné zprávy zmiňovaných restaurátorů sgrafitové výzdoby byly vypracovány nekvalitně, kdy jim bylo vytýkáno neuvedení pracovních postupů i rozsahu rekonstrukce výzdoby.¹²⁹ S opravami zámku se začalo až v roce 1953. Sgrafitová výzdoba sice už nebyla obnovena v plné šíři, ale i tak fasáda zámku udivuje svou zdobností. Také při rekonstrukcích byla odhalena i pozoruhodná vnitřní arkáda. Uzavřený prostor nádvoří tak vyniká navíc výbornou akustikou. [55]

Stylové zhodnocení zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v podobnosti arkádových zámků v českých zemích, zvl. na Moravě

Zámek v Staré Vsi nad Ondřejnicí patří z umělecko–historického hlediska k významným reprezentantům moravské renesanční architektury, jak dokládá jeho architektonický styl. Po téměř čtyřech stech padesáti letech uplynulých od výstavby zámku ve Staré Vsi se dnes zámecká budova nachází ve stavu blízkém původnímu. K faktu, že si

---

¹²⁴ Bohumír Indra, *Malířské dílny a malíři ve městech severovýchodní Moravy a těšínského Slezska od 16. století do osmdesátých let 17. století: příspěvek k dílu Umělecké památky Moravy a Slezska*. [Opava]: Slezské muzeum, 1990. s. 216-229.

¹²⁵ Ibidem s. 216-229. Pokud Kapeletovi přiřadíme autorství nástěnných maleb v kostele, nelze vyloučit jeho účast na některých úsecích sgrafit zámku. V Kroměříži se nachází Regetský renesanční dům č. p. 29, jehož fasádu zdobí taktéž figurální sgrafita. Přesto, že se jedná o světské motivy, B. Indra nevyklučuje spřízněnou vazbu se zámekem ve Staré Vsi.

¹²⁶ Oba náměty byly zalíčeny hlinkou a ve zprávě nenalezneme ani námět ani technologii malby. Výmalba vlysů pod záklopovými stropy byla v renesanci častým jevem. V roce 1961 byl jeden ze stropů zámku nově zhotoven a napuštěn voskovou krví. Pavel Waisser, *Renesanční figurální sgrafito na průčelích moravských městských domů* (disertační práce) filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2011.

¹²⁷ Předpoklad by mohl být, že se jedná o secco malbu pocházející z ruky jednoho malíře, kdy V. A. Kapelet pracoval i na zdejším kostele a jeho bydlištěm byl i nedaleká Brušperk.

¹²⁸ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 113.

¹²⁹ Podrobněji viz Archiv NPÚ, ÚOP v Ostravě, základní evidence k zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí (r.č. ÚSKP ČR 32337/8-715)- sbírka příloh.

budova uchovala renesanční podobu, přispělo i to, že zámek nebyl vždy obýván a využíván majiteli k reprezentativním účelům, kdy by jistě podléhal novodobým trendům architektury. [56]

Sídlem majitelů vsi byla původně středověká tvrz. Změnu přinesl až příchod pana Jaroše Syrakovského, roku 1559. Ten se rozhodl vybudovat pohodlné a výstavné rodinné sídlo, jak tehdy velel duch renesanční doby. Vznikl tak třípodlažní zámek se zajímavým čtvercovým půdorysem, s vnitřním malým nádvořím zdobeným otevřenými arkádami a představenou věží. [57]

Nádherná čistá renesanční stavba zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí upoutá pozornost již z dálky. Její restaurovaná renesanční sgrafitová fasáda je viditelná, každému, kdo projíždí z Ostravy do Příbora. Původně středověká vodní tvrz, přestavěná v renesanční zámek, dnes slouží jako obecní úřad a kulturní středisko obce. O zámku se často hovoří jako o malé, ale o to cennější perle renesančního slohu na severu Moravy a ve Slezsku. Znalci a milovníci umění ocení jeho slohovou čistotu, která jej řadí k architektonickým klenotům renesančního stavitelství.¹³⁰

Arkádové zámky představují specifický fenomén české renesance. Jejich původ lze vysledovat, jak již bylo zmíněno, v Itálii a především Rakousku, z něhož se renesanční vlivy dostávaly na sousední Moravu. Právě zde vznikla na počátku 60. let 16. století v rychlém sledu řada velkých zámků se dvěma nebo třemi řadami arkád.¹³¹ Už první z těchto staveb, zámek Moravský Krumlov, v sobě soustředil veškeré charakteristické znaky, z nichž hlavním je přítomnost vnitřního dvora obklopeného ze tří stran arkádovým ochozem. Tento ochoz sloužil jako hlavní spojovací komunikace, z níž byla přístupná většina prostor, zatímco elegantní oblouky arkád tvořily působivý a ve své době novátorský estetický prvek. Arkády obklopovaly nádvoří vždy maximálně ze tří stran, v Čechách ani na Moravě neexistuje zámek, kde by arkády byly po celém obvodu dvora.¹³² Vedle Moravského Krumlova vznikaly koncem 16. století arkádové zámky také např. v Bučovicích, Velkých Losinách, Náměšti nad Oslavou či Bruntále. Záhy se tento typ

---

¹³⁰ Původně dvoupodlažní stavba zámku čtvercového půdorysu s arkádovým dvorem byla postavena po roce 1566 pro hukvaldského hejtmána, rytíře Jaroše Syrakovského z Pěrkova. Na stavbě zámku se podíleli zední mistři a kameníci z Vlach, přicházející od jezera Como a z města Lugana. Realizace sgrafitové výzdoby zámku je datována po roce 1570, kdy se stal majitelem objektu Ctibor Syrakovský. Figurální výzdoba fasád se tematicky pojí s protitureckými boji. Ctibor Syrakovský dokončil stavbu zámku a dal přistavět další, třetí podlaží s mohutnou lunetovou atikou, zdobenou malbami. Jaroslava Křibíková, *Renesanční architektura a sochařská tvorba na severu Moravy ve vztahu k některým šlechtickým rodům* (diplomová práce), Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 1999. (ed) Bohumír Indra, *K renesančnímu stavitelství na severovýchodní město na Moravě a ve Slezsku*. Časopis Slezského musea, B 15, 1966. (ed) Karel Jiřík, *Renesanční zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí*. Těšínsko, roč. 25, 1982, č. 1, s. 6–9.

¹³¹ Ivan Prokop Muchka, *Deset století architektury, Architektura renesanční*, Praha 2001. s. 15-19.

¹³² Eva Šamánková, *Architektura české renesance*. Praha 1961. s. 55-59.

rozšířil také do Čech, kde jsou jeho nejzárnějšími příklady zámky Opočno a Litomyšl. Mnozí majitelé starších rezidencí, do kterých již nebylo možno plnohodnotný arkádový ochoz zakomponovat, pak přistoupili k výstavbě arkád alespoň na jedné či dvou stranách nádvoří, jako tomu bylo např. na zámcích v Pardubicích a v Jindřichově Hradci. Oblíbenost arkádových zámků byla v českých zemích tak veliká, že se tento stavební typ v mírně pozměněné podobě udržel i na počátku období baroka a zcela vymizel až ve druhé polovině 17. století.¹³³

Autentický charakter vtiskla zámku citlivě zvolená keramická taška „francouzského typu“, která vystřídala prejzy, dodané na střechu po válce.¹³⁴ Označení "renesanční klenot severní Moravy" mu náleží plným právem – sgrafitová výzdoba jeho fasády je mimořádně působivá, stejně jako zasazení stavby do volného prostoru.

---

¹³³ Ibidem s. 55-59.

¹³⁴ Viz L. Dědková – N. Goryczková – Antonín Grůza, *Stavebně historický průzkum...*(pozn. 32), s. 60-68.

6. Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi je zapsán v Úředním seznamu kulturních památek pod registračním číslem 716. Kulturní památkou byl prohlášen v roce 1958. Kostelu sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, který je součástí většího renesančního urbanistického areálu, se dostalo zasloužené pozornosti badatelů. [58] Vedle kostela stojí fara, patrně rovněž renesančního původu a jižně od nich pak zámek, který se stal součástí paskovského panství.¹³⁵ Kostel je spolu s renesančním zámkem nejcennější historickou památkou obce Stará Ves nad Ondřejnicí.

Stavební dějiny kostela

Jak uvádí A. Grůza a L. Dědková nejsou dějiny kostela známé. Neexistuje přesný záznam o vzniku farnosti, ale připouští se, že fara s kostelem existovaly již v roce 1375 a jistý farář Jan zde působil již od dvacet let dříve. Po vzniku kostela pátráme nejen ve středověku, ale také v období renesance i v pozdějších dobách. O tom, jak kostel vypadal, jaké měl rozměry, či dispozici nevíme nic konkrétního, neboť na jeho místě je vystavěn kostel nový – zděný.¹³⁶ Kostelu sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí se dostalo badatelské pozornosti. Na místě současného kostela stával snad původně kostelík starší, dřevěný, jehož vznik lze klást, jak uvádíme do počátku 14. století.¹³⁷ Kostel v dnešní podobě dal vystavět mezi roky 1587 až 1589 na místě staršího majitel staroveského panství Ctibor Syrakovský z Pěrkova v takzvaném přechodném stylu (kombinace gotického a renesančního slohu), jako „nový pevný chrám“, jak vypravuje pozdější kronika.¹³⁸ Stavbu kostela měl pomoci materiálně zajistit olomoucký biskup Stanislav Pavlovský, který 4. 7. 1586 nařídil hukvaldskému hejtmantu Valentinu Pavlovskému „poskytnout poddané na svážení kamene, neboť „pan Stibor Sirakovský z Pěrkova ... věrný švagr náš...v Staré Vsi kostel a věži od kamene dát stavěti“.¹³⁹ Patrně ještě před dokončením stavebních prací na zámku, a to snad již v roce 1586, započal Ctibor Syrakovský s přípravou stavby nového chrámu. Stavební iniciativy tohoto chrámového typu byly ze strany biskupa zcela podporovány. Peníze na stavbu kostela prý získal tak,

---

¹³⁵ Čtyřkřídlá renesanční architektura z let 1560-1570. Doklad kvalitního feudálního sídla s arkádovým dvorem a fasádou zdobenou zlidovělým sgrafitem. Úpravy po požárech v 17. a 18. století, v roce 1945 zničena původní věž s bání a lucernou a nahrazena stanovou střechou.

¹³⁶ František Pinkava, *Brušperk a jeho okolí*. Olomouc 1869, s. 123-124.

¹³⁷ Bohumír Samek a kol., *Umělecké památky Moravy a Slezska*. Praha 1994. Díl 1. A- I, s. 52. Bohumír Samek a kol., *Umělecké památky Moravy a Slezska*. Praha 1999. Díl II. J-N.

¹³⁸ SOKA Frýdek-Místek, fond Stará ves nad Ondřejnicí. Pamětní kniha farnosti Stará Ves 1901-1998, s. 2.

¹³⁹ Hana Myslivečková, *Moravská sakrální architektura v letech 1580–1660 Moravian Sacral Architecture in the Years 1580–1660*. (Dizertační práce) filosofická fakulta Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2009.

že biskup Stanislav Pavlovský v roce 1580 vyplatil zastavené panství hukvaldské.¹⁴⁰ V období náboženského rozrůznění konfesí se jinak a patrně i výrazněji uplatňuje úloha objednavatele, která se v architektuře projevuje uplatněním tradiční heraldické výzdoby, ale také rozdílným dispozičním uspořádáním. Olomoučtí biskupové investovali do výstavby mnoha katolických kostelů, far a škol, a to dokonce i takových, které se nenacházely na jejich panstvích, což samozřejmě souviselo s jejich rekatolizačním působením.¹⁴¹ Zajišťovali na stavby nejen materiál a stavitele, ale i ideový rozvrh stavby a její výzdobu.¹⁴²

Ctibor, jako stavebník zámku se nejspíše uměl orientovat v komunitě kameníků, zedníků i stavitelů a jako typický příslušník své společenské vrstvy byl schopen formulovat i kontrolovat stavební zakázku.¹⁴³ V 16. století se v našich zemích zdržovalo dosti italských mistrů, kteří pracovali pro venkovské šlechtice. Je předpoklad, že stavbu kostela provedl některý z italských mistrů na příkaz pána, v gotickém slohu, ale ten oživil duchem italské renesance. Jisté je, že kostel i s věží byl zcela dokončen v dataci 1589 a o dvě léta později vysvěcen, což vyplývá z latinského nápisu hlavním vchodem zvětšující jména zakladatelů.¹⁴⁴ Kostel byl vystavěn za tři roky a jeho slavnostní posvěcení se konalo za přítomnosti samotného olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského 28. dubna 1591.¹⁴⁵ Biskup nechával stavět prosté stavby farních kostelů nebo výjimečných kultovních center. Nicméně Jakubec dále uvádí, že daleko větší pozornost věnoval pak náboženskému životu, který se v těchto kostelích odehrával.¹⁴⁶ Kostel je zasvěcen sv. Janu Křtiteli, jehož vyobrazení od Jiřího Fremla zdobí retábl hlavního oltáře (signován z roku 1786, zobrazuje scénu křtu Páně. Kostel se nachází v bezprostřední blízkosti barokní budovy fary postavené mezi roky 1809–1810. Jsou v něm dochovány renesanční náhrobky a kvalitní mobiliář. V evidenčních památkových listech je kostel uváděn jako kvalitní renesanční stavba s vyspělými architektonickými články.¹⁴⁷ Že byl

---

¹⁴⁰ Ondřej Jakubec, Kulturní prostředí a mecenáš olomouckých biskupů potridentské doby: Umělecké objednávky biskupů v letech 1553-1598, jejich význam a funkce, Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2003.

¹⁴¹ Miloš Kouřil, *K církevním dějinám Moravy 1400 – 1550*. In: *Od gotiky k renesanci I*. Olomouc 2002, 73-78.

¹⁴² Ondřej Jakubec, Olomoučtí biskupové jako renesanční mecenáši?, in: Dalibor Prix (ed.), *Pro Arte*. Sborník k počtě 60. narozenin prof. PhDr. Ivo Hlobila, Praha 2002, s. 261–270.

¹⁴³ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 148.

¹⁴⁴ Viz F. Pinkava (pozn. 136), s. 132. - Antonín Grůza - Libuše Dědková (pozn. 25), s. 148.

¹⁴⁵ Bohumír Indra, *K renesančnímu stavitelství na severovýchodní město na Moravě a ve Slezsku*. Časopis Slezského musea, B 15, 1966, s. 135-136. - Ladislav Hosák, *Historický místopis země Moravskoslezské*. Brno 1938. s. 706 B. Indra, 1966 však sám řadí počátek stavby do dřívějšího roku. „V roce 1586 začal Ctibor Syrakovský Z Pěrkova stavět ve Staré vsi kostel s kamennou věží.“ Jinou dataci uvádí L. Hosák, 1938 „s farním kostelem sv. Jana Křtitele z 1580-1587.“

¹⁴⁶ Stanislav Pavlovský z Pavlovic. (1579 – 1598). Biskup a mecenáš umírajícího věku. Olomouc 2009. Ondřej Jakubec (ed.). Katalog výstavy.

¹⁴⁷ Archiv NPÚ ÚOP v Ostravě, fond Sbirka „U“ – sbírka opisů a fotokopii archiválií (1556-1969).

¹⁴⁷ Viz Z. Gläserová – Lebedová (pozn. 24), s. 20.

kostel postaven velmi pečlivě, dokládá zpráva z roku 1825 „...že po uplynutí půl třetího století nikde na něm škody se neukazuje...“¹⁴⁸

Text nad hlavním vstupem kostela ve svém znění uvádí, [59] že roku 1591 urozený rytíř Tiburcius Syrakovský z Pierkova, pán ve Staré Vsi a Paskově, nejvyšší písař markrabství moravského, postavil tento kostel ke cti a slávě boží a sv. Jana Křtitele, který nejdůstojnější kníže pána z apoštolské milosti biskup olomoucký, rytíř a tajný císařský rada posvětil v neděli Misericordia dne 28. dubna 1591.

Dále nápisová deska nad západním portálem je na spodní liště doplněna tímto textem: „Tato pamětní deska byla zasazena roku 1931 při opravě kostela jako kopie původního úplně sešlého nápisu.“¹⁴⁹

Historické přestavby kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jsou datovány např. v roce 1837, kdy ke kostelu byla přistavěna nová předsíňka, tzv. „žebračka“, pro zakonzervování renesančního pískovcového portálu. [60] V roce 1841 byly do kostela pořízeny nové varhany a v roce 1865 byl kostel i s farou zevně obnoven za více než 700 zl., jejichž původ byl v dobrovolných příspěvcích farníků. Zároveň také proběhla obnova zahrady kolem kostela. Ro 1897 přináší další rekonstrukci kostela i fary. Tentokrát byl kostel natřen na bílo, opravena střecha a provedeno oplechování věžičky. Při restaurování v roce 1922 byly tribuny zrušeny a kůr byl prodloužen o 1,5 m před sloupy.¹⁵⁰ Až do roku 1966 byl kolem kostela rozsáhlý hřbitov. Nejnovější opravy kostela v roce 2000 odhalily další cenný prvek kostela, renesanční figurální fresku z doby založení kostela.¹⁵¹ [61]

Předpokládá se, že kostel byl s renesančním zámekem propojen také dřevěným mostem.¹⁵² Tato verze, je dokládána tvrzením Karla Jiříka, který dle stavebně historického průzkumu zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 2000, je ve svém tvrzení ovlivněn názorem Marie Novákové z roku 1961. Jiní autoři (Grůza, Dědková a Goryczková) však tuto domněnku vyvrací. Lze také zmínit, že jak uvádí přesná pozemková mapa Staré Vsi z roku

---

¹⁴⁸ Viz J. Křibíková (pozn. 67), s. 28.

¹⁴⁹ Ibidem s. 29.

¹⁵⁰ Kostel Narození sv. Jana Křtitele,

[https://www.wikiwand.com/cs/Kostel_Narození_svatého_Jana_Křtitele_\(Stará_Ves_nad_Ondřejnicí\)](https://www.wikiwand.com/cs/Kostel_Narození_svatého_Jana_Křtitele_(Stará_Ves_nad_Ondřejnicí)), vyhledáno 6. 2. 2022.

¹⁵¹ Zdenka Grázerová – Lebedová, *Stará Ves na d Ondřejnicí v době šlechtických stavebníků v 16. století (1) Poodří – časopis obyvatel horní Odry*, 2010, roč. XIII, 3/2010, 20-30.

¹⁵² František Spurný, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II - Severní Morava*. 1983, s. 222.

1989, vzdálenost kostela a zámku činí 292 metrů, což by stavbu předpokládaného mostu činilo opravdu nepravděpodobnou.

Popis kostela

Chrám je situován na mírném svahu kopce Sarkovce a stavebníkem byl vhodně zasazen do terénu. Především štíhlá renesanční věž je dominujícím prvkem a zastřešením ji byla renesanční helmice, s kohoutem na špici. Kostelní čtyřpatrová věž je čtvercového půdorysu a zakončuje ji přílbová střecha s jehlancovým nástavcem nyní ukončeným makovicí a křížem.¹⁵³ Je pokryta měděným plechem. [62] Věž člení horizontální kamenné kordonové římsy a nad zvonovým patrem se nachází římsa korunní. Vstup do podvěží umožňuje pouze západní portál. Zvonové patro věže je prosvětleno hrotitými okenními otvory s dřevěnými žaluziemi. Ostatní patra věže, vyjma hodinového, prosvětlují malá okénka s kamennými ostěními. Věž kostela je osazena třemi zvony. (velký „Jan Křtitel“, prostřední „sv. Maria“, malý - poledňák „sv. Cyril a Metoděj“). [63, 64, 65] Schodiště věže je točitého charakteru a k evangelijní straně presbytáře následně přiléhá sakristie. [66] K epištolní straně lodi pak navazuje přístavba předsíně.¹⁵⁴

Kostel je jednolodní longitudinální (podélně) orientovaná stavba s třibokým závěrem chóru a předstupující kvadratickou věží s armovaným nárožím v západním průčelí. Věž se vypíná do výšky 37,5 metrů. Zevně je stavba podepřena řadou opěráků s širokou světlou lodí valeně zaklenutou renesanční klenbou s protilehlými výsečemi a podložena gotizující sítí žeber se svorníky ve tvaru terčů. Směr stavby je klasický s natočením ke světovým stranám dle osy východ-západ s presbytářem k východu.¹⁵⁵ Zevnějšek kostela má výslovně gotický charakter. Zdi chrámu jsou vybudovány z lomového kamene a byly původně bez omítky. Sedlová střecha s vyvýšeným štítem je pokryta keramickou pálenou taškou a v hřebeni je osazen sanktusník s makovicí a patriarším (dvojramenným) křížem.¹⁵⁶ V ploše štítu, lemovaném po obvodu profilovanou římsou, jsou umístěna čtyři kruhová větrací okénka.¹⁵⁷ Také presbytář (presbyterium) má sedlovou střechu v závěru zvalbenou, rovněž krytou keramickou pálenou taškou, stejně jako vnější opěrné pilíře

---

¹⁵³ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32), s. 149.

¹⁵⁴ Ibidem s. 149-150.

¹⁵⁵ Viz F. Spurný (pozn. 152), s. 224 – 225.

¹⁵⁶ Použití kostela obecně nekatolíky dokládá i kohout na věži, nahrazený teprve v 19. století křížem. Informace pochází z farní kroniky. Pamětní kniha farnosti staroveské. Nepublikovaný materiál uložený na římskokatolické faře ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

¹⁵⁷ Ve druhém patře na severní stěně je mezi třetím a čtvrtým oknem zazděný prostor (v rozměrech normálních dveří).“ Idem V samotném kostele se však nenachází žádná samostatná empora nebo dveře v poschodí, kam by mostek ze zámku ústil – jediná možnost je, že chodili starověší šlechtici na kruchtu.“

po obvodu kostela.¹⁵⁸ V podkroví lodi existuje mimo to doklad překlenutí lodi – řada otvorů a linie nad hranicí omítky vystupující v místech výběhů nad klenbu. Z těchto souvislostí se jeví, že kostel byl za doby biskupa Pavlovského a Ctibora Syrakovského pouze upravován a v lodi klenut síťovou klenbou pokročilého vzorce. Svorník klenby presbytáře byl tehdy zřejmě nahrazen heraldickým svorníkem se znakem Syrakovských. [67, 68]¹⁵⁹ V lodi se pravidelně střídají dva motivy svorníků – erb Syrakovských a hvězdice. Nově byla postavena zřejmě celá věž. Tomu do značné míry napovídá i ztvárnění epistolní strany presbytáře, kde jsou zasazeny náhrobníky stavebníků do architektonického rámce z pilastrů.¹⁶⁰ Presbytář se z chrámové lodi otevírá triumfálním obloukem. [69] Trojboce zavřený presbytář uzavírá křížová klenba se svorníkem, na němž je vyobrazen erb Syrakovských. Erby stavebníků Ctibora a jeho druhé manželky vysekané do rolverkových kartuší nese dvojice putti. [70] Pod znakem Syrakovských (vlevo) můžeme číst nápis: „STIBOR SIRAKOWSKI Z PIERKOVA NA STA/ REJ WSI A PASKIWIE NAIWISSI OISARZ/MARKRABSTVI MORAVSKEHO A.D. 1587.“¹⁶¹ Pod erbem Johanky Bruntálské z Vrbna, druhé Ctiborovy ženy je nápis: „JOHANKA BRUNTALSKA Z WRBNA/A NA STAREJ WSI A PASKOVE.“¹⁶² Oba nápisy jsou na okrajích zdobeny rolverkou. Že je portál dílem severoitalských kameníků (nebo dle jejich návrhu) potvrzují právě obě kartuše lemované rolverky. Nad presbytářem erb heraldicky umístěný vpravo, kde jsou tedy čitelné sepjaté ruce držící prsten a střelka patřící Syrakovským. Heraldicky vlevo pak bruntálských z Vrbna s břevnem mezi šesti liliemi a klenotem, který tvoří sloup s prostřeleným šípem. Nacházejí se zde také ve vlysu důležité letopočty, a to 1589, ukončení stavby a 1591 její vysvěcení. Před vítězným obloukem je na svorníku viditelný páv z erbu Kateřiny Petřvaldské. K jeho vytesání dal kameníkům na počest svým rodičů bezpochyby pokyn Ctírad Syrakovský.¹⁶³ Z východní strany presbytáře, vně za oltářem, byla mezi opěrné pilíře vestavěna nepřilíživě vysoká nika s úzkou pultovou stříškou. Tento prvek můžeme zaznamenat i u dalších renesančních kostelů, a to v např. žerotínském panství, v Branné a Velkých Losinách, kde jsou doloženi italští stavitelé.¹⁶⁴ K evangelijní

¹⁵⁸ Viz B. Indra (pozn. 124), s. 136-140.

¹⁵⁹ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, *Stavebněhistorický průzkum...* (pozn. 30), s. 38-39.

¹⁶⁰ Jarmila Krčálková, *Renesanční architektura v Čechách a na Moravě. Dějiny českého výtvarného umění, II/1 Od počátků renesance do závěru baroka*. Praha 1989, s. 5 – 62.

¹⁶¹ Nápis přepsán autorkou.

¹⁶² Nápis přepsán autorkou.

¹⁶³ Antonín Grůza - Libuše Dědková (pozn. 25), s. 149-150.

¹⁶⁴ Ibidem (pozn. 25), s. 162. Drahomír Polach publikoval. *Výroční zpráva památkového ústavu v Olomouci 1994*. Olomouc 1995, s. 125-Italští stavitelé usazení v Příboře v druhé polovině 16. století zaklenuli loď tamního gotického kostela narození Panny Marie, při kterém byla pro Getsemanskou zahradu (označení také Olivetská hora) postavena obdobná nika jako ve Staré Vsi. Také renesanční kostely sv. Anny v Rychvaldě (1595) a Narození Panny Marie v Radkově (1590) byly stavěny jako jednodlní a předsunutou věží.

straně presbytáře přiléhá sakristie, [71] k epištolní straně lodi pak přístavba předsíně. Veškeré exteriérové vstupní otvory přístaveb po obvodu lodi a presbytáře kostela jsou pravoúhlé, včetně vstupu na točité schodiště věže, který vymezuje jednoduchý kamenný portál.¹⁶⁵ Pravá strana presbytáře je zdobena pískovcovými renesančními náhrobky (fundátorů kostela). Novější opravy kostela v roce 2000 odhalily další cenný prvek kostela, a to renesanční figurální fresku v presbytáři z doby založení kostela, tedy před rokem 1600. Restaurátorské práce, vedené v letech 2001–2002 akademickou malířkou Romanou Balcarovou, odhalily motiv z Kalvárie s figurou Krista, dalšími postavami jsou Áron a Mojžíš. [72] Naproti presbytáři je postaven kůr, na který se lze dostat pomocí boční přístavby nebo po točitém schodišti.¹⁶⁶

V interiéru lodní části jsou vyváženy jak gotické, tak renesanční prvky a v mnoha případech se navzájem doplňují. [73] V lodi je kamenná kruchta s arkádami nesenými iónskými sloupy, jenž má na archivoltách renesanční rostlinný motiv. [74, 75] Z neznámého důvodu a bez podrobnějšího situování se v roce 1702 pořizovaly dva nové kamenné sloupky a za dva roky další dva. Staré musely být tenkrát zřejmě upevněny.¹⁶⁷ Kůr byl původně rozšířený o dřevěné tribuny po obou stranách a třetí nad varhanami. Při restaurování v roce 1922 byly tribuny zrušeny a kůr byl prodloužen o 1,5 m před sloupy.¹⁶⁸ Nyní na kůru najdeme dřevěné lavice a za lavicemi varhany, posvěceny 24. června 1934 na svátek patrona kostela sv. Jana Křtitele.¹⁶⁹ Interiér prosvětlují okenní otvory s půlkruhovými záklenky, lemované lištovými šambránami. Okna umístěná v lodi jsou tedy půlkruhová, renesanční, na rozdíl od všech kostelních portálů (vstup do sakristie, boční vchod) a oken umístěných ve věži, kde se je zřejmý tvar gotického lomeného

---

¹⁶⁵ Markéta Žídková, *Renesanční obraz-Křest Páně*, (filosofická fakulta) Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2009 uvádí: Na jižní straně se nachází boční vchod. Před ten byla v roce 1837 postavena nízká přístavba (tzv. žebračka), která měla za úkol chránit renesanční pískovcový portál. Nalevo se nachází další přístavba, v níž je umístěn vchod na kůr. Na kůr se dá také dostat točitým schodištěm situovaným po pravé straně hlavního vchodu. Celému objektu vévodí kostelní věž završená křížem. Dle historických pramenů zde byl kdysi místo kříže umístěn kohout. Hlavní portál je zakončen lomeným gotickým obloukem. Stejný oblouk se nachází jak z levé, tak z pravé strany věže, ale neslouží jako portál, je zazděn a má zřejmě pouze dekorativní funkci. Střecha kostelní věže je z tmavého plechu, zbytek střechy, nad hlavní lodí a presbytářem, je z keramické prejzové krytiny. Na rozích bílé věže a na vnějších stranách opěráků se objevuje renesanční bosáž. Mezi opěráky se nachází vždy jedno půlkruhové dřevěné okno, které bylo původně štíhlé vysoké s lomeným převýšeným obloukem. Z druhé strany, v zadní části presbytáře je přilehlá sakristie, kterou kryje prodloužená střecha. Zdi chrámu jsou vybudovány z lomového kamene a byly původně bez omítky.

¹⁶⁶ Antonín Grůza - Libuše Dědková (pozn. 25), s. 149-150.

¹⁶⁷ SOKA Frýdek-Místek, fond Farní úřad Stará ves, Kniha kostelních účtů II e, 1691-1784 neřazeno chronologicky; Sloupky zhotovil kameník z Ostravy (*kamenarz*). Odlišný Pískovec sloupku v jižní zdi poukazuje na jisté úpravy.

¹⁶⁸ ZAO pobočka Olomouc, fond pozůstalosti J. Zukala, inv. č. 205, Axcerpta k šlechtickým rodům opavským, Syrakovský; SOKA Frýdek-Místek, fond farní úřad Stará ves, inv., č. 9; František Pinkava, Brušperk...1869, c. d. v pozn. I, s. 132. Malovaná pavlač se zachovala v kostele Božího Těla v Gutech, žádná zmínka se však nedokládá výzdoby ve Staré vsi. Žádost o povolení k jejímu stržení a zhotovení nové pavlače, nesené železnými nosiči, podal farář v roce 1922.

¹⁶⁹ Pro kostel ve Staré Vsi nad Ondřejnicí přináší místní farní kronika informaci o starším uspořádání interiéru s dřevěnou trojramennou kruchtou, nesenou dřevěnými pilíři. Dvě ramena tribuny podél delších stěn lodi byly odstraněny.

oblouku. Portály do sakristie, která se nachází na levé straně presbytáře při pohledu od hlavního vstupu, i do samotné lodi z bočního vstupu, jsou završeny lomeným obloukem, avšak s renesančním rámováním, nad nímž je profilovaná zalamovaná římsa.¹⁷⁰ Profilace portálu je zdobena perlovcem a esovitým pletencem. Do kostela vedou dva vchody. Dřevěné renesanční dveře portálu zakončené lomeným obloukem jsou původní. Dveře mají původní zámek a jsou zpevněny dvěma železnými pásy a patnácti kovovými hřeby. [76] Kovový úchyt vedle zámku je zdoben kovovým prstencem. K evangelijní straně presbytáře přiléhá sakristie, k epištolní straně lodi pak přístavba předsíně.

Kostel má tři oltáře. Nejstarší je oltář hlavní se svatostánkem a věčným světlem.¹⁷¹ Čtyři renesanční figurální náhrobníky, osazené do zdiva napravo od hlavního oltáře v presbytáři, představují zakladatele zámku. V podlaze kostelní lodi je dnes již prázdná hrobka.¹⁷²

Renesanční náhrobky rodu Syrakovských

Vnitřní úprava kostela vykazuje prvky různých dob, svědčících o tom, že kostel není jen mrtvou památkou, ale domem, kde se lidé setkávají, aby vnímali duchovní rozměr lidského života, který se v postmoderní době mnohdy vytrácí. Interiér kostela zdobí především kvalitní sochařské práce neznámých sochařů a kameníků – renesanční náhrobky rodu Syrakovských na pravé boční zdi presbytáře. Jsou považovány za nejcennější památku stavby. [77, 78, 79] Před námi defilují Jaroš Syrakovský,[80] jeho žena Kateřina Petřvaldská, [81] rytíř Ctibor Syrakovský [82] a jeho manželka Alina Prusinovská z Víckova. [83] Datum úmrtí rodičů (+1577 a 1572) a u Aliny (+1578) napovídá, že byli ještě pochováni ve starém dřevěném kostele. O pořízení náhrobků i přenesení ostatků se do nově zbudované hrobky postaral rytíř Ctirad Syrakovský.¹⁷³ Jsou to vysoké reliéfy tesané do pískovce, představující lidské postavy v menší velikosti. Jsou v jednotném architektonickém rámci, odděleny od sebe kanelovými pilastry s jónskými hlavicemi obohacenými listy.¹⁷⁴ Do jedné třetiny výšky dřívků jsou do kanelur vsazeny píšťaly. Jejich orámování tvoří renesanční ostění se sloupky a nahoře malými vlasy zdobené v nízkém reliéfu provedenou vlnkou s listy. Mezi římsami jsou desky s náhrobními nápisy, jež jsou

---

¹⁷⁰ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 150. Renesanční architekturu portálu doplňuje gotický lomený vstupní oblouk. Kombinace obou slohů byla také použita v jednak jednoduchém vstupním portálu z presbytáře so sakristie a malovanými dveřmi a dochovaným zámkem.

¹⁷¹ Viz J. Krčálová (pozn. 160), s. 6-62.

¹⁷² Romana Balcarová, Závěrečná restaurátorská zpráva. 2000. Archiv NPÚ, ÚOP v Ostravě (nepublikovaný strojopis).

¹⁷³ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 150-152.

¹⁷⁴ Hana Myslivečková „*Mors ultima linea rerum. Pozdně gotické a renesanční figurové náhrobní monumenty na Moravě a v českém Slezsku*“, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.

psány ve formě renesanční minuskuly.¹⁷⁵ Jen dva z nápisů jsou čitelné.¹⁷⁶ Tyto desky nesou již všechny známky renesančního umění a ryze renesančními ornamentálními prvky. Na prvních třech vlevo to jsou maskarony držící hrozny na zbývajících dvou maskarony s ovocem. Nad římsou byly původně čtyři trojúhelné štíty s andílčími hlavami a křídly. Jeden z nich, druhý zleva chybí. Postavy jsou vyobrazeny reliéfně v mělkých nikách. Patrně je také dělal některý z potulných kameníků, neboť jsou vypracovány dosti zručně. Dle stavebně historických průzkumů jsou kamenné desky vespod značně poškozeny vlhkostí.¹⁷⁷ Na dvou deskách jsou postavy rytířů, na dvou postavy žen. Roucha jsou znázorněna v jednoduchých strnulých tvarech a v obličejích je vidět snahu zachycení individualizované podoby. Tvůrce reliéfů byl zřejmě zručný a zkušený sochař. V detailech postav zobrazuje osvobození od gotického schematizování a zájem o reálnější vystižení lidského těla.¹⁷⁸ Krajní rytíř vlevo, Jaroš Syrakovský (+1570) je umístěn v hlubší edikulové nice. Je oděn v běžném soudobém zbroji s nárameníky mečem v levé ruce. Na zemi u vykročené levé nohy leží helmice a na opačné straně postavy je položen erbovní kolčí štít. Tělo je zobrazeno zepředu, stejně jako ostatní postavy, má však mírně vytočené tělo doprava. Poškození povrchového kamene je značné a zde se dochoval pouze klenot, a to sepnuté ruce držící celý prsten. Chybějící nápisy na vlýsu zde zcela chybí stejně tak, jako u sousedního náhrobku Kateřiny Petřvaldské.¹⁷⁹ Jak uvádí Grázerová - Lebedová, nápisová deska nesla údajně tento nápis: „Léta Páně 1570 v pátek, den svatého Matěje, dokonal jest život svůj v Kristu Pánu urozený vladyka pan Jaroš Syrakovský z Pěrkova a na Staré Vsi, a tuto pochován, jehožto duši Pán Bůh rač milostiv býti.“ Paprocký, který nápisy ještě znal, uvádí, že texty nad epitafy zněly podobně. Oba texty byly však později odsekány a tím definitivně odstraněny.¹⁸⁰ Náhrobek Kateřiny Petřvaldské (+1572) pochází zřejmě z rukou jiného mistra kameníka. V pravoúhlém rámu se nachází vlevo reliéfní střelka s poloprstenem z Erbu Syrakovských. Na opačné straně se nachází pak reliéf

---

¹⁷⁵ Bartoloměj Paprocký z Hlohol, *Zrcadlo slavného markrabství Moravského*. Olomouc 1593, fol. CCLXXI. Transliterace (věrný přepis psaného textu) Paprockého textů nemusí být přesná jako u ostatních zde uvedených nápisů. Vzhledem ke skutečnosti, že Paprocký po Moravě cestoval, navštěvoval šlechtické rodiny a studoval jejich písemnosti, aby měl materiál pro své dílo, a že Paprockého *Zrcadlo* vyšlo 2 roky po vysvěcení staroveského kostela, považují za reálné, že by Paprocký během svých cest Starou Ves navštívil, prohlédl si nově stavěný nebo již vysvěcený kostel a tyto nápisové desky, osazené v epitafu, sám viděl a osobně přepsal jejich znění. To by předpokládalo sestavení epitafu do roku 1593, kdy však Ctibor ještě žil. Pokud by byla osazena také jeho nápisová deska, musela by být zatím prázdná, bez nápisu, což ovšem nebylo tak neobvyklé. Chybějící reliéf nápisu mohla později nechat zhotovit Ctiborova druhá žena Johanka, která ho přežila, případně některý z jeho nejméně 4 potomků.

¹⁷⁶ Viz Z. Grázerová - Lebedová (pozn. 151), s. 24.

¹⁷⁷ Viz B. Indra (pozn. 124), s. 136.

¹⁷⁸ Viz Z. Grázerová - Lebedová (pozn. 151), s. 24.

¹⁷⁹ Bartoloměj Paprocký z Hlohol (pozn. 175), s. 268-271.

¹⁸⁰ Ibidem B. Paprocký uvedl: „Pan Jeroným Syrakovský umřel Léta Páně 1570, jak o tom kámen hrobový ve Staré Vsi v kostele svědčí, který nákladně okrášliti dal pan Ctibor Syrakovský, syn jeho i hrob rodičům svým v něm poctivě vystavěti dal a text na nich vytesat“

s pávem z erbu Petřvaldských z Petřvaldu. Postava je oděna do přiléhavých plisovaných šatů, charakterizující šat vdané ženy. Hlavu má zakrytu rouškou a ruce zkřížené na prsou.¹⁸¹ Třetí postavou je Ctibor Syrakovský (+1600) vyobrazen v druhé nice zprava. Stejně jako poslední postava Aliny Prusinovské z Víckova jsou obě postavy pojaty z čelního pohledu. Ctibor je vyobrazen jako rytíř v tradiční zbroji s nabíraným španělským nákrčníkem. V pravé ruce, stejně jako jeho otec přidržuje jílec meče. O levou nohu má opřen štít s erbem Syrakovských. Mezi nohama je helmice s chocholem.¹⁸² V poslední nice je vyobrazena první Ctiborova žena Alena Prusinovská z Víckova. Je oděna v šatech se španělským vyšívaným přiléhavým živůtkem a na hlavě má čepec. Přes ramena přehozen volný plášť. Vlevo dole je umístěn štípený štít Prusinovských Víckova, se čtyřmi horizontálními pruhy.¹⁸³ Z ramen jí padá řasený plášť, podšitý kožešinou. Ruce má sepnuty na prsou a hlavu zakrytou rouškou. Dochovaný nápis nad náhrobkem je psán gotickou frakturou. Písmo na poslední desce je plastičtější a odlišné od písma na nápisové desce vedlejší. To je podstatně menší, oblejší a nižší. Texty jsou umístěny v nezdobených obdelníkových kamenech. [84] Teprve po osazení všech čtyř náhrobků bylo instalováno portálové rámování s texty ve vlysu římsy. Je zde předpoklad, že pojetí této výpravné architektury je ze stejné dílny jako analogický sepulkrální monument Bzeneckých z Markvartovic (1600), které nalezneme ve farním kostele sv. Kateřiny v Klimkovicích. [85]¹⁸⁴

Sochařská výzdoba kostelů se uplatnila jednak přímo v sakrálním interiéru jako architektonický detail, jednak vstupuje do kostelů jako připomínka investora, který si zřizuje v kostele pohřební místo nebo buduje soukromá mauzolea, pro která používá sekundárně starší (vyjmuté) náhrobky.¹⁸⁵ Při zkoumání kostela se nicméně dá tedy odlišit více stylově odlišných výrazových úrovní kamenické práce, které bezpochyby nevznikly jednou rukou, a s vysokou pravděpodobností ani v jedné časové etapě.¹⁸⁶ Napravo

---

¹⁸¹ Ibidem B. Paprocký uvedl: „Léta Páně 1572 v Pátek v den památky umučení Pána Krista dokonala jste život svůj Pánu Urozená Vladyka Paní Kateřina Petřvaldu, manželka nebožtíka Pana Jaroše Syrakovského a tu pochována jest, jejížto duši Pán Bůh rač milostivý býti.“

¹⁸² Ibidem B. Paprocký uvedl: „Léta Páně 1600 v pátež den narození Blahoslavené Panny Marie dokonal jest život svůj v Pánu Bohu Urozený Rytíř Pan Ctibor Syrakovský z Pěrkova na Starej Vsi v Paskově a Zábřeze nad řekou Odrou, nejvyšší císař markrabství moravského a v tomto Chrámu Páně pochován jest jehožto duši všemohoucí Pán Bůh rač milostiv býti a v počet svých vyvolených do nebeské slávy přijíti Amen.“

¹⁸³ Ibidem B. Paprocký uvedl: „Léta páně tisícího pětistého sedmdesátého osmého v sobotu na památce Svatých Tří Králů dokonala jest život svůj v Kristu Pánu Urozená Vladyka Paní Alina z Víckova manželka, Pana Ctibora Syrakovského z Pěrkova a v tomto chrámu Páně pochována, jejíž duši všemocný Pán Bůh rač býti Amen.“

¹⁸⁴ Viz L. Augustinová (pozn. 26), s. 57 - Náhrobky z pohřbů vrchností byly shromážděny a počátkem 17. století zasazeny do dekorativního architektonického rámce tvořeného sledem edikul. Reliéfní výzdoba tvořená náhrobky byla umístěna na epistolní stranu presbytáře.

¹⁸⁵ Viz L. Augustinová (pozn. 26), s. 132.

¹⁸⁶ Viz L. Dědková, A. Grůza (pozn. 83), str. 132–140.

se nachází nika, kterou nechal Ctirad ve zdivu vyhloubit a omítnout, do této měly v budoucnu být vsazeny další dva epitafy. Není pochyb, že se mělo jednat o epitafy jeho a jeho druhé manželky Johany. Nika pokrytá secco malbou na renesanční omítce, po staletí ukrytá pod vápennými nátěry byla nalezena a odkryta v roce 2000.¹⁸⁷ Při restaurátorském průzkumu, který si vyžádala úprava interiéru kostela, se na evangelijní straně presbytáře se objevila cenná figurální malba, kterou lze zařadit do doby výstavby kostela, tj. před rokem 1600.¹⁸⁸

Na základě páskových hloubkových sond byl lokalizován figurální výjev, který rámoval velkou plombu vzniklou zacelením niky sanktuária. V okolí nově osazeného kamenného ostění a části figur, které se nedochovaly, byl ponechány bez rekonstrukční retuše. Postava Vítězného Krista byla scelena a s ohledem na poškození, kvalitu a slohové zařazení maleb vyla napodobivou retuší v drobných defektech aplikována retuš jemnými škafy. Na levé straně sanktuária se nachází postava Arona, jehož kněžské roucho obsahuje fragmenty zlatých zvonečků, na hlavě má papežskou tiáru. Dalším určujícím atributem je kaditelnice. Na pravé straně je vidět Mojžíš, bratr Atronův. Je charakterizován z hlavy vyrazujícími světelnými paprsky, které jsou v duchu renesančních malířů zobrazeny jako rohy. Figurální malba při podrobném pohledu přiznává restaurátorský zásah, ale opticky neruší a malbu sceluje.

Některé kostely ze sledovaného období mají kryty k pohřbívání patrona či jiných významnějších farníků. Kryty v poloze suterénní nebo polozapuštěné úrovně bývaly zahlobeny pod presbytáře nebo loď a zaklenuty. Prostorná hrobka nacházející se pod presbytářem kopíruje jeho obvodové zdivo. Nosná zeď je poskládána z lomových kamenů a zaklenuta je plochou klenbou z pálených cihel se třemi výsečemi. [86, 87] Před stupněm presbyteria je vstupní otvor. V minulosti byl vstup jinde a přikryt byl kamennou deskou s kovovými kruhy (madly) v rozích. Nyní je to dřevěný kryt s jedním kovovým úchytem. Ze záznamu faráře Tempese, který učinil 200 let po smrti Bohuše Čeple, se můžeme domnívat, že ten byl roku 1559 do hrobu uložen v již dříve vybudovaném dřevěném kostele. Rozumíme tomu tak, že na daném místě se nacházela hrobka rodiny Čeplů a stál zde patrně i presbytář dřevěného kostela.¹⁸⁹ I zde v podlaze

---

¹⁸⁷ Romana Balcarová, *Zpráva – Restaurátorský průzkum omítek v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi*. 2000. Romana Balcarová, Závěrečná restaurátorská zpráva. 2000. Archiv NPÚ, ÚOP v Ostravě (nepublikovaný strojepis).

¹⁸⁸ Marcela Gavendová - Marta Koubová, Pavla Levá, *Kulturní památky okresu Nový Jičín*, Nový Jičín, Ostrava 1996, s. 75.

¹⁸⁹ ZAO, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupská konzistoř Olomouc, inv. č. 199. "Ve velké hrobce bylo na loket vody a zděný kostel byl vlhký. Pod současnou dlažbou je položena betonová podlaha, není známo, zda je hrobka zcela zaspána. S využitím moderní techniky je do budoucna možnost přispět k její identifikaci."

kostelní lodi je hrobka (dnes však prázdná), kde údajně byli pohřbeni a uloženi majitelé statku (Ctirad Syrakovský a jeho manželky). Dále pak v 17. století, jak uvádí Grůza a Dědková, byli do hrobky pohřbeni i někteří další zemřelí, nikoli však lenní držitelé Podstatští, nýbrž místní faráři. Datace odstranění rakví s ostatky není známá, důvodem by mohla být vlhkost způsobena pramenem vody,¹⁹⁰ který dosud vyvěrá napravo pod oltářem.¹⁹¹[88]

Je také předpoklad, že kostel se zámkem byly propojeny.¹⁹² Zde však autoři Grůza, Dědková a Goryczková domněnku vyvrací, stejně tak, jak je zaznamenáno v přesné pozemkové mapě Staré Vsi z roku 1989, kde uvádí, že vzdálenost kostela a zámku činí 292 metrů.¹⁹³

Hlavní oltář

Zmiňovaný kostel zasvěcený Narození sv. Jana Křtitele má tři oltáře. Na prvním je obraz svatého Jana Křtitele, namalovaný roku 1786 Jiřím Fremlem a pod ním na větším obraze Křest Pána Ježíše. [89] Boční oltáře jsou provedeny v pozdně barokním stylu někdy po roce 1836. Z poloviny 18. století pocházejí obrazy na nich. Na pravé straně se nachází obraz sv. Anny s Marií a Joachymem, levý Matka Boží s Ježíšem. [90, 91]

Mezi hlavním oltářem a kazatelnou jsou v kamenném portálu dřevěné dveře do sakristie. Záznam faráře Jiřího Františka Balšánka z roku 1672 uvádí, že „...kostel je kamenný a má hlavní oltář postavený k počtě sv. Jana Křtitele.“ Konsekoval jej spolu s kostelem biskup Stanislav Pavlovský, případně pouze jeho portatile. Zároveň konsekoval i dva boční oltáře, které však (později) zničila Torstensonova armáda“. Přesnou podobu hlavního oltáře neznáme, ale s jistotou víme, že na retabulu se nacházelo vyobrazení sv. Jana Křtitele. Balšánek neopomněl zmínit ani křtitelnicí ve tvaru kalicha. [92] Další informace k bočním oltářům podává v děkanské matrice z roku 1764 farář Tempes.¹⁹⁴ Autoři Grůza a Dědková zaznamenali, že v děkanské matrice je zmiňováno, že Tempes boční oltáře označuje jako nekonsekrované a upozorňuje na nápis nad vstupem na kazatelnu s letopočtem 1588 a křtitelnicí popisuje jako barokní kamennou nádobu z jednoho kusu s imitací mramoru. Sousoší, které Tempes uvádí v informacích k mobiliáři, se objevuje informace, že na svůj náklad nechal zhotovit sochy Jana Křtitele, Boha Otce

¹⁹⁰ SOKA Frýdek-Místek, fond Farní úřad Stará Ves, inv. č. 4. inventář z roku 1897 sepsal farář Pospíšil. Voda do hrobky vnikala už v minulosti a potrubím se odváděla do zahrady, kde sloužila k zalévání.

¹⁹¹ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 152-153.

¹⁹² Viz F. Spurný (pozn. 152), s. 222.

¹⁹³ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32), s. 38-39.

¹⁹⁴ Ibidem s. 38-39.

a svatého Ducha k osazení na víko křtitelnice, tyto se však nenašly.¹⁹⁵ Oba boční oltáře bezpochyby patří do doby Ctibora Syrakovského, jelikož ještě v roce 1672 jsou popsány jako „zpuštělé a červotočivé“. Což znamená, že obrazy na obou stranách nemusely být jen na plátně. Na epištolní straně již v roce 1771 stál oltář s vyobrazením Zvěstování Panny Marie. Na evangelijní straně vidíme oltář Panny Marie Bolestné.¹⁹⁶ Hlavní oltář byl restaurován v roce 1757 s novým obrazem v námětu křtu Krista v Jordánu. Obraz na plátně (1786) od Jana Jiřího Frömela.¹⁹⁷

Ze staršího vybavení kostela se dochovala pouze kamenná křtitelnice, zatímco kazatelna, zhotovená v roce 1588 již neexistuje. [93] Původně byla umístěna na levé straně oblouku. Vystupovalo se na ni po dřevěných schodech a nad ní se nacházel baldachýn. Po stěnách chrámu jsou je vyobrazení křížové cesty. [94] Výzdoba kostela vytváří atmosféru rodinného malého vesnického kostela s bohatou historií.¹⁹⁸[95]

Stylové zhodnocení stavby

V průběhu 16. století nabývá u nás na intenzitě celé stavební dění. Pronikání renesance výrazně mění v 16. století vzhled slezských a moravských měst a aristokratických sídel.¹⁹⁹ Goticky působící kostel sv. Jana Křtitele je nejen dokladem umělecké zručnosti kameníků, malířů a stavitelů, ale také lidského ducha s nerasmazatelnou stopou myšlení lidí v té době. Při podrobnějším zkoumání kostela se nicméně dá zaznamenat více stylově odlišných výrazových úrovní pojetí architektury i kamenické práce, které bezpochyby nevznikly jednou rukou, a s vysokou pravděpodobností ani v jedné době. Prvky interiérové kamenické výzdoby, jako je jižní portál, sloupy kručty či křtitelnice se jeví jako dokonalé ukázky vyspělé kamenické renesanční práce, i když prosycené citacemi starších motivů (hrotitý portál do sakristie s renesančním detailem a andílčími hlavičkami ve cviklech). Uměleckohistorické hodnocení stavby, potvrzují i výsledky dosažené metodami stavebně historického průzkumu.²⁰⁰ Kostel ve Staré Vsi nad Ondřejnicí byl tedy prokazatelně v roce 1589 pouze výrazně přestavěn. Nicméně byl v osmdesátých a devadesátých letech 16. století, přestavován s využitím celé řady gotických a renesančních konstrukčních

---

¹⁹⁵ Ibidem s. 39-40.

¹⁹⁶ Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 153-155.

¹⁹⁷ Renesanční oltář byl zřejmě dostatečně rozměrný, když byl na něj umístěn dosud zachovalý obraz J. J. Frömela, fulneckého malíře. Poněvadž není výdaj zanesen v knize kostelních účtů, byl získán zřejmě po zrušení kláštera fulneckých augustiniánů císařem Josefem II. v roce 1784.

¹⁹⁸ Viz M. Žídková (pozn. 165), s. 32.

¹⁹⁹ Pavel Vlček, *Renesanční kostely* In: Umění české reformace: (1380-1620). Praha 2010, s. 245-259. In: Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (eds.): *Umění české reformace (1380 - 1620)*. Praha 2010, s. 245 –262.

²⁰⁰ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, *Stavebně historický průzkum...*(pozn. 32).

i tvarových (morfologických) detailů.²⁰¹ Je zde otázkou: proč Syrakovští po vybudování ryze renesančního zámku přistupují ke stavbě kostela v gotickém slohu i když s prvky renesance.

Z jednotlivých průzkumů tedy vyplývá, že kostel byl za doby biskupa Pavlovského a Ctibora Syrakovského pouze upravován a v lodi klenut sít'ovou klenbou pokročilého vzorce. Svorník klenby presbytáře byl tehdy zřejmě nahrazen heraldickým svorníkem se znakem Syrakovských. Nad klenbou odkazující ke stavební aktivitě rodu v devadesátých letech 16. století, existují kapsy po trámech staršího zastropení. Nově byla postavena i věž. K tomu nás vede podoba ztvárnění epištolní strany presbytáře, kde jsou zasazeny náhrobníky stavebníků do architektonického rámce z pilastrů. Byly tak použity náhrobníky Jaroše Syrakovského (+1570), Kateřiny Petřvaldské (+1572), což je u náhrobku Jaroše o 16 let dříve, než začal biskup Pavlovský stavbu kostela podle pramenů vůbec organizovat.²⁰² Jak je zaznamenáno, tak postavení západních opěráků presbytáře, z nichž je viditelný ten jižní, ukazuje na dvě časové roviny ve výstavbě hlavních kostelních prostor: starší presbytář a mladší loď. I postavení západní dvojice opěráků presbytáře dokládá pozdější výstavbu věže, a to podle otevřeného arkádového parteru (16. stol.). Překlenutí lodi i zde se objevujících řada otvorů a linie nad hranicí omítky vystupující v místech výběhů nad klenbu v podkroví lodi je značně vypovídající.²⁰³

Kamenický detail kostela, jak již bylo uvedeno, velmi často připomíná investora, který si přeje být zviditelněn na součástech architektury. Investor bývá připomínán, jak se ze stavebních souvislostí často jeví, bez ohledu na reálné stáří kostela, které bylo u několika případů prokazatelně vyšší, než hlásaly například epigrafické prameny. Stejně tak tomu bylo i u památky ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.²⁰⁴ Např. zmiňovaná deska pod nápisem informuje, že: „TATO PAMĚTNÍ DESKA BYLA ZASAZENA roku 1931 JAKO KOPIE PŮVODNÍHO ÚPLNĚ SEŠLÉHO NÁPISU.“²⁰⁵ V roce 1958 byl kostel prohlášen kulturní památkou, proto veškeré rekonstrukční práce byly prováděny v přísnějším režimu k zachování odkazu kulturní historie.²⁰⁶

Staroveský chrám nebyl v základní hmotě nikdy barokizován, s výjimkou oken. Nenarušila jej regotizace ani jiné proměny v době historizujících slohů či následné

²⁰¹ Viz J. Krčálová (pozn. 160), s. 6–62.

²⁰² František Stuchlý, *Kostel ve Staré Vsi nad Ondřejnicí*. Ostrava 1946. Pisemná práce pro odbornou zkoušku způsobilosti učitelství pro měšťanské školy. Nepublikováno.

²⁰³ Viz L. Augustinová (pozn. 26), s. 78.

²⁰⁴ Viz B. Samek (pozn. 137), s. 475. In Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, díl II. J-N. Praha 1999.

²⁰⁵ Viz Z. Grázerová – Lebedová, *Poodří – časopis obyvatel horní Odry*, (pozn. 118), s. 30-31.

²⁰⁶ Viz F. Stuchlý (pozn. 202).

novodobé přístavby.²⁰⁷ Všichni, kdo se na dřívějších proměnách kostela podíleli, mu zanechali dostatečný stupeň originality.²⁰⁸ Spolu s historickým objektem fary postavené v letech 1809-1810, tvoří nedílný celek.²⁰⁹ Rozsáhlá rekonstrukce v roce 2001 [96, 97, 98, 99] toto dědictví našich předků uvádí do stavu původní goticko-renesanční krásy, se kterou byl tento chrám postaven.²¹⁰ Objekt současně tvoří prostor pro setkání, plní funkci útočiště a ve svých prostorách navrácí lidem důstojnost. „Je po věky centrem farnosti Staré Vsi.“[100]

---

²⁰⁷ Viz L. Augustinová (pozn. 26), 56-57.

²⁰⁸ Ondřej Jakubec, *Kulturní prostředí a mecenát olomouckých biskupů potridentské doby*. Olomouc 2003.

²⁰⁹ Viz A. Grůza (pozn. 39), s. 7-11, 14-21.

²¹⁰ Kostel sv. Jana Křtitele <https://www.staraves.cz/cz/obec/rimskokatolicka-farnost/>, vyhledáno 8. 2. 2022.

7. Porovnání architektonických souvislostí objektů

Kameno-sochařské prvky

Pronikání renesance výrazně mění v 16. století vzhled slezských a moravských měst a aristokratických sídel.²¹¹ To je zajímavé zejména ve srovnání staršího zámku postaveného ve stylu renesance a novějšího kostela a prvky renesančními, ale i gotickými. Spolu s novostavbou chrámu vznikla převážně v poslední čtvrtině 16. století i popisovaná kamenná sochařská výzdoba, která je nedílnou součástí kostela ve Staré Vsi, a to z větší části už od dokončení novostavby a vysvěcení chrámu v roce 1591.²¹² Postavy na náhrobcích jsou svým charakterem blízké náhrobkům v kostele v Bartošovicích na území nedalekého Novojičína, kde sídlil rovněž drobný šlechtický rod manů olomouckého biskupa.²¹³ Autoři staroveské kamenné výzdoby kostela nejsou sice známi, ale v době, kdy s rozvojem renesančního stavitelství u nás sílil i příliv „zahranických“ stavitelů a kameníků do českých zemí, objevují se v písemnostech při stavbě zámku ve Staré Vsi právě členové dalších generací těchto původem cizích řemeslníků, které již u nás zcela zdomácněly. Všechny renesanční zámky se vyznačují velkým podílem kamenické výpravy různých kvalit. V detailech však dosahují úrovně sochařských děl. Toto je dáno zkušeností italských kameníků a stavitelů při práci s kamenem. Jak zdroje uvádějí, je předpoklad, že jak na zámku, tak kostele sv. Jana Křtitele se podíleli italská kameníci.²¹⁴ Kámen vhodný k opracování, většinou se jednalo o pískovec, byl u zámku použit na ostění oken a dveří, portály a díly arkád. Kamenné portály vznikaly postupně a určitě se zde uplatnilo vícero mistrů.²¹⁵ Mnohé z nich patrně nechal zhotovit Ctibor Syrakovský starší, jelikož zdobné motivy na portálech, nalezneme i na sgrafitu, který se zřejmě zasloužil o většinu výzdobných prvků zámku ve Staré Vsi.²¹⁶

²¹¹ Pavel Vlček, *Renesanční kostely*, in: Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (eds.), *Umění české reformace*, Praha 2010, s. 245-262.

²¹² Zdena Grázerová – Lebedová, *Stará Ves nad Ondřejnicí v době šlechtických stavebníků v 16. století (2) – kamenná výzdoba kostela, Poodří – časopis obyvatel horní Odry*, 2010, roč. XIII, 3/2010, s. 20-25. Kamenné sloupy v podkruchtí s rostlinnými reliéfy a iónskou hlavicí-Klenba v lodi s nově natřenými žebry a pěti svorníky-Kamenná křtitelnice s reliéfní výzdobou-Reliéf s erbem Syrakovských z Pěrkova na svorníku v presbytáři-Kamenný portál do sakristie na severní straně presbytáře-Nástěnná malba v presbytáři vedle portálu do sakristie, prezentovaná i s původní nalezenou omítkou- Bohatě zdobený portál do kostela v jižní předsíni- Reliéfní erb Ctibora Syrakovského v nástavci vlevo a pamětní nápisová páska- Reliéfní erb Johanky Bruntálské v kartuši se štítonoši a s nápisovou páskou-Dřevěné dveře jižního portálu s reliéfně vystupujícím úponkovým motivem- Renesanční epitaf v jižní části presbytáře, soubor figurálních a nápisových desek a architektonických článků s dekorativní výzdobou- Nápisová deska vpravo nahoře s údaji o smrti Aleny Prusinovské z Víckova.

²¹³ Kostel byl postaven v renesančním stylu za doby Sedlnických z Choltic po roce 1589 a vysvěcen olomouckým biskupem Stanislavem II. Pavlovským roku 1597.

²¹⁴ Viz Z. Grázerová – Lebedová (pozn. 151), s. 21-23.

²¹⁵ Markéta Müllerová, *Stará Ves nad Ondřejnicí, průzkum sgrafita a kamenných článků na zámecké fasádě*, 2015, Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

²¹⁶ *Ibidem* s. 30.

V kontextu profilu goticko-renesanční architektury je cennou pojetí kostela sv. Jana Křtitele, především jeho kamenná výzdoba. Vedle svorníků, křtitelnice nebo sloupů s archivoltami v podkruchtí, jsou to zejména cenné kamenné portály s reliéfní výzdobou a figurální epitaf. Ten je složen z několika částí do jednoho architektonického celku a jeho součástí jsou mimo jiné nezajímavější popisované čtyři desky s reliéfními vyobrazeními stavebníků zámku a kostela, Syrakovských z Pěrkova, jejichž působení ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v práci sledujeme. Právě často dochovaným prvkem průčelí bývají kamenné portály s heraldickou výzdobou.

Renesančním vkladem k uspořádání sakrálního prostoru, především interiéru, je sochařská práce, oslavující nebo jen připomínající stavebníka a jeho rodinu formou náhrobků seřazených do souborů a rámovaných architektonickým rámcem. Na Moravě lze uvést dva typické příklady proměny presbytáře farního kostela v rodový sepulkrální památník – mauzoleum pánů z Markvartovic v kostele sv. Kateřiny v Klimkovicích a Syrakovských z Pěrkova v chrámu sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Vztyčení několikadílných sochařských monumentů spojených náhrobních desek v chórech jasně symbolizovalo nerozlučitelné rodové vazby. Krčálová je názoru, že kostelní novostavby byly v renesanci výtvarně nevýrazné a renesance proniká do struktury stavby zprvu detailem, někde konstrukcí a formou klenby.²¹⁷ Právě tento sepulkrální monument je, či by mohl být, v této stavbě oním detailem, „importem“ renesančního stylu.

Dalším prvkem zcela renesančního charakteru je štuková výzdoba interiéru, především dekorace kleneb hřebínky, žebírky a jinou plastickou dekorací jako jsou třeba terče s různou výplní. I když hřebínky sice zdůrazňují tektonickou skladbu, procházejí po hranách kleneb a výsečí, a sledují tedy strukturu danou trasováním dřívě gotických žeber, tak jejich chápání je už opět naprosto renesanční, ovšem v intencích renesance zaalpské.²¹⁸ V kostelích tradiční dispozice a také ještě tradiční konstrukce se objevuje renesanční detail, nejdříve zřejmě pod vlivem profánní reprezentační architekturu na deskách připomínajících patrona (objednavatele), jako jsou heraldické reliéfy nad vstup. V případě kostela ve Staré Vsi nad Ondřejnicí se renesanční detail uplatnil jako výzdoba ještě goticky cítěných prvků, jako byl portál z presbytáře do sakristie celkové v gotické formě lomeného oblouku, ale s reliéfní výzdobou perlovcem.²¹⁹ Také trámové

²¹⁷ Viz P. Vlček (pozn. 199), s. 245-259. In Viz Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (pozn. 199), s. 24 –262.

²¹⁸ Viz Z. Grázerová – Lebedová (pozn. 151), s. 21-24.

²¹⁹ Lucie Augustinová uvedla: Na sklonku 16. století se zvláště v 90. letech projevuje na sakrálních stavbách návrat ke gotickým formám, které se projevují kupodivu častěji na stavbách zcestovalé šlechty. Jde o Starou Ves nad Ondřejnicí, kde kostel sice vznikl přestavbou, ale v gotizujících formách, kdy se na gotických formách objevil renesanční detail (například perlovec lemující gotický portál).

stropy bývaly ve sledované době rozšířeny. Kapsy po trámech v kostelích hodnocených literaturou jako Pavlovského novostavby musí být podle stavebního vývoje pozůstatky starších stavebních fází.²²⁰ Valená klenba s výsečemi tady prokazatelně následně nahradila trámový strop, po jehož dřívějším uložení zůstaly trámové kapsy. Takto sekundárně byly zaklenuty i lodě kostela ve Staré Vsi jako náhrada za starší stropy.²²¹ V nedávné historii se také krovy a zvláště na sakrálních stavbách stali předmětem bádání. Do období konce 16. století a začátku 17. století náleží pravděpodobně dobou vzniku také krov kostela se střední stojatou stolicí, prokazatelně vložený do staršího prostoru.²²² Pokud se jedná o vstup do objektu kostela, měly v mnoha případech kostely více vstupů zvenčí a jeden vstup do kostelní lodi, respektive podkruchtí. Předsíně mohly být vkládány do jiné části stavby, nejčastěji do věží, kde pak byly jako stavebně a náročné. Byly budovány jako tříosé a nebo čtyřosé prostory. Stejně tak tomu bylo i u kostela ve Staré vsi nad Ondřejnicí.²²³

Oba příklady jsou provedeny v ryze renesančních formách. Na rozdíl středověkých kostelů, kde převažovaly vstupy v delších stranách lodi, se u kostelů pozdního středověku a renesance objevují vstupy skrz věž, někdy i z více stran otevřeným arkádovým parterem (Nový Jičín, Stará Ves nad Ondřejnicí, Starý Bohumín). Souvisejícím znakem takového uspořádání bylo komunikační oddělení vyšších pater věže od přízemí.²²⁴

Dějiny renesanční architektury v českých zemích skýtají mnoho příkladů onoho střeoevropského fenoménu, že v sakrální, zvláště pak kostelní architektuře přežívá ještě gotické cítění až téměř do třicetileté války. Vytrácí se však zde tendence k vertikalitě i pozdně gotická expresivita.²²⁵ Naproti tomu se v profánní architektuře renesanční myšlení, tektonika a konstrukční i dekorativní prvky ujímají rychleji. Podívejme se z úhlu osobnosti stavitele, kdy ve Staré Vsi slohová odlišnost obou staveb mohla být důsledkem jiný osobností stavitelů objektů. Jak uvádí Indra, k objasnění otázek k oběma historickým objektům by přispěla důkladná komparace staveb v původní podobě.²²⁶ Nutnost návaznosti na již zjištěné podrobnější poznatky a navazující studium vývoje architektury v regionu,

---

²²⁰ Viz Lucie Augustinová (pozn. 26), s. 114.

²²¹ Ibidem s. 118.

²²² Ibidem s. 120.

²²³ Jarmila Krčálová, *Architektura doby Rudolfa II.* in: Dějiny českého výtvarného umění. Od počátků renesance do závěru baroka. Sv. 2, díl 1., ed. J. Dvorský, Praha, 1989, s. 160 – 182, zejm. s. 175-180.

²²⁴ Viz L. Augustinová (pozn. 26), s. 128.

²²⁵ Dějiny českého výtvarného umění II/1 II/2 *Od počátku renesance do závěru baroka*, Praha 1989, s. 42 – uvádí též Eva Šamánková, *Architektura české renesance*. Praha 1961, s. 42.

²²⁶ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32) uvádí: Marie Nováková ve spojitosti komparace staveb tvrdí: Domníváme se, že jsme o stavitele domácího původu, který jsa obeznámen se zásadami renesanční architektury, dle svých schopností vytvořil stavbu ve snaze dopídit se těchto zásad v praxi. Při studiu zámku Stará Ves jsme se nikde neseťkali se jménem autora zmíněné stavby ani kostela...“

by mohly spojitosti staroveského zámku a kostelem více objasnit.²²⁷ E. Šamánková, B. Indra stejně tak i J. Krčálová se však o renesanční architekturu zmiňují později v době vydání jejich publikací.²²⁸ Při výčtu soupisů se nesmí zapomenout na Indrovy práce, v nichž jsou publikovány rozsáhlé výpisy z archivního bádání o renesančním stavitelství na severní Moravě.²²⁹

Koexistenci dvou stylů a jejich ambivalence

Zajímavé je srovnat architektonickou podobnost dříve dokončeného zámku a později dostavěného kostela, přestože obě stavby byly dokončeny stejným stavebníkem Ctiborem Syrakovským z Pěrkova. Zatím, co zámek je zcela výhradně renesanční stavbou s bohatou sgrafitovou výzdobou jak malířskou, tak kamenickou, kostel byl vystavěn ještě ve slohu gotiky, ale už s renesančními prvky.²³⁰ Tento jev byl v této historii, ale obvyklý. Křížová žebrová klenba v presbytáři, je tvarosloví gotického, naopak širší dispozice lodi kostela je podobou spíše renesančním slohu.²³¹ Slohová rozdílnost mezi kostelem a zámkem je architektonickou otázkou. Přestože kostel byl vystavěn o dvacet let později, než zámek je stavba svým slohem mnohem konzervativnější.²³²

Slohové diference mezi oběma objekty jsou doloženy dostatečným množstvím příkladů, že v sakrální, převážně kostelní architektuře přežívá gotický sloh.²³³ Především v druhé polovině 16. století se však se renesanční myšlení a dekorativní prvky ve světské (profánní) architektuře ujímá rychleji.²³⁴ Při výstavbě kostelů se užívá kamene, cihel i dřeva, přitom dřevěné stavitelství se přiklání k modifikovanému tradicionalistickému a konzervativnímu výrazu. Klenby budované téměř výhradně z cihel dostávají renesanční schémata o různém řazení výsečí. Architektonický detail a výzdoba staveb nabývá renesančních forem, snad díky řemeslníkům, kteří pracovali (často prokazatelně v sousedství

---

²²⁷ Viz Z. Grázerová – Lebedová (pozn. 151), s. 20-25.

²²⁸ Viz L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza (pozn. 32), s. 38-39.

²²⁹ Viz B. Indra (pozn. 124), s. 128-14. Indra pak publikoval ještě další práce o stavitelích, malířích a sochařích v jednotlivých městech. Své celoživotní dílo v podobě biografického slovníku umělců začal vydávat v Časopise Slezského zemského muzea v roce 1992. Bohužel slovník v rozsahu písmen K – Ž byl už vydán jen jako torzo z Indrovy pozůstalosti.

²³⁰ Viktor Kotrba, Die nachgotische Baukunst Böhmens zur Zeit Rudolfs II., *Umění XVIII*, 1970, s. 298–332.

²³¹ Viz Z. Gláserová – Lebedová (pozn. 151), s. 20.

²³² Viz F. Spurný (pozn. 152), s. 221-224.

²³³ Viz L. Augustinová (pozn. 26) uvádí: Kostel ve Staré Vsi nad Ondřejnicí byl prokazatelně v roce 1589 pouze přestavěn. Nad klenbou s heraldickou výzdobou, odkazující ke stavební aktivitě Syrakovských z Pěrkova v 90. letech 16. století existují kapsy po trámech staršího zastropení. Nicméně kostel byl v 80. a 90. letech 16. století přestavován s využitím celé řady gotických konstrukčních i estetických detailů. Klenba nad lodí parafrázuje vrcholně gotickou klenbu síťovou. Architektonický detail (lancetové oblouky portálů, konzoly kleneb...) se vrací spíše k rané gotice.

²³⁴ Viz E. Šamánková (pozn. 132), s. 10.

a pro téhož investora právě v renesančních formách.²³⁵ Posléze ovládá renesanční cítění i větší celky v kostele, jako byly například kruchty. Nicméně architektonický detail nabývá u nás velmi specifického, lidového rázu.²³⁶

Šamánková si ve své publikaci *Architektura české renesance*, všímá dvojí slohové orientace české renesance: italské, spjaté s vlašskými mistry, kteří přicházeli do našich zemí buď jen na kratší čas, nebo se tu nadobro usazovali a v novém prostředí se aklimatizovali. Tato italská orientace se projevovala především v jižní polovině českých zemí. Druhý proud přicházel ze severu, ze Saska, Slezska i ze vzdáleného Nizozemí a zasahoval hlavně do severních pohraničních oblastí. Předností autorčina výkladu české renesance je, že se v něm zamýšlí nad nejdůležitější otázkou: jak se totiž cizí, odjinud přejaté slohové formy přizpůsobovaly domácímu prostředí a dosavadní tradici, a jaké jsou tedy charakteristické rysy naší renesanční architektury.²³⁷

Je třeba zmínit téma arkád. Jejich podoba bezprostředně ovlivňuje vzhled celého zámeckého komplexu. Zajímavá je rovněž jejich evoluce a složitá cesta, kudy se dostaly k nám, a to ať už na Moravu, nebo do Čech. Majitel nemovitosti vždy mluvil a mluvit bude do toho, za co má zaplatit a postavit. Stavebníci Jaroš a Ctibor Syrakovští ovlivnili výsledný vzhled nádvoří a potažmo celého zámku, když do projektu vložil řekněme „moravský“ prvek toskánské sloupkové arkády, který nebývale přispěl k dynamice prostorového řešení.²³⁸

Itálie dala Čechám a Moravě podněty pro přetvoření starých stavebních druhů, především pak stavební druhy nové. Z Itálie převzaté arkádové nádvoří se u nás objevuje jak na zámcích, tak na některých měšťanských domech. Co to ale vlastně je arkádové nádvoří. Svým způsobem je exteriérem i interiérem zároveň. Technicky ho lze samozřejmě hodnotit jako exteriér, který je vystaven dešti a ostatním povětrnostním vlivům a není určen k obývání. Arkáda je pavlačí, která umožňuje komunikaci mezi jednotlivými částmi, popřípadě křídly paláců a ostatních budov. Interiérem je arkádové nádvoří proto, že vytváří relativně uzavřený prostor s mnoha specifickými vlastnostmi. Nádvoří bylo významovým i výtvarným jádrem, z něhož vycházela kompozice stavby.²³⁹ Zámeckým pánům arkády sloužili jako reprezentační prostor a na nejednom takovém nádvoří se dochoval i zajímavý

---

²³⁵ Viz L. Juroš (pozn. 2), s. 11 uvádí: Pozoruhodné jsou renesanční zámecké portály a na ochozech zachované zbytky sgrafit, z čehož je patrné, že zdobené nebyly jen vnější, ale i nádvořní zdi zámku.

²³⁶ Viz Z. Gläserová – Lebedová (pozn. 24), s. 20-21.

²³⁷ Viz E. Šamánková (pozn. 132), s. 10-11.

²³⁸ Pavel Vlček, *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha, 2004, s. 27–29.

²³⁹ Viz E. Šamánková (pozn. 132), s. 45.

ikonografický program Arkády se objevují na stavbách v renesanční Itálii, a to již o sto let dříve než na našich rezidencích. Na Moravě převládá lehká sloupová loggie toskánské rané renesance (již ovšem neopomíjejí ani architekti italského cinquecenta).

V ohledu propojení štítů, sgrafitové výzdoby a arkádového nádvoří stála v čele vývoje zámků u nás Morava. Na jejím území vznikala od roku 1560 souvislá řada velkých rezidencí, stavěných přední zemskou šlechtou, spojených navzájem stejnými výtvarnými problémy. Přes tento fakt se nejstarší arkádové nádvoří u nás nachází na zámku v Kaceřově, v Čechách.²⁴⁰

Existují dvě teorie, odkud se typ arkádového zámku dostal na Moravu. Eva Šamánková tvrdí, že se stavitelé nechali inspirovat prvními takovými zámky na našem území, tedy zámky v Čechách, ať už Kaceřovem, Kostelcem nad Černými lesy nebo stavební produkcí z Prahy. Jiný názor zastává Erich Hubala, když hledá původ vzhledu moravských rezidencí v Rakousku. To považuje za zásobárnu nápadů a architektonických řešení pro Moravu.²⁴¹

I zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí se stal svou přestavbou architektoniky významnou stavbou rytířských rodů na Moravě. Nejenom Syrakovští, ale také např. Jan Bukůvka z Bukůvky nechal v roce 1608 objekt johanitské komendy, později vodní tvrze v Ivanovicích na Hané přestavět do podoby renesančního zámku. Můžeme taky zmínit pány z Kunovic, kteří gotický hrad Uherském Ostrohu v šestnáctém století také na renesanční zámek přestavěli.²⁴²

---

²⁴⁰ Viz J. Krčálová (pozn. 223), s. 11 – 12. In: Jarmila Krčálová, *Kostely české a moravské renesance: příspěvek k jejich typologii*, Umění 29, 1981, č. 1, s. 1-37.

²⁴¹ Erich Hubala, *Die Baukunst der mährischen Renaissance*. in: Ferdinand Seit (ed.), *Renaissance in Böhmen: Geschichte, Wissenschaft, Architektur, Plastik, Malerei, Kunsthandwerk*. Mnichov, 1985.

²⁴² Viz A. Grůza – L. Dědková (pozn. 25), s. 111.

8. Závěr

V předkládané práci byly sledovány dvě sakrální stavby na území Moravskoslezského kraje, dochované v původní či přestavěné podobě. Hlavním cílem diplomové bakalářské práce bylo analyzovat renesanční architekturu historických staveb ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, kostela sv. Jana Křtitele a zámku. Bylo vybráno poměrně krátké období (druhá polovina 16. a počátek 17. století). Sledována byla charakteristika staveb, jejich konstrukční zvyklosti a specifika.²⁴³ Jednotlivé prvky a zvyklosti byly sledovány především v závislosti na konfesi stavebníka.²⁴⁴ Vývoj architektury daného období ovlivnil, jak výstavbu zámku v ryze renesančním stylu, tak později přestavovanou významnou stavbu kostela. Od konce 16. století se rod Syrakovských zasloužil o rozvoj uměleckého bohatství obce. Za působení Jaroše a Ctirada Syrakovských Vratislava z Pernštejna byl pak v druhé polovině 16. století renesančně upraven. Zámek získal pozdě renesanční podobu, jak tomu v druhé polovině 16. a počátku 17. století důležití hodnostáři i šlechtičtí rytíři měli zálibu. Syrakovští spíše tíhli k severoitalskému umění. Exteriérové členění a vzhled a uspořádání stavby se spíš odvíjelo vkusu a postavení stavebníka. Více závislým na konfesi bylo utváření interiéru kostela. Studium dané problematiky doprovázela částečná absence záznamů právě z období přestavby obou objektů. Na akademické půdě však vznikla dobře ucelená práce zabývající se problematikou renesanční ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.²⁴⁵

Ačkoliv po sobě jdoucí dva ničivé požáry (17. století až 18. století) převážně setřely renesanční ráz staveb, byly obě budovy zrekonstruovány a kostel i zámek jsou v současnosti historicky významnými objekty.²⁴⁶ Zůstává nejasné, kdo je architektem či kdo se podílel na zhotovení kamenosochařských prvků, jak v historicky starším renesančním zámku, tak v mladším goticko-renesančním kostele sv. Jana Křtitele. Tato

---

²⁴³ Ondřej Jakubec, *Umění jako nástroj katolické reformy a protireformace. Konfesionalizace a mecenát vratislavských a olomouckých biskupů na přelomu 16. a 17. století*. In: Slezsko. Země Koruny české. Historie a kultura 1300 – 1740. Praha 2008, s. 203–312.

²⁴⁴ Ondřej Jakubec, *Modalita a konfesionalita sakrálních staveb v českých zemích 16. a počátku 17. století*. In: Kateřina Horníčková – Michal Šroněk, *In puncto religionis: konfesní dimenze předbělohorské kultury Čech a Moravy*, Praha 2013. Ondřej Jakubec uvádí: *Za všechny alespoň názor naší přední badatelky o renesanční architektuře: „Vyznání stavebníka ani národnost tvůrce nebyla kupodivu v tomto smyslu rozhodujícím činitelem.“* Jarmila Krčálová, *Architektura doby Rudolfa II.*, in: *Dějiny českého výtvarného umění. Od počátku renesance do závěru baroka*, II/1, red. Jiří Dvorský, Praha 1989, s. 53. – Ivan Prokop Muchka, *Architektura renesanční (Deset století architektury)*, Praha 2001, s. 46–47, tento aspekt nezmiňuje vůbec.

²⁴⁵ Antonín Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013), (Libuše Dědková – Nad'a Goryczková – Antonín Grůza, *Stavebně historický průzkum zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 4/2000*. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě).

²⁴⁶ Č. 8-715, zámek s areálem parku - zápis do státního seznamu kulturních památek. Ze dne: 24. 2. 1964.

nevyřešená skutečnost může být podnětem k dalšímu bádání.²⁴⁷ V oblasti severovýchodní Moravy se renesance objevuje ve 2. polovině 16. století. Nejdříve se tak děje v architektuře profánní, kde se objevují arkádová nádvoří a bohatá kamenická výzdoba v renesančních formách, realizovaná zvláště při přestavbě hradních paláců a starých tvrzí. Byla sledována i osobní reprezentace investora na obou stavbách, kde se často nekatolická šlechta sebevědomě prezentuje náhrobníky, mauzolei nebo heraldickou symbolikou.²⁴⁸

Ze své podstaty je renesance obecně historismem, tedy stylem, který se zvláště a markantně v zemi svého vzniku – v Itálii, obrací k antickým vzorům. Nicméně i ve „vlašské“ oblasti se objevují do jisté míry ohlasy středověkého umění. Renesance poutala totiž jako „inovace“ a „moderní“ vývojová tendence po dlouhou dobu v dějinách umění a dějinách architektury pozornost. Gotické tendence málokdy vzbudily pozornost historiků architektury.²⁴⁹ Při výstavbě kostelů se užívá se kamene, cihel i dřeva, [101, 102] přitom dřevěné stavitelství se přiklání k modifikovanému tradicionalistickému a konzervativnímu výrazu. Klenby budované téměř výhradně z cihel dostávají renesanční schémata o různém řazení výsečí. Architektonický detail a výzdoba staveb nabývá renesančních forem, snad díky řemeslníkům, kteří pracovali (často prokazatelně v sousedství a pro téhož investora právě v renesančních formách. Posléze ovládá renesanční cítění i větší celky v kostele, jako byly například kruchty. Nicméně architektonický detail nabývá u nás velmi specifického, lidového rázu.²⁵⁰

Oba objekty procházejí v posledních letech rozsáhlými opravami a úpravami. V letech 2001-2002 proběhly restaurátorské práce. [103, 104, 105] U zámku jde o jednu z nejcennějších zámeckých staveb na severní Moravě, s ojedinělou figurální sgrafitovou výzdobou fasád. [106, 107]

Renesanční přestavby a dostavby zámku a kostela jsou doložené větším počtem pramenů s nemalou vypovídací hodnotou. Je třeba brát v úvahu, i když se mnohdy daří rozlišit v sakrální architektuře linii staveb z poloviny 16. a počátku 17. století, tak oba styly - renesance i gotika - v záalpském prostředí dlouho působily jako rovnocenné alternativy vedle sebe.²⁵¹ Renesanci ve Slezsku ovlivňují také vlivy z kulturní oblasti dnešního Polska.

---

²⁴⁷ Viz O. Jakubec (pozn. 208) uvedl: Když si v rámci příslušné heuristiky mapujeme názory autorů na konfesní charakter renesanční sakrální architektury, na první pohled je zřejmé, že tato otázka sice neleží zcela na okraji jejich zájmu, řeší se však poměrně typicky. Obecným závěrem doposud bylo, že v českých zemích není dokumentován žádný distinktivní architektonický styl jednotlivých vyznání, sakrální stavby nejsou prostě konfesně vyhraněné.

²⁴⁸ Viz B. Indra (pozn. 124).

²⁴⁹ Viz L. Augustinová, (pozn. 26), 74-75.

²⁵⁰ Pavel Vlček, *Dějiny architektury renesance a baroka*. Praha 2006. In: Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (eds.): *Umění české reformace (1380 - 1620)*. Praha 2010, s. 245–262.

²⁵¹ *Ibidem* s. 245-262.

Sakrální architektura v Čechách zahrnuje malý počet nejčastěji centrálních staveb, výrazně ovlivněných renesancí. Zdaleka ovšem převažují stavby s rysy gotiky i renesance.²⁵² Stavební produkce Moravskoslezského kraje je poměrně dost specifická jako oblast velkého mísení vlivů.²⁵³

Významnou úlohu při historickém bádání a také novodobých rekonstrukcích objektů sehrávají sami obyvatelé této obce. Podíl Mgr. Jana Slavíka (současného mladého faráře Římskokatolické farnosti Stará Ves nad Ondřejnicí), Ing. Dalibora Dvořáka (starosty obce) a také Mgr. Jaromíra Chvostka (místostarosty a kronikáře), který mi poskytl prostor pro zajímavý rozhovor. Jejich práce a odhodlání může být významný činitelem pro budoucnost obou historických staveb.

Renesanční architektura není ani zdaleka úplně zmapovaným tématem našich dějin umění. Archivy některých staveb ať církevních, šlechtických či občanských napovídají, jak je složité a namáhavé rozpoznat rozdílné stavební etapy, hledat jména zedníků, architektů, kameníků, které měli vliv na výsledný vzhled daného sídla.²⁵⁴ Na Moravě je situace o něco přehlednější, jednotlivé stavby jsou si v oblasti arkádových zámeckých nádvoří podobnější a jejich příbuznost se hledá snáze na Moravě než v Čechách, kde narážíme na větší roztržitost forem a typů jak u detailů, tak i u celku.²⁵⁵

---

²⁵²Viz L. Augustinová (pozn. 26), s. 70-75.

²⁵³Ibidem, s. 72-75.

²⁵⁴Owen Hopkins, *Architektonické slohy*, Praha 2017, 52-58.

²⁵⁵Závěrem bych poděkovala za velmi přínosné sezení s Mgr. Jaroslavem Chvostkem, kronikářem a místostarostou obce Stará Ves nad Ondřejnicí. Poskytl mi cenné poznatky a fotodokumentaci, především z posledního průzkumu a obnovy zámku.²⁵⁵

Použité prameny

Romana Balcarová, Zpráva – Restaurátorský průzkum omítek v kostele sv. Jana křtitele ve Staré Vsi, 2000. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Romana Balcarová, Závěrečná restaurátorská zpráva. 2000. Archiv NPÚ, ÚOP v Ostravě (nepublikovaný strojopis).

Romana Balcarová, Stará Ves nad Ondřejnicí, kostel sv. Jana Křtitele – renesanční nástěnné malby v presbytáři, 1959. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Jiří Blažej – Josef Doubrava, restaurátorská dokumentace, Stará Ves nad Ondřejnicí, zámek – renesanční sgrafitová výzdoba zámku, 1959. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Ivan Bittner, Stará Ves nad Ondřejnicí-kostel Narození sv. Jana Křtitele, hlavní oltář kostel Narození sv. Jana Křtitele, 2013. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Libuše Dědková – Naděa Goryczková – Antonín Grůza, Stavebně historický průzkum zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 4/2000. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Libuše Dědková, Antonín - Grůza, Antonín, Renesanční zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, In: *Průzkumy památek*. Praha 2001. Nepublikováno, uloženo v ÚOP středních Čech, č. 2, s. 132-140.

Milan Hubeňák – Kateřina Kubátová, Stará Ves nad Ondřejnicí, zámek - sgrafitová výzdoba fasády zámku a fresky, Ostrava 2000. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Milan Huběňák, Stará Ves nad Ondřejnicí, zámek – restaurování sgrafitové fasády zámku. Ostrava 2011. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Vojtěch Míča, Stará Ves nad Ondřejnicí, kostel sv. Jana Křtitele-soubor renesančních pítafů v presbytáři kostela. 2000. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Markéta Müllerová, Stará Ves nad Ondřejnicí, průzkum sgrafita a kamenných článků na zámecké fasádě, 2015, Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.

Archiv NPÚ ÚOP v Ostravě, fond Sběrka „U“ – sbírka opisů a fotokopíí archiválií (1556-1969).

Archiv NPÚ, ÚOP v Ostravě, základní evidence ke kostelu sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí (r. č. ÚSKP ČR: 188373/8-716), sbírka příloh.

Archivní fondy ČR – Ministerstvo vnitra České republiky,
<https://aplikace.mvcr.cz/archivni-fondy-cr/Default.aspx>., vyhledáno 1. 2. 2022.

SOka Frýdek Místek, fond farní úřad Stará Ves, Kniha kostelních účtů II e, 1691-1784 neřazeno chronologicky.

SOkA Frýdek-Místek, fond Farní úřad Stará Ves, inv., č. 2. Inventář z roku 1806, s. 1-2.

SOkA Frýdek-Místek, fond Farní úřad Stará Ves, inv., č. 4 Inventář z roku 1897 sepsal farář Pospíšil.

SOkA Frýdek-Místek, fond Stará ves nad Ondřejnicí. Pamětní kniha farnosti Stará Ves 1901-1998.

SOkA Frýdek-Místek, fond Stará Ves nad Ondřejnicí, Farní úřad Stará Ves. Inventář. Frýdek-Místek 2000.

SOkA Frýdek-Místek, fond Archiv obce Stará Ves. Frýdek-Místek 2016.

SOkA Frýdek-Místek, fond Farní úřad Stará Ves, inv., č. 156.

ZAO, pobočka Olomouc, fond Lenní dvůr Kroměříž – pergamenové listy 1294-1836, inv. č. 294, sig. RXb5.

ZAO, pobočka Olomouc, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 2, sign. Q1a2.

ZAO, pobočka Olomouc, fond Metropolitní kapitula Olomouc. Inv. č. 1107, sig. BIIb31.

ZAO, pobočka Olomouc, fond Lenní dvůr Kroměříž, sign. II, fasc. I, fol. 1-78.

ZAO, pobočka Olomouc, fond Lenní statek Stará Ves nad Ondřejnicí, Spisy lén olomouckých biskupů a arcibiskupů 1552-1874. inv. č. 1550, díl V., sv. 1.

ZAO, pobočka Olomouc, fond Pozůstalosti J. Zukala, inv. č. 205, fol. 7.

ZAO, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupská konzistoř Olomouc, inv. č. 199 Děkanská matrika z roku 1764, studijní kopie.

ZAO, pobočka Opava, fond pozůstalost J. Zukala (1872-1929), Inv. č. 248.

Jiří Blažej, Zpráva o průzkumu a zkouškách s novými konzervačními látkami na renesanční sgrafitové výzdobě zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, 1958.

Bibliografie

Alois Adamus, *Sbírka listin k dějinám města Moravské Ostravy*, Ostrava 1929.

Jaroslav Bakala, *Osídlení Místecka a Brušperska v období vrcholného feudalismu*, Frýdek Místek 1983.

Miroslav Baláš, *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967. Okres Vsetín Vlastivědná příručka pro učitele základních škol. Uspořádal Zdeněk Pírek. Vsetín 1983.

Jindřich Benatzky, *Zámek Stará Ves nad Ondřejnicí, Těšínsko - vlastivědný časopis okresů Frýdek-Místek a Karviná* 1972, Roč. 15, č. 1-2, str. 14-16.

Jan Bistrický a kol., *Průvodce městem a okolím*, Olomouc 1998, s. 12.

Vladimír Brych – Jan Rendek, *Hrady a Zámky na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2008.

Peter Burke, *Hybrid Renaissance. Culture. Language, Architecture*, Budapest – New York 2016.

Václav Bůžek, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995.

Oldřich Jakub Blažíček, Rudolf Chadraba; ed. Rudolf Chadraba, *Dějiny českého výtvarného umění II/1 II/2 Od počátku renesance do závěru baroka*, Praha 1989.

Ladislav Daniel – Jiří Pelán – Piotr Salwa et al., *Italská renesance a baroko ve střední Evropě*, Olomouc 2005.

Petr David – Vladimír Soukup, *Dějiny zámků v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2013.

Jaromír Demek – Peter Mackovčín (ed.) *Zeměpisný lexikon ČR*, Brno 2006.

Libuše Dědková – Antonín Grůza, *Renesanční zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, Průzkumy památek* 7/2001, č. 2, s. 14-20.

Lumír Dokoupil et al., *Kulturněhistorická encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy. II. díl*. Ostrava 2005.

Mark Evans, Hybrid Styles. The Historiography of Artistic Dialogue between Italy and the North c. 1440–1520, in: Ingrid Ciulisová (ed.), *Artistic Innovations and Cultural Zones*, Bratislava 2013.

Marcela Gavendová - Marta Koubová, Pavla Levá, *Kulturní památky okresu Nový Jičín*, Ostrava 1996.

Zdenka Gláserová - Lebedová, *Stará Ves nad Ondřejnicí v době šlechtických stavebníků v 16. století (1) Poodří – časopis obyvatel horní Odry*, 2009, roč. XII, 4/2009, 15-20.

Zdenka Grázerová – Lebedová, *Stará Ves nad Ondřejnicí v době šlechtických stavebníků v 16. století (1) Poodří – časopis obyvatel horní Odry*, 2010, roč. XIII, 3/2010, 20-30.

Zdenka Grázerová – Lebedová, *Stará Ves nad Ondřejnicí v době šlechtických stavebníků v 16. století (2) – kamenná výzdoba kostela, Poodří – časopis obyvatel horní Odry*, 2010, roč. XIII, 3/2010, 20-30.

Antonín Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013.

Antonín Grůza, *Stará Ves nad Ondřejnicí, Poodří - časopis obyvatel horní Odry*, 2000. roč. III., 3/2000, s. 7-11, 14-21.

Jan Halada, *Lexikon české šlechty, Podstatští z Prusinovic*, Praha 1992.

Miroslav Havrlant - Ladislav Hosák, Blanka Pitronová et al., *Dějiny Ostravy*, Ostrava 1967.

Ivo Hlobil – Eduard Petřů, *Humanismus a raná renesance na Moravě*, Praha 1992.

Ivo Hlobil - Kaliopi Chamonikola, Marek Perůtka, *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550*, Olomouc 1999.

Martin Horáček, *Přesná renesance v české architektuře 19. století Dobová diskuse o slohu*, Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Olomouc 2012.

Owen Hopkins, *Architektonické slohy*, Praha 2017.

Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (eds.): *Umění české reformace (1380 - 1620)*, Praha 2010.

Kateřina Horníčková – Michal Šroněk, *In puncto religionis: konfesní dimenze předbělohorské kultury Čech a Moravy*, Praha 2013.

Ladislav Hosák – Rudolf Šrámek, *Místní jména na Moravě a ve Slezsku II. M-Ž*. Praha 1980.

Ladislav Hosák, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Přehled historického místopisu Moravy a Slezska v období feudalismu do roku 1848, Praha 1967.

Ladislav Hosák, *Historický místopis země Moravskoslezské*, Brno 1938. (reprint díla vyšel v Praze v roce 2004).

Erich Hubala, *Die Baukunst der mährischen Renaissance*. in: SIEBT, F: Renaissance in Böhmen: Geschichte, Wissenschaft, Architektur, Plastik, Malerei, Kunsthandwerk. Mnichov, 1985.

Jaromír Chvostek - Antonín Grůza, *Písemná paměť-archivní prameny*, Poodří, Roč. 3, č. 3, 2000, s. 7-13, 30-31.

Bohumír Indra, *K renesančnímu stavitelství na severovýchodní Moravě a ve Slezsku. Pramenné zprávy o vlašských a domácích stavitelích a kamenících do třicetileté války*. Časopis Slezského muzea, řada B, 1966, č. 2, s. 128–148.

Bohumír Indra, *Malířské dílny a malíři ve městech severovýchodní Moravy a těšínského Slezska od 16. století do osmdesátých let 17. století: příspěvek k dílu Umělecké památky Moravy a Slezska*. Časopis Slezského muzea, řada B, 1966, č. 39, s. 137-155.

Ondřej Jakubec, Modalita a konfesionalita sakrálních staveb v českých zemích 16. a počátku 17. století. In Horníčková, Kateřina; Šroněk, Michal. *In puncto religionis: konfesní dimenze předbělohorské kultury Čech a Moravy*, Praha 2013.

Ondřej Jakubec, Sebastiano Serlio a renesanční architektura v českých zemích - několik poznámek, in: Ladislav Daniel (ed.), *Italská renesance a baroko ve střední Evropě: příspěvky z mezinárodní konference, Olomouc 17. - 18. října 2003, Olomouc 2005*, s. 91-105.

Ondřej Jakubec, Skupina pozdně renesančních štukatur na Moravě, jejich styl a význam – možnosti a meze interpretace, *Umění LI*, 2003.

Ondřej Jakubec, Zbožná reprezentace – reprezentativní zbožnost. Poznámky k uměleckému mecenátu kardinála Františka z Dietrichsteina, in: Leoš Mlčák (ed.), *Kardinál František z Dietrichsteina (1570–1636). Prelát a politik neklidného věku*, Olomouc 2008.

Ondřej Jakubec, Kulturní prostředí a mecenát olomouckých biskupů potridentské doby: Umělecké objednávky biskupů v letech 1553-1598, jejich význam a funkce, Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2003.

Ondřej Jakubec, Umění jako nástroj katolické reformy a protireformace. Konfesionalizace a mecenát vřatslavských a olomouckých biskupů na přelomu 16. a 17. století. In: *Slezsko. Země Koruny české. Historie a kultura 1300 – 1740*. Praha 2008.

Ondřej Jakubec, Stanislav Pavlovský z Pavlovic – mecenáš věku konfesionalizace, in: Ondřej Jakubec (ed.), *Stanislav Pavlovský z Pavlovic (1579– 1598): Biskup a mecenáš umírajícího věku*, Olomouc 2009.

Ondřej Jakubec, Olomoučtí biskupové jako renesanční mecenáši?, in: Dalibor Prix (ed.), *Pro Arte. Sborník k poctě 60. narozenin prof. PhDr. Ivo Hlobila*, Praha 2002, s. 261–270.

Ondřej Jakubec, Norma, forma a dialekty architektonického jazyka v sakrálním stavitelství na Moravě kolem roku 1600, in: Milena Bartlová – Hynek Látal (edd.), Tvarujete si sami? Sborník příspěvků z 3. sjezdu historiků umění, Praha 2011, s. 172–190.

Ondřej Jakubec, Forma sleduje funkci. Sakrální gotizující architektura renesance na Moravě v průsečíků demonstrace konfesionality a rodových tradic, in: *Artis historia. Sborník studií o dějinách umění a památkové péči*, Ostrava 2006.

Ondřej Jakubec, Pogotické umění (heslo), in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění – Dodatky*, Praha 2006.

Michal Janošek, Věž staroveského zámku zdobí nová bání. Michal Janošek. In: *Poodří: časopis obyvatel horní Odry* Ostrava: Společnost přátel Poodří Roč. 22, č. 1, 2019, 49-51.

Karel Jiřík, *Závěť olomouckého biskupa Bruna z roku 1267*, Ostrava 1967.

Karel Jiřík, *Renesanční zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí*. Těšínsko, roč. 25, 1982, č. 1, s. 6-9.

Ladislav Juroš, *Stará Ves. Zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jižně od Ostravy*, Dobrá 2006.

Ladislav Juroš, Juroš, *Stará Ves. Zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jižně od Ostravy*, Hukvaldy-Dobrá 2012.

Ladislav Juroš, *Z úst do úst: pověsti ze Staré Vsi*, Dobrá 2006.

Heinrich von Kadich - Conrad Blažek, *Der mährische Adel*, 1899.

Ethan Kavalier, *Renaissance Gothic. Architecture and the Arts in Northern Europe 1470-1540*. London – New Haven, 2012.

Bohumil Kvasil a kol. *Malá československá encyklopedie D-CH*, Praha 1985.

Miloš Kouřil, *K církevním dějinám Moravy 1400 – 1550*. In: *Od gotiky k renesanci I*. Olomouc 2002.

Jarmila Krčálová, *Renesanční architektura v Čechách a na Moravě*, in: Oldřich Jakub Blažíček (ed.), *Dějiny výtvarného umění II, Od počátků renesance do závěru baroka 2*, Praha 1989, s. 6-62.

Jarmila Krčálová, *Italské podněty v renesančním umění českých zemí*, in: *Umění*, XXXIII, 1985, s. 54-82.

Jarmila Krčálová, Ke knize Evy Šamánkové - *Architektura české renesance*, *Umění*, 1962, s. 74-89.

Jarmila Krčálová, *Kostely české a moravské renesance: příspěvek k jejich typologii*, *Umění* 29, 1981, č. 1, s. 1-37.

Jarmila Krčálová, *Architektura doby Rudolfa II.* in: Dějiny českého výtvarného umění. Od počátků renesance do závěru baroka. sv. 2, díl 1., ed. J. Dvorský, Praha, 1989, s. 160 – 182, zejm. s. 175-180.

Alena Königová - Kudělková, *Soupis stavebních památek v Ostravském kraji*, Slezský studijní ústav Opava 1953.

Viktor Kotrba, Die nachgotische Baukunst Böhmens zur Zeit Rudolfs II., *Umění XVIII*, 1970.

Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 1996-2008, Praha 2008.

Karl Lechner, Die ältesten Belehnungs – und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz, Brünn 1902.

František Linhart, *Vlastivěda moravská. Místecký okres*, Brno 1915.

Helmut Lorenz, Spätgotik und Renaissance in Mitteleuropa - ein "Stil zwischen den Stillen"?, in: Evelin Wetter (ed.), *Die Länder der Böhmisches Krone und ihre Nachbarn zur Zeit der Jagiellonenkönige (1471-1526). Kunst – Kultur – Geschichte*, Ostfildern 2004.

Petr Mašek, Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku; II. díl (N–Ž), Praha 2010.

Eckhard Müller-Mertens, *Sakralarchitektur. In: Renaissance in Böhmen*, ed. F. Seibt. München 1985, S. 185 ff.

Leoš Mičák, *Státní seznam nemovitých kulturních památek okresu Frýdek - Místek*. Ostrava 1980.

Milan Mysliveček, *Erbovník aneb Kniha o znacích i osudech rodů žijících v Čechách a na Moravě*, Praha 1993.

Ivan Prokop Muchka, *Deset století architektury, Architektura renesanční*, Praha 2001.

Láďa Novák, *O sgraffitu*. In: Dílo IX, 1911, s. 115-123.

Božena Nováková a kol, *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla*, Praha 1999.

Jiří Pajer, Novokřtěnský fajánsový podnos s aliančními erby z roku 1609. Jiří Pajer. In: *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci / Olomouc: Vlastivědné muzeum v Olomouci č. 280*, Olomouc 2000, 1-9.

Stanislav Pavlovský z Pavlovic. (1579 – 1598). Biskup a mecenáš umírajícího věku. Olomouc 2009. Ondřej Jakubec (ed.). Katalog výstavy.

Jan Pelant, *Erby české, moravské a slezské šlechty: Vývoj erbů a stručné dějiny 610 rodů*, Praha 2013.

- Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*, Brno 2004.
- Josef Pilnáček, *Rody starého Slezska: P-S*, Brno 1972.
- Miroslav Plaček, *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2001.
- Miroslav Plaček, *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*, Praha 2001.
- František Pinkava, *Brušperk a jeho okolí*, Olomouc 1869.
- Dalibor Prix, Katalog 002, in: Kaliopi Chamonikola et al., *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550*, IV. Opava, Brno 1999.
- August Prokop, *Markgrafschaft Mähren in kunstgeschichtlichen Betiehungen*, R Spies 1904.
- Antonín Přecechtěl, *Památky města Místku a jeho lašského okolí*, Místek 1934.
- Richard Psík, *1267 závět' Bruna ze Schauenburku, olomouckého biskupa*, Ostrava 2017.
- Vladislava Říhová et al., *Sgrafito 16-20. století*, Pardubice 2009.
- Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, Díl I. A-I, Praha 1994.
- Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, Díl II. J-N, Praha 1999.
- František Spurný, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II - Severní Morava*, 1983.
- František Stuchlý, *Kostel ve Staré Vsi nad Ondřejnicí*, Ostrava 1946. Nepublikováno.
- Eva Šamánková, *Architektura české renesance*, Praha 1961.
- Jiří Stibor, *Stará Bělá 1272-1918*. Ostrava-Stará Bělá 1997.
- Jan Tejkal, *Znak a prapor obce Poodří - časopis obyvatel horní Odry*, 2000. roč. III., 3/2000, s. 14-21, s. 6-7.
- Jiří Tichánek – Zdeněk Šerý *Šlechtická sídla*, Opava 2003.
- Jiří Tichánek, *Šlechtická sídla na Frýdecko-Místecku*, Kopřivnice 2005.
- František Skřivánek – Jaroslav Tovačovský, *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, Praha 2004.
- Adolf Turek a kol. *Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy*, Opava 2004.

Adolf Turek, Čeští bratři v okolí Ostravy. In: Ostrava 16: Příspěvky k dějinám a výstavbě Ostravy a Ostravska. Ostrava 1991, s. 319-324.

Josef Ulrich, *Schloss Altendorf*. Mitteilungen des Erzherzog Reiner – Museum in Brünn 1916, Nr. II, s. 163-166.

Josef Válka, Morava reformace, renesance, baroka. Vlastivěda moravská, sv. 6, Brno 1995.

Pavel Vlček, Renesanční kostely, in: Kateřina Horníčková – Michal Šroněk (eds.), Umění české reformace, Praha 2010, s. 245-262.

Pavel Vlček, Encyklopedie českých zámků, Praha 1992.

Pavel Vlček, Dějiny architektury renesance a baroka, Praha 2006.

Pavel Vlček (ed.), Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, Praha 2004.

Martina Vymětalová, Sborník státního památkového ústavu v Ostravě 2001, Ostrava 2002.

Zdeněk Wirth. *Antonín Wiehl a česká renesance*, Praha: Jan Štenc, 1921 (1921 tisk) s. 26 (česky) Zvláštní otisk ze sborníku Umění.

Gregor Wolny, *Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften. Band 3*. Brünn 1859.

Rudolf Žáček, *Dějiny Slezska v datech*. Praha 2004.

Markéta Židková, *Renesanční obraz - Křest Páně*, (filosofická fakulta) Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2009.

Archiv – archivní prameny a staré tisky

Martina Kučerová - Stanislav Lapčík, *Lenní statek Stará Ves nad Ondřejnicí 1952 – 1874 – inventář*, svazek 1, díl V. Spisy lén olomouckých biskupů a arcibiskupů, 2006.

Bartoloměj Paprocký z Hlohol, *Zrcadlo slavného Markrabství moravského, v kterémž jeden každý stav, dávnost, vzácnost i povinnost svau uhléda, krátce sebrané a vydané roku 1593 skrze Bartoloměje Paprockého*, Olomouc 1593.

Seminární, bakalářské, diplomové a disertační práce

Klára Augustinová, *Stará Ves nad Ondřejnicí*. Nástin historicko-topografického vývoje lokality (seminární práce), filozofická fakulta, katedra historie, Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava 2018.

Lucie Augustinová, *Sakrální architektura moravskoslezského kraje na přelomu gotiky a renesance* (dizertační práce), Ústav teorie a dějin architektury FA ČVUT, Praha 2014.

Jaroslava Křibíková, *Renesanční architektura a sochařská tvorba na severu Moravy ve vztahu k některým šlechtickým rodům* (diplomová práce), Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 1999.

Hana Myslivečková, *Moravská sakrální architektura v letech 1580–1660 Moravian Sacral Architecture in the Years 1580–1660* (Dizertační práce) filosofická fakulta, katedra dějiny umění, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2009.

Hana Myslivečková, „*Mors ultima linea rerum. Pozdně gotické a renesanční figurové náhrobní monumenty na Moravě a v českém Slezsku*“, filosofická fakulta, katedra dějiny umění, Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.

Markéta Vlková, *Velké Losiny – žerotínský zámek v kontextu středoevropské renesanční architektury* (bakalářská diplomová práce), filozofická fakulta Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2018.

Pavel Waisser, *Renesanční figurální sgrafito na průčelích moravských městských domů* (disertační práce) filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2011.

Markéta Žídková, *Renesanční obraz - Křest Páně* (diplomová práce), filosofická fakulta, katedra dějiny umění, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2009.

Internetové zdroje

Historie města Ostrava, <https://www.ostrava.cz/cs/o-meste/historie-mesta>, vyhledáno 25. 1. 2022

Archivní fondy ČR–Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/archivni-fondy-cr/>, vyhledáno 1. 2. 2022

Kostel sv. Jana Křtitele, <https://www.staraves.cz/cz/obec/rimskokatolicka-farnost/>, vyhledáno 2. 3. 2022.

Obec Stará Ves nad Ondřejnicí, Územně identifikační registr ČR, 1997 – 2012. <http://www.uir.cz/obec/598739/Stara-Ves-nad-Ondrejnicí>, vyhledáno 2. 2. 2022.

Stará Ves nad Ondřejnicí, <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9339/stara-ves-nad-ondrejnicí/pocet-obyvatel/>, vyhledáno 2. 2. 2022.

Stará Ves nad Ondřejnicí, 2018, <http://www.staraves.cz/>, vyhledáno 2. 2. 2022.

Kostel Narození sv. Jana Křtitele, [https://www.wikiwand.com/cs/Kostel_Narození_svatého_Jana_Křtitele_\(Stará_Ves_nad_Ondřejnicí\)](https://www.wikiwand.com/cs/Kostel_Narození_svatého_Jana_Křtitele_(Stará_Ves_nad_Ondřejnicí)), vyhledáno 6. 2. 2022.

Kostel narození sv. Jana Křtitele,
http://www.soupisamatek.com/okres_moravskaostrava/foto/, vyhledáno 8. 2. 2022.

Moravské zemské desky 1567–1642, III, kraj olomoucký. Praha 1953.
<http://www.staraves.cz>, vyhledáno 8. 2. 2022

Obec Stará Ves nad Ondřejnicí: Územně identifikační registr ČR, 1997–2012.
[http://www.uir.cz/obec/598739/Stara -Ves-nad-Ondrejnici](http://www.uir.cz/obec/598739/Stara-Ves-nad-Ondrejnici), vyhledáno 2. 3. 2022.

Objev renesančních prevětů ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, <https://www.npu.cz/cs/uop-usti-nad-labem/inspirujte-se/61178-objev-renesancnich-prevetu-na-zamku-ve-stare-vsi-nad-ondrejnici>, vyhledáno 15. 3. 2022.

Obnova zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, <http://architekt-sonovsky.cz/obnova-zamku-ve-stare-vsi-nad-ondrejnici/>, vyhledáno 14. 2. 2022.

Památkový katalog, <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-sv-jana-krтитеle-13067159>,
vyhledáno 6. 2. 2022.

Zámek Stará Ves nad Ondřejnicí, <https://www.msstavby.cz/rekonstrukce-zamku-ve-stare-vsi-nad-ondrejnici/>, vyhledáno 15. 3. 2022.

Stará Ves nad Ondřejnicí, <http://www.uir.cz/obec/598739/Stara-Ves-nad-Ondrejnici>,
vyhledáno 16. 3. 2022.

Seznam obrazových příloh

1. **Pamětní deska obce 2000**, detail. Zdroj: <https://www.staraves.cz/cz/obec/promeny-zamku/322-pametni-deska-obce.html/>
2. **Topografická mapa Staré Vsi z roku 1983**, detail. Zdroj: Klára Augustinová, *Stará Ves nad Ondřejnicí*. Nástin historicko-topografického vývoje lokality (seminární práce), filozofická fakulta, katedra historie, Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava 2018,
3. **Vyznačené území obce na mapě z 19. století**, detail. Zdroj: Klára Augustinová, *Stará Ves nad Ondřejnicí*. Nástin historicko-topografického vývoje lokality (seminární práce), filozofická fakulta, katedra historie, Ostravská univerzita v Ostravě Ostrava 2018,
4. **Území obce Stará Ves nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: https://www.edpp.cz/svo_charakteristika-zajmoveho-uzemi/
5. **Erb olomouckého biskupa Stanislava Thurza**, detail. Zdroj: Klára Augustinová, *Stará Ves nad Ondřejnicí*. Nástin historicko-topografického vývoje lokality (seminární práce), filozofická fakulta, katedra historie, Ostravská univerzita v Ostravě Ostrava 2018,
6. **Znak obce Stará Ves nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: <https://rekos.psp.cz/vyhledani-symbolu/>
7. **Erb olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku**, detail. Zdroj: <http://www.moje-kromeriz.cz/magazin/clanek/kromerizsti-rodaci-a-vyznamne-osobnosti/>
8. **Současné pojmenování obce Stará Ves na Ondřejnicí je užíváno od roku 1924**, detail. Zdroj: Foto autora práce,
9. **Erby rodu Čeplů z Belku**, detail. Zdroj: Klára Augustinová, *Stará Ves nad Ondřejnicí*. Nástin historicko-topografického vývoje lokality (seminární práce), filozofická fakulta, katedra historie, Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava 2018.
10. **Erb rodu Syrakovských z Pěrkova**, detail. Zdroj: <https://historie.ovajih.cz/syrakovsti-z-perkova-drzitele-nejen-vsi-zabrehu-i-cast/>
11. **Sdružené erby Jaroše Syrakovského a jeho ženy Kateřiny Petřvaldské nad vstupním portálem zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
12. **Pohlednice Staré Vsi nad Ondřejnicí z první republiky**. Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.

13. **Prapor obce Stará Ves nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: http://Flag_of_Stará_Ves_nad_Ondřejnicí.svg/
14. **Detail znaku Ctibora st. Syrakovského a jeho první ženy Aliny rozené Prusinovské – součást sgrafitové výzdoby arkádového ochozu v zámku.** Zdroj: Antonín Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013 (foto R. Polášek 2011).
15. **Jaroš Syrakovský, detail.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
16. **Renesanční náhrobky - Jaroš Syrakovský (otec), Ctibor Syrakovský (syn), detail.** Zdroj: Renesanční náhrobky <https://slideplayer.cz/slide/>
17. **Náhrobní monument skládající ze čtyř náhrobníků – desek – s reliéfními postavami zemřelých v nikách, dvou mužů a dvou žen, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
18. **František kardinál Dietrichštejn, biskup olomoucký, detail.** Zdroj: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti/
19. **Rekonstrukce původní podoby renesančního zámku z doby před rokem 1600.** Zdroj: 52. svazek vlastivědných průvodců „Putujeme po hradech a zámcích“ Stará Ves – zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jižně od Ostravy.
20. **Hlavní jihovýchodní průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Foto autora práce.
21. **Vstupní portál zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Foto autora práce
22. **Vstupní portál zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí s mostem.** Zdroj: Foto autora práce.
23. **Kamenná deska osazená ve stěně arkádové chodby nádvoří, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
24. **Arkádový ochoz v prvním patře zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, v pozadí znaky Ctibora st. Syrakovského a Aliny rozené Prusinovské.** Zdroj: Antonín Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013 (foto R. Polášek 2011).
25. **Arkádový ochoz v prvním patře zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Antonín Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013 (foto R. Polášek 2011).
26. **Jihozápadní fasáda zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: Foto autora práce.

27. **Jihozápadní fasáda zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Foto autora práce
28. **Severovýchodní fasáda zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Foto autora práce.
29. **Severozápadní fasáda zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Foto autora práce.
30. **Pohled na arkádový ochoz z nádvoří zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Zdroj: Foto autora práce.
31. **Arkády ve druhém patře zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Zdroj: Zdroj: Foto autora práce.
32. **Portrét Ctibora st. Syrakovského, malba v lunetě zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
33. **Lunetová výzdoba zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
34. **Průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí kolem roku 1940 a po opravě střechy věže v roce 1946.** Zdroj: L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, Stavebně historický průzkum zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 4/2000. Nепublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.
35. **Dokumentace zámecké budovy ve Staré Vsi nad Ondřejnicí kolem roku 1950 před prvním restaurováním sgrafit zahájených v roce 1953.** Zdroj: L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, Stavebně historický průzkum zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 4/2000. Nепublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.
36. **Průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí z roku 1965 s restaurovaným sgrafitem na fasádách a s novým krovem, druhý snímek zachycuje zámek v roce 1972.** Zdroj: L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, Stavebně historický průzkum zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 4/2000. Nепublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.
37. **Fotografie zámku po rekonstrukci v roce 2001, snímek pořízen z dronu.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
38. **Renesanční pískovcové schodiště ukryté pod betonovými schodišťovými stupni.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
39. **Renesanční prevéty objeveny při rekonstrukci v zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v letech 2000-2001,** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.

40. **Barokní cibulová báh završující zámeckou věž (obnovení v roce 2019)**, Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
41. **Zámek s čtvercovým půdorysem, s vnitřním malým nádvořím zdobeným otevřenými arkádami a představenou věží**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
42. **Třetí parto zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí před rekonstrukcí 2008**, detail. Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
43. **Nika v mezipatře zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
44. **Odkryté původní schody a cihlová dlažba v zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
45. **Cihlová klenba sklepa zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí se zbytky renesanční omítky**, detail. Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
46. **Zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v jihovýchodním průčelí s předstupující věží**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
47. **Levá část hlavního průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
48. **Levá část hlavního průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
49. **Pravá strana hlavního průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
50. **Pravá strana hlavního průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
51. **Okna zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí rámována profilovaným kamenným ostěním**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
52. **Vstupní síň zámku Stará Ves nad Ondřejnicí se vstupem na schodiště s valenou křížovou hřebínkovou klenbou, místy se štukovými žebry**. Zdroj: L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, Stavebně historický průzkum zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 4/2000. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.
53. **Sklepení v zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí pod severovýchodním křídlem, klenební pás a centrální pilíř**. Zdroj: L. Dědková – N. Goryczková – A. Grůza, Stavebně historický průzkum zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí 4/2000. Nepublikováno, uloženo v NPÚ ÚPV v Ostravě.
54. **Figurální motivy rámované renesančním obloukem nebo vložené do kvadratických polí mezi okny**, detail. Zdroj: Foto autora práce.

55. **Pozoruhodná vnitřní arkáda nádvoří zámku ve Staré vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
56. **Nově odkryté stropy a niky ve věži zámku**, detail. Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
57. **Půdorysy zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, přízemí, první patro a druhé patro**. Zdroj: Antonín Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013.
58. **Goticko-renesanční kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
59. **Text nad hlavním vstupem kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
60. **V roce 1837, byla ke kostelu přistavěna nová předsíňka- „žebračka“**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
61. **Renesanční figurální fresku z doby založení kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, objevena při rekonstrukci kostela v roce 2000**. Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
62. **Kostelní čtyřpatrová věž čtvercového půdorysu, zakončena přilbovou střechou s jehlancovým nástavcem nyní ukončeným makovicí a křížem**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
63. **Prostřední zvon sv. Maria“**, kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail. Zdroj: Foto autora práce.
64. **Velký zvon „Jan Křtitel“**, kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail. Zdroj: Foto autora práce.
65. **Malý zvon - poledňák „sv. Cyril a Metoděj“**, kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail. Zdroj: Foto autora práce.
66. **Schodiště věže kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí točitého charakteru a přízemí kostelní věže se vstupem na točité schodiště**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
67. **Heraldický svorník se znakem Syrakovských v kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
68. **Heraldický svorník se znakem Podstatských v kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
69. **Presbytář se z chrámové lodi kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí se otevírá triumfálním obloukem, klenba presbyteria**. Zdroj: Antonín

Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013.

70. **Jižní vstupní portál kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí - erby stavebníků Ctibora a jeho druhé manželky vysekané do rolverkových kartuší.** Zdroj: Antonín Grůza - Libuše Dědková, *Stará Ves nad Ondřejnicí - dějiny obce a její dominanty*, Ostrava 2013.
71. **K evangelijní straně presbytáře přiléhá sakristie. Dubové dveře do sakristie v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
72. **Restaurátorské práce z roku 2000 odhalily motiv z Kalvárie s figurou Krista, dalšími postavami jsou Áron a Mojžíš v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí
73. **Pohled do klenby v lodi s nově natřenými žebry a pěti svorníky v lodi kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
74. **Kamenná kruchta s arkádami nesenými iónskými sloupy v lodi kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Foto autora práce.
75. **Detail kamenného sloupu v podkruchtí s rostlinnými reliéfy a iónskou hlavicí v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
76. **Dřevěné renesanční dveře portálu zakončené lomeným obloukem v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jsou původní, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
77. **Soubor čtyř pískovcových epitafů Syrakovských v presbytáři kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jsou původní – čelní detail.** Zdroj: Foto autora práce
78. **Soubor čtyř pískovcových epitafů Syrakovských v presbytáři kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jsou původní – boční detail.** Zdroj: Foto autora práce.
79. **Rekonstrukce pískovcových náhrobků v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v roce 2000.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
80. **Jaroš Syrakovský, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
81. **Kateřina Petřvaldská, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
82. **Ctibor Syrakovský st., detail.** Zdroj: Foto autora práce.

83. **Alina Prusinovská z Víckova**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
84. **Dochované nápisy nad náhrobkem Ctirada Syrakovského a Aliny Prusinovské a nedochované nápisy nad náhrobky Jaroše Syrakovského a Kateřiny Petřvaldské**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
85. **Kostel sv. Kateřiny v Klimkovicích: Náhrobky rodu Bzenců - podobnost v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí s náhrobky Syrakovských**. Zdroj: https://www.wikiwand.com/cs/Kostel_svat_Kateriny/Klimkovice)
86. **Krypta v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce. (foceno bez blesku)
87. **Krypta v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce. (/foceno s bleskem)
88. **Zdroj vody, která zaplavuje kryptu v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
89. **Hlavní oltář kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
90. **Boční oltář Panny Marie s Ježíškem v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
91. **Boční oltář sv. Anny v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
92. **Renesanční křtitelnice ve tvaru kalicha v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
93. **Projekt kazatelny z roku 1837 pro kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí** (Soka Frýdek-Místek, fond Farní úřad Stará Ves nad Ondřejnicí)
94. **Křížová cesta v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
95. **Pohled do interiéru kotela přes zdobnou mříž hlavního vstupu do kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
96. **Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí od jihu**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
97. **Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí od severovýchodu, presbytář a loď s opěráky**, detail. Zdroj: Foto autora práce.
98. **Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí od západu, loď s opěráky a věž**, detail. Zdroj: Foto autora práce.

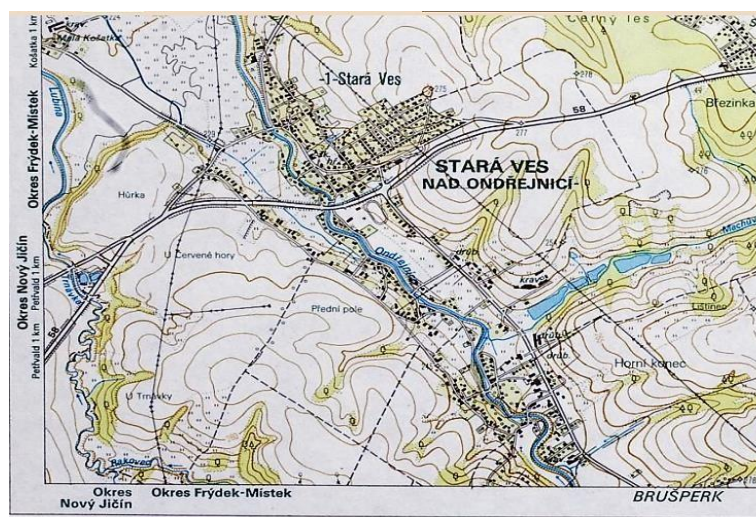
99. **Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail věže, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
100. **Půdorys kostela sv. Jana Křtitele Stará Ves nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
101. **Dřevěné vzpěry ve věži kostela sv. Jana Křtitele Stará Ves nad Ondřejnicí v pozadí s pohledem do prostor nad presbytářem, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
102. **Hodiny ve věži kostela sv. Jana Křtitele Stará Ves nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
103. **Pohled na zámeckou věž a zámek z věže kostela sv. Jana Křtitele Stará Ves nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
104. **Fara ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
105. **Pamětní deska na kostele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí připomínající zásadní rekonstrukci stavby, detail.** Zdroj: Foto autora práce.
106. **Od počátku oprav roku 1953 proběhly ještě dva restaurátorské zásahy. Rovněž byly provedeny stavební úpravy interiéru (přízemí a sklepů) a úpravy zámeckého parku.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.
107. **Nová cibule je replikou, která byla vytvořena podle dobových fotografií. „V makovici máme umístěno sdělení pro další generace.** Zdroj: Jaromír Chvostek – kronikář obce Stará Ves nad Ondřejnicí.

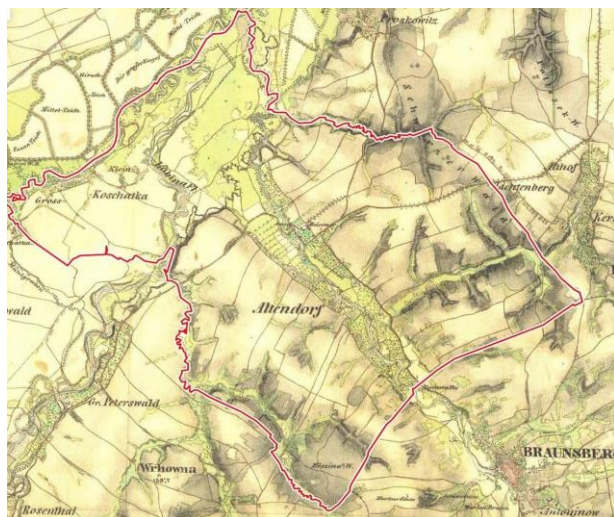
Obrazová příloha:

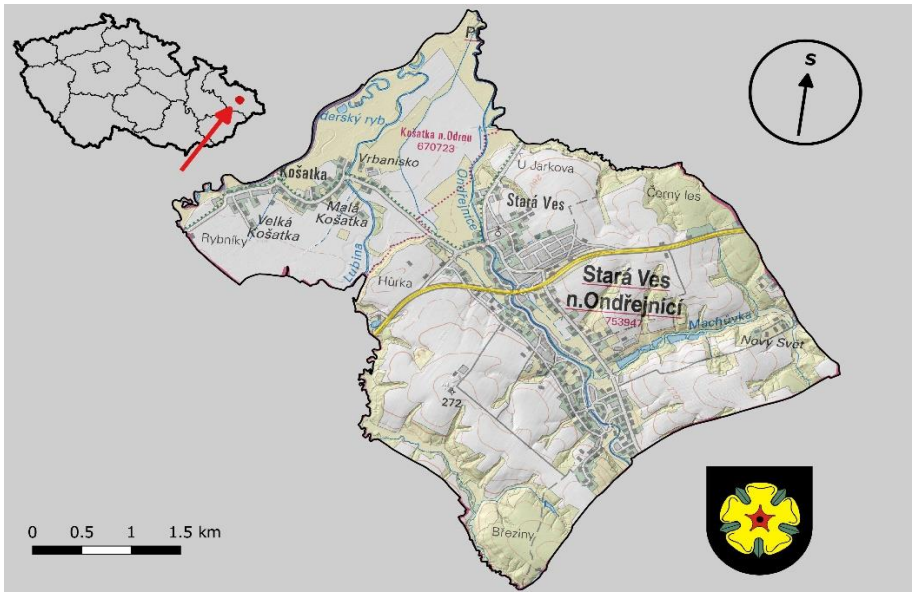
Obr. 1 Pamětní deska obce

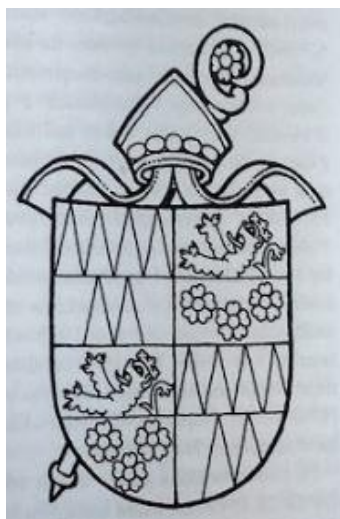
Obr. 2 Topografická mapa Staré Vsi z roku 1983

Obr. 3 Vyznačené území obce na mapě z 19. století

Obr. 4 Území obce Stará Ves nad Ondřejnicí

Obr. 5 Erb olomouckého biskupa Stanislava Thurza

Obr. 6 Znak obce Stará Ves nad Ondřejnicí

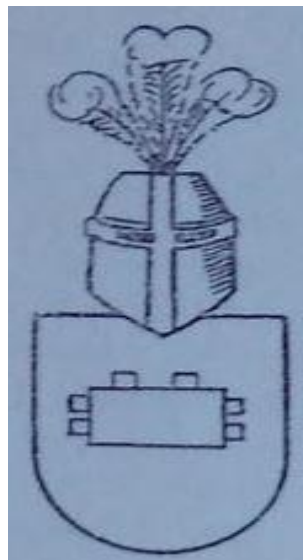

Obr. 7 Erb olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku

Obr. 8 Současné pojmenování obce Stará Ves na Ondřejnicí je užíváno od roku 1924

Obr. 9 Erby rodu Čeplů z Belku

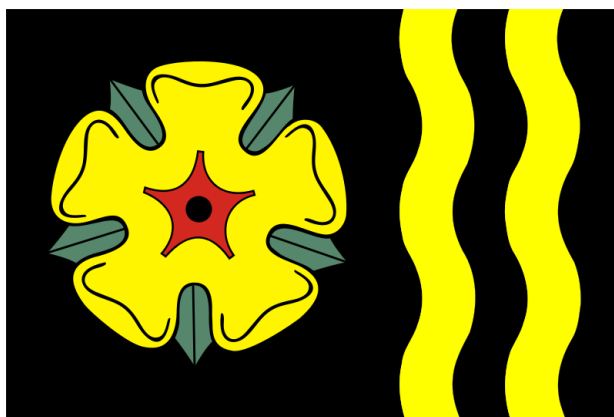
Obr. 10 Erb rodu Syrakovských z Pěrkova

Obr. 11 Sružené erby Jaroše Syrakovského a jeho ženy Kateřiny Petřvaldské nad vstupním portálem zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Obr. 12 Pohlednice Staré Vsi nad Ondřejnicí z první republiky

Obr. 13 Prapor obce Stará Ves nad Ondřejnicí

Obr. 14 Detail znaku Ctibora st. Syrakovského a jeho první ženy Aliny rozené Prusinovské – součást sgrafitové výzdoby arkádového ochozu v zámku

Obr. 15 Jaroš Syrakovský

Obr. 16 Renesanční náhrobky - Jaroš Syrakovský (otec), Ctibor Syrakovský (syn)

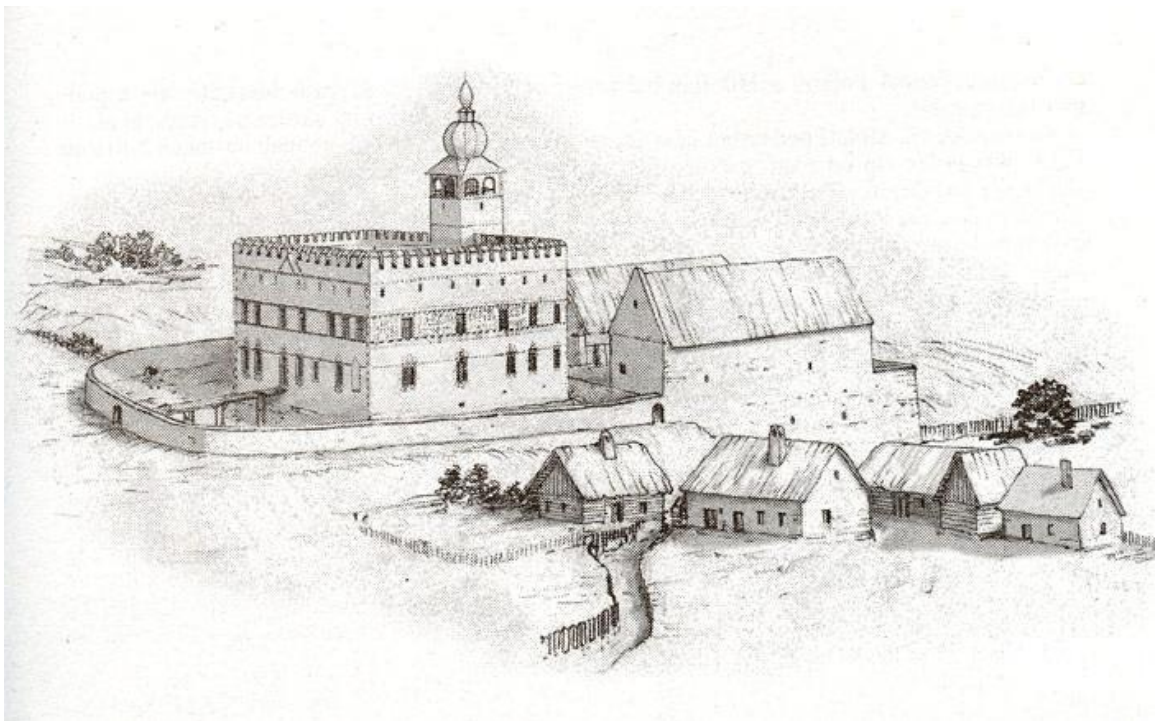

Obr. 17 Náhrobní monument skládající ze čtyř náhrobníků – desek – s reliéfními postavami zemřelých v nikách, dvou mužů a dvou žen

Obr. 18 František kardinál Dietrichštejn, biskup olomoucký

Obr. 19 Rekonstrukce původní podoby renesančního zámku z doby před rokem 1600

Obr. 20 Hlavní jihovýchodní průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 21 Vstupním portál zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Obr. 22 Vstupním portál zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí s mostem

Obr. 23 Kamenná deska osazená ve stěně arkádové chodby nádvoří

Obr. 24 Arkádový ochoz v prvním patře zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, v pozadí znaky Ctibora st. Syrakovského a Aliny rozené Prusinovské

Obr. 25 Arkádový ochoz v prvním patře zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 26 Pohled na arkádový ochoz z nádvoří zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 27 Arkády ve druhém patře zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

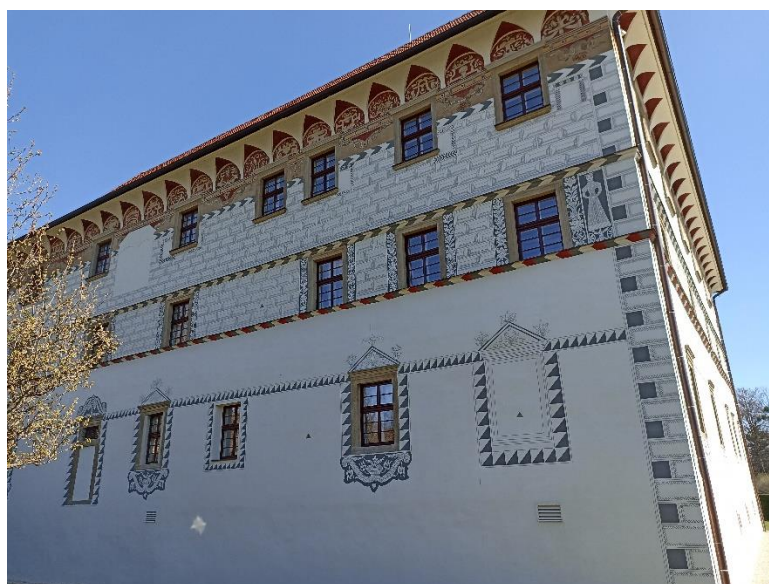
Obr. 28 Jihozápadní fasáda zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail

Obr. 29 Jihozápadní fasáda zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

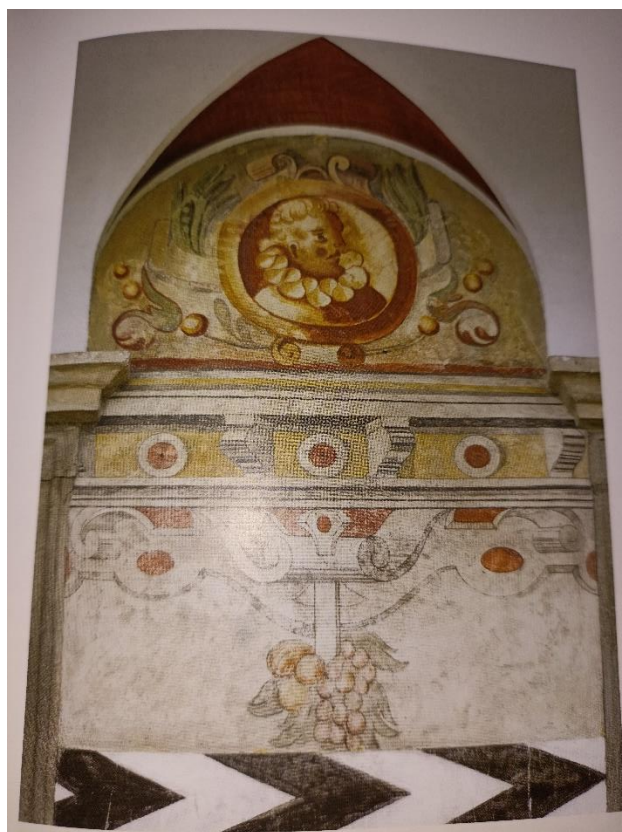

Obr. 30 Severovýchodní fasáda zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 31 Severozápadní fasáda zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

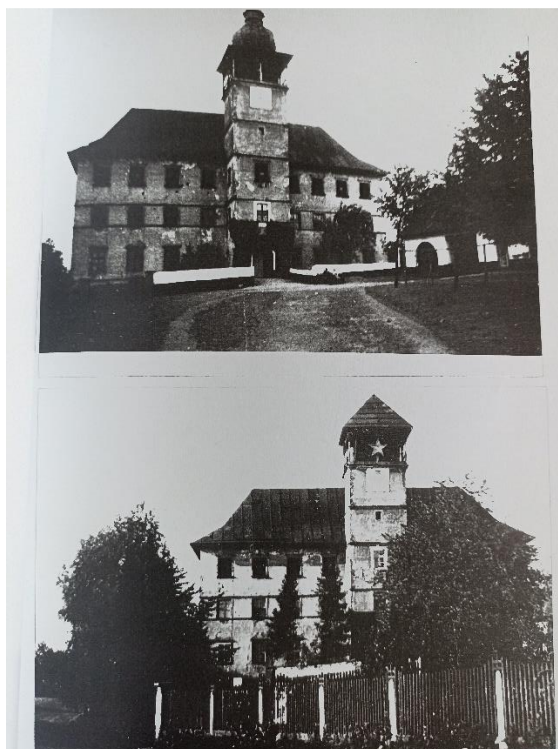

Obr. 32 Portrét Ctibora st. Syrakovského, malba v lunetě zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

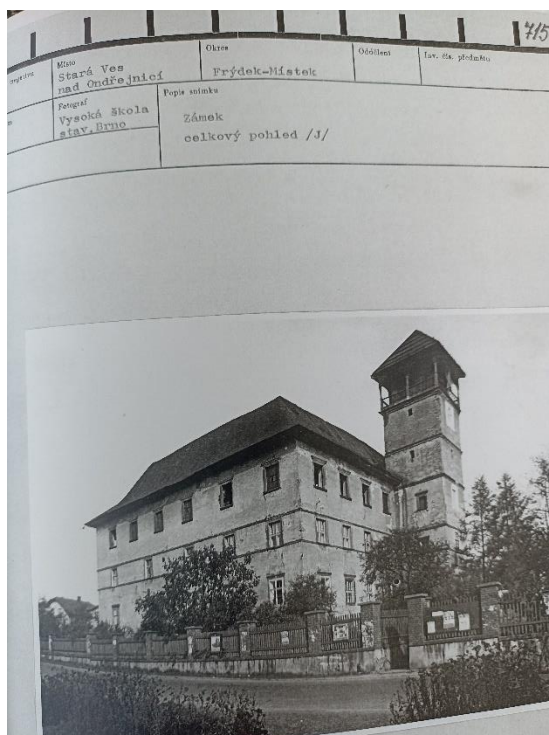

Obr. 33 Lunetová výzdoba zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 34 Průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí kolem roku 1940 a po opravě střechy věže v roce 1946

Obr. 35 Dokumentace zámecké budovy ve Staré Vsi nad Ondřejnicí kolem roku 1950 před prvním restaurováním sgrafit zahájených v roce 1953

Obr. 36 Průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí z roku 1965 s restaurovaným sgrafitem na fasádách a s novým krovem, druhý snímek zachycuje zámek v roce 1972

Obr. 37 Fotografie zámku po rekonstrukci v roce 2001, snímek pořízen z dronu.

Obr. 38 Renesanční pískovcové schodiště ukryté pod betonovými schodišťovými stupni

Obr. 39 Renesanční prevéty objeveny při rekonstrukci v zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v letech 2000-2001

Obr. 40 Barokní cibulová bání završující zámeckou věž (obnovení v roce 2019)

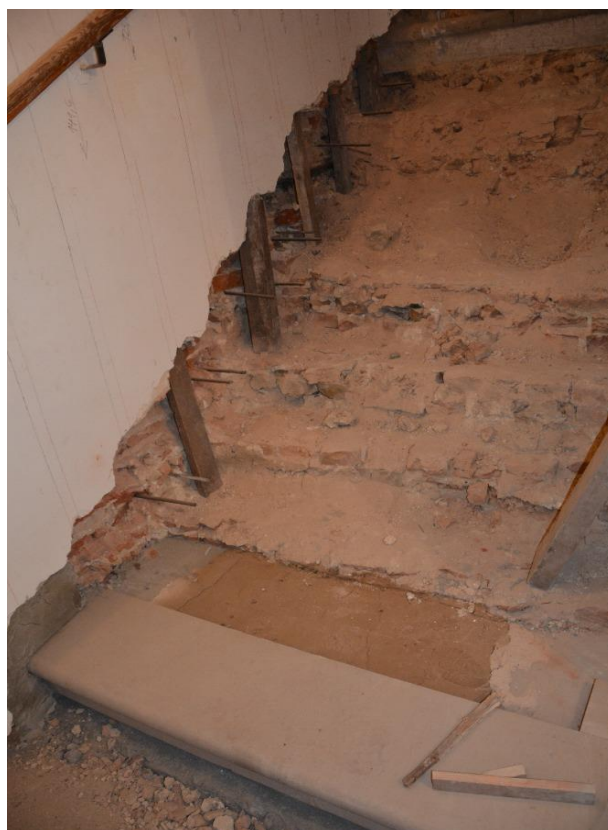
Obr. 41 Zámek s čtvercovým půdorysem, s vnitřním malým nádvořím zdobeným otevřenými arkádami a představenou věží

Obr. 42 Třetí parto zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí před rekonstrukcí 2008

Obr. 43 Nika v mezipatře zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 44 Odkryté původní schody a cihlová dlažba v zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 45 Cihlová klenba sklepa zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí se zbytky renesanční omítky

Obr. 46 Zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v jihovýchodním průčelí s předstupující věží

Obr. 47 Levá část hlavního průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail

Obr. 48 Levá část hlavního průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail

Obr. 49 Pravá část hlavního průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail

Obr. 50 Pravá část hlavního průčelí zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

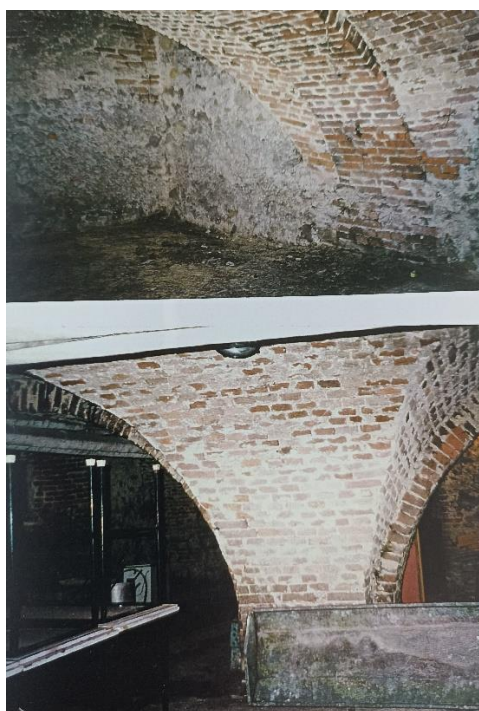

Obr. 51 Okna zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí rámována profilovaným kamenným ostěním

Obr. 52 Interiéry přízemních místností s valenou křížovou hřebínkovou klenbou, místy se štukovými žebry v zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 53 Sklepení v zámku ve Staré vsi nad Ondřejnicí pod severovýchodním křídlem, klenební pás a centrální pilíř

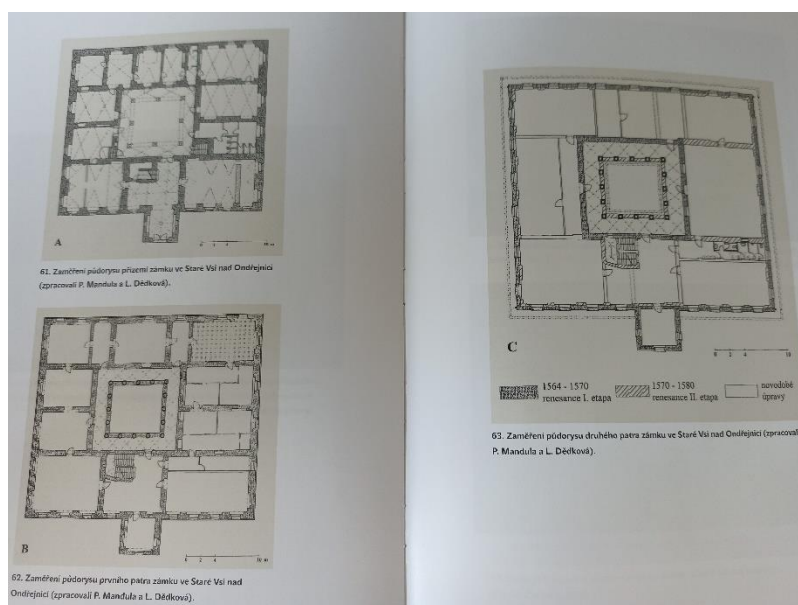
Obr. 54 Figurální motivy rámované renesančním obloukem nebo vložené do kvadratických polí mezi okny

Obr. 55 Pozoruhodná vnitřní arkáda nádvoří zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 56 Nově odkryté stropy a niky ve věži zámku

Obr. 57 Půdorysy zámku ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, přízemí, první patro a druhé patro

Obr. 58 Goticko-renesanční kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 59 Text nad hlavním vstupem kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

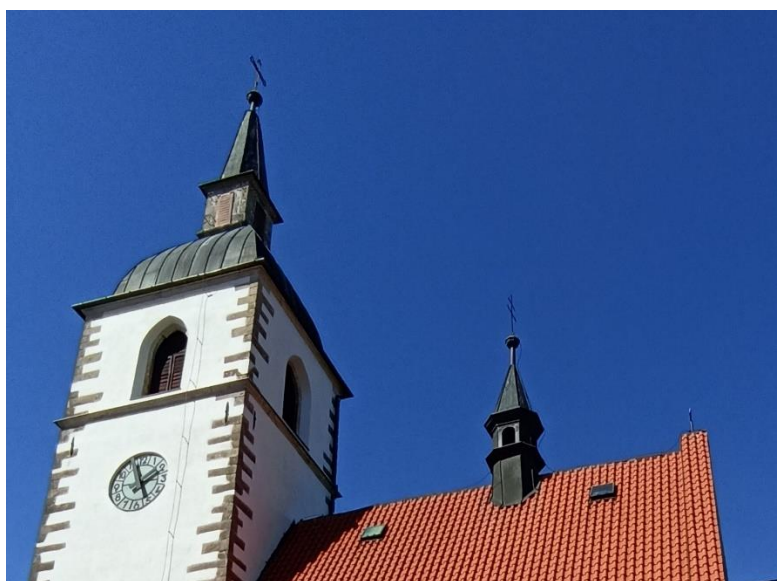

Obr. 60 V roce 1837, byla ke kostelu přistavěna nová předsíňka- „žebračka“

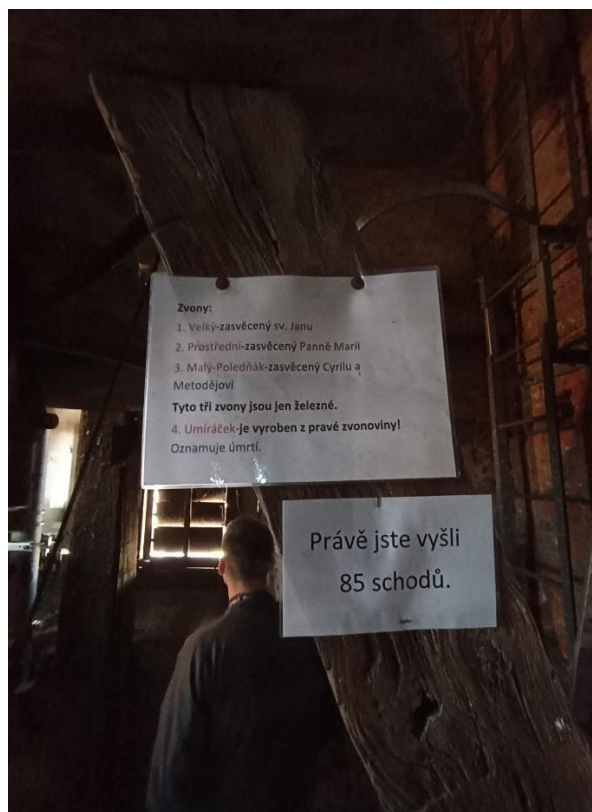
Obr. 61 Renesanční figurální fresku z doby založení kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, objevena při rekonstrukci kostela v roce 2000

Obr. 62 Kostelní čtyřpatrová věž čtvercového půdorysu, zakončena přílbovou střechou s jehlancovým nástavcem nyní ukončeným makovicí a křížem

Obr. 63 Prostřední zvon sv. Maria“, kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 64 Velký zvon „Jan Křtitel“, kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 65 Malý zvon - poledňák „sv. Cyril a Metoděj“, kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 66 Schodiště věže kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí točitého charakteru a přízemí kostelní věže se vstupem na točité schodiště

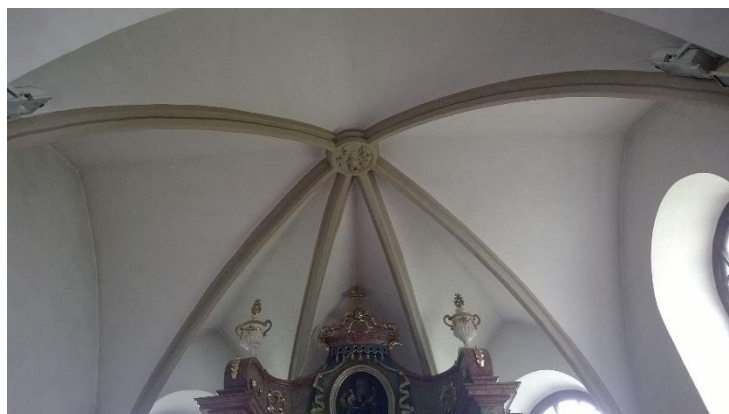
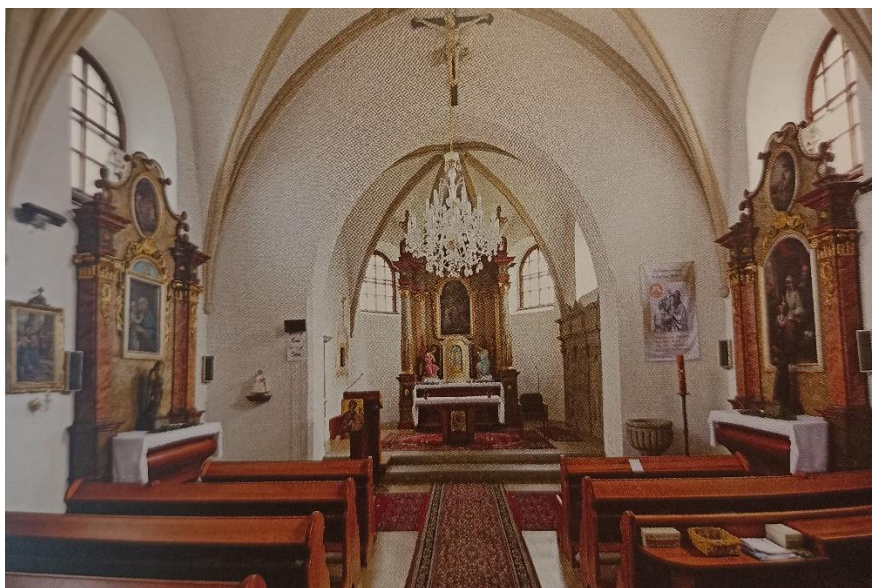

Obr. 67 Heraldický svorník se znakem Syrakovských v kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 68 Heraldický svorník se znakem Podstatských v kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

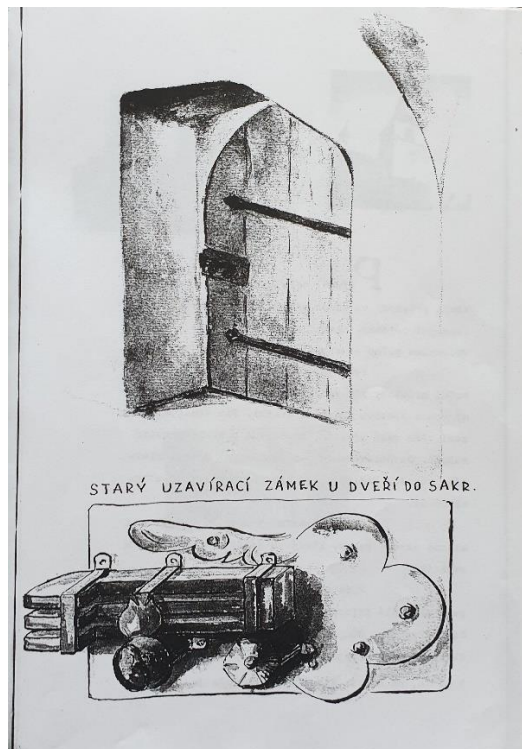

Obr. 69 Presbytář se z chrámové lodi kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v otevírá triumfálním obloukem, klenba presbyteria

Obr. 70 Jižní vstupní portál kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí - erby stavebníků Ctibora a jeho druhé manželky vysekané do rolverkových kartuší

Obr. 71 K evangelijní straně presbytáře přiléhá sakristie. Dubové dveře do sakristie v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 72 Restaurátorské práce z roku 2000 odhalily motiv z Kalvárie s figuroou Krista, dalšími postavami jsou Áron a Mojžíš v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 73 Pohled do klenby v lodi s nově natřenými žebry a pěti svorníky v lodi kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 74 Kamenná kruchta s arkádami nesenými iónskými sloupy v lodi kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 75 Detail kamenného sloupu v podkruchtí s rostlinnými reliéfy a íónskou hlavicí v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 76 Dřevěné renesanční dveře portálu zakončené lomeným obloukem v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jsou původní

Obr. 77 Soubor čtyř pískovcových epitafů Syrakovských v presbytáři kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jsou původní – čelní detail

Obr. 78 Soubor čtyř pískovcových epitafů Syrakovských v presbytáři kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí jsou původní – boční detail

Obr. 79 Rekonstrukce pískovcových náhrobků v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí v roce 2000

Obr. 80 Jaroš Syrakovský

Obr. 81 Kateřina Petřvaldská

Obr. 82 Ctibor Syrakovský st.

Obr. 83 Alina Prusinovská z Víckova

Obr. 84 Dochované nápisy nad náhrobkem Ctirada Syrakovského a Aliny Prusinovské a nedochované nápisy nad náhrobky Jaroše Syrakovského a Kateřiny Petřvaldské, detail

Obr. 85 Kostel sv. Kateřiny v Klimkovicích: Náhrobky rodu Bzenců - podobnost v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí s náhrobky Syrakovských

Obr. 86 Krypta v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail

Obr. 87 Krypta v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail

Obr. 88 Zdroj vody, která zaplavuje kryptu v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail

Obr. 89 Hlavní oltář kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 90 Boční oltář Panny Marie s Ježíškem v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 91 Boční oltář sv. Anny v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 92 Renesanční křtitelnice ve tvaru kalicha v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 93 Projekt kazatelny z roku 1837 pro kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 94 Křížová cesta v kostele sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail

Obr. 95 Pohled do interiéru kotela přes zdobnou mříž hlavního vstupu do kostela sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 96 Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí od jihu

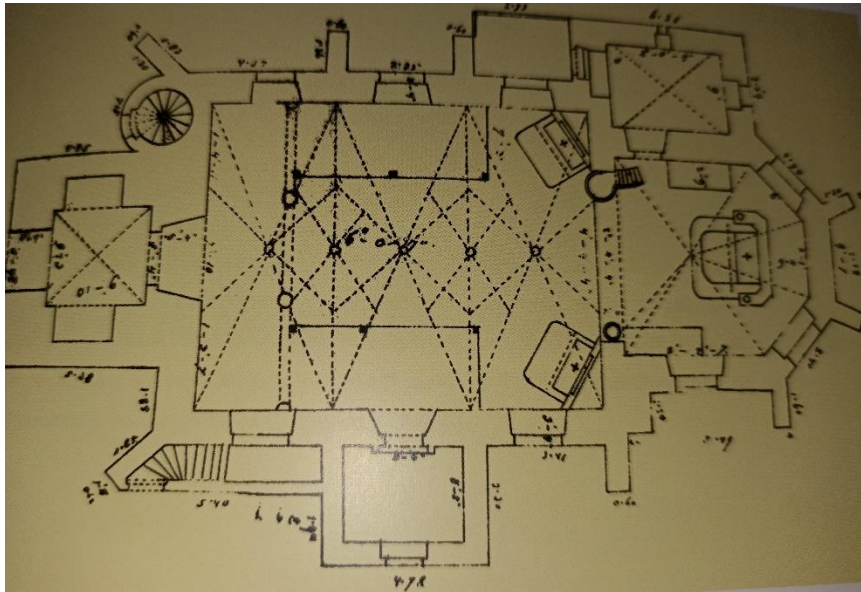
Obr. 97 Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí od severovýchodu, presbytář a loď s opěráky

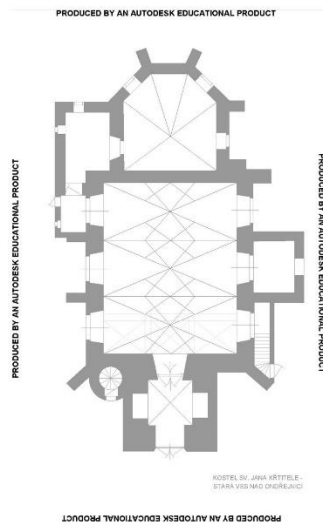

Obr. 98 Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí od západu, loď s opěráky a věž

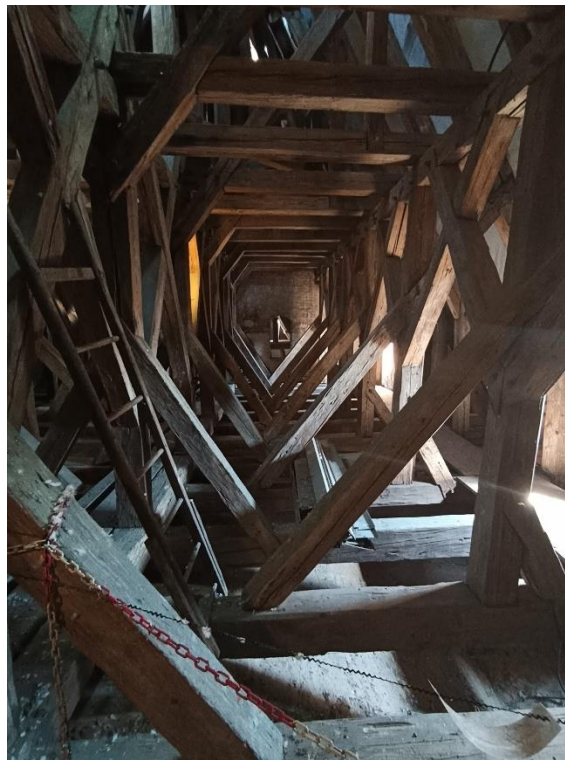

Obr. 99 Kostel sv. Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, detail věže

Obr. 100 Půdorysy kostela sv. Jana Křtitele Stará Ves nad Ondřejnicí

Obr. 101 Dřevěné vzpěry ve věži kostela sv. Jana Křtitele Stará Ves nad Ondřejnicí
v pozadí s pohledem do prostor nad presbytářem

Obr. 102 Hodiny ve věži kostela sv. Jana Křtitele Stará Ves nad Ondřejnicí

Obr. 103 Pohled na zámeckou věž a zámek z věže kostela sv. Jana Křtitele Stará Ves nad Ondřejnicí

Obr. 104 Fara ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Obr. 105 Pamětní deska na kostele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí připomínající zásadní rekonstrukci stavby

Obr. 106 Od počátku oprav roku 1953 proběhly ještě dva restaurátorské zásahy. Rovněž byly provedeny stavební úpravy interiéru (přízemí a sklepů) a úpravy zámeckého parku

Obr. 107 Nová cibule je replikou, která byla vytvořena podle dobových fotografií.
V makovici je umístěno sdělení pro další generace

Viz obr. 1 Pamětní deska je umělecké dílo charakterizující Starou Ves nad Ondřejnicí pomocí symboliky, jinotajů, znaků v minulosti a současnosti

Jiří Vyvial, autor díla uvádí:

- Stará Ves je zemědělská obec charakterizovaná loukoťovým kolem s astrologickými symboly v záři slunečních paprsků společně s historickými znaky rodu Syrakovských a s erbem pětিলisté růže.
- To vše v energetickém kruhovém centru s postavami lidu zakořeněného v půdě země této obce vycházejícího z květu života a astrologickými znaky Země a Slunce.
- Klasy obilí a koně jsou symbolem kořenů zemědělství potvrzené obnovenou tradicí „Jízdy kole obila“ s vštěpováním paměti polností provázející „Letní obecní slavnosti“.
- Rybníky s rákosím, rybami a racky jsou součástí krajiny, klenoty s neporušenou přírodou.
- Housle, klavír, noty jsou symboly tradice do dneška udržovaného lidového folkloru v obci a potvrzením zpěvnosti a kultury lidí, žijících zde.
- Renesanční zámek je středobodem historického dění a chloubou figurálního sgrafita, kde motivy jsou použity v rámu této Pamětní desky.
- Paprsek slunce vstupující do goticko-renesančního kostela se symbolem ryby připomíná centrum duchovního, kulturního a společenského života.
- Srdce charakterizuje ty, kteří zde žijí.

Tato „Pamětní deska“ je odrazem vospělosti vnímání kultury, tradice a lásky k místu, kterému říkáme DOMOV.

Anotace

Jméno a příjmení	Gabriela Křížová
Katedra	Katedra dějin umění
Vedoucí práce	doc. Ondřej Jakubec, Ph.D.
Rok obhajoby	2022

Název práce	Architektura zámku a kostela svatého Jana Křtitele ve Staré Vsi nad Ondřejnicí: forma, styl a dialog
Název práce v angličtině	The architecture of the chateau and the church of Saint John the Baptist in the village of Stará Ves nad Ondřejnicí: the form, style and dialogue
Anotace práce	<p>Bakalářská diplomová práce se zaměřuje na renesanční architekturou města Stará Ves nad Ondřejnicí z období druhé poloviny 16. století. Stručně se zabývá a shrnuje historií rodu Syrakovských z Pěrkova a následně nastíní historii a vývoj Renesančního zámku s kostelem sv. Jana Křtitele, jejichž společnými objednateli byl rod Syrakovských. Snaží se doložit účast italských kameníků a stavitelů.</p> <p>Hlavním cílem práce je srovnání architektonické podoby dříve dokončeného, výhradně renesančního zámku a později přestavěného kostela sv. Jana Křtitele obsahující renesanční prvky přechodného slohu.</p>
Klíčová slova	Stará Ves nad Ondřejnicí, renesance, pozdní gotika, zámek, kostel, Syrakovští z Pěrkova, architektura.
Klíčová slova v angličtině	The village of Stará Ves nad Ondřejnicí, Renaissance, Late Gothic, chateau, church, the family of Syrakovský of Pěrkov, architecture.
Anotace v angličtině	The bachelor thesis is focused on the Renaissance architecture of the village of Stará Ves nad Ondřejnicí from the period of the second half of 16 th century. The thesis briefly covers and summarizes the history of Syrakovský of Pěrkov family. Then, the history and development of the Renaissance church of Saint John the Baptist, of which the Syrakovský family was the ordering party, is outlined. The aim is to submit evidence of participation of Italian stonemasons and builders and their asset to the antique influence.

	The main aim of the thesis is to compare the architectural form of the previously-completed solely Renaissance chateau with the later-rebuilt church of Late Gothic style with Renaissance features in so-called transitional style.
Přílohy vázané v práci	
Přílohy volně vložené	CD ROM
Rozsah práce	35 stran
Jazyk práce	čeština